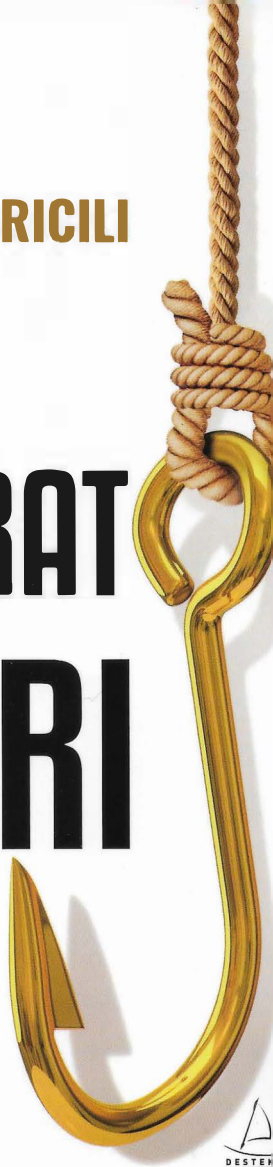
DOÇ. DR. **ALİ BURAK DARICILI**

İSTİHBARAT SIRLARI

TÜRKİYE ÜZERİNE OYNANAN
İSTİHBARİ OYUNLAR

DESTEK

DOÇ. DR. **ALİ BURAK DARICILI**

İSTİHBARAT SIRLARI

DESTEK
yayınları

DESTEK YAYINLARI: 1852
ARAŞTIRMA: 411

DOÇ. DR. ALİ BURAK DARICILI / İSTİHBARAT SIRLARI

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı
i alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Destek Yapım Prodüksiyon Dış Tic. A.Ş.
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül
Üretim Koordinatörü: Semran Karaçayır
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarımı: Sedat Gösterikli
Sosyal Medya-Grafik: Mesud Topal-Nursefa Üzüm Kalender
Reklam ve Tanıtım: Selen Çavuşovalı-Işıl Ilgıt Şimşek

Destek Yayınları: Kasım 2023
Yayıncı Sertifika No. 43196

ISBN 978-625-6608-18-4

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkan.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Destek Dukkan

Yıkılmazlar Basım Yay. Prom. ve Kâğıt
San. Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No. 45464
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad.
No. 62/B Bağcılar-İstanbul
Tel. (0212) 630 82 38

DOÇ. DR. **ALİ BURAK DARICILI**

İSTİHBARAT SIRLARI

TÜRKİYE ÜZERİNE OYNANAN İSTİHBARİ OYUNLAR

DESTEK yayınları

Mensubu olmaktan her zaman gurur duyduğum Milli İstihbarat Teşkilatı'nın aziz şehitleri ve kıymetli hatıralarına…

İÇİNDEKİLER

YAZAR HAKKINDA **11**
GİRİŞ **13**

1
GÜVENLİ TÜRKİYE İÇİN

MİT EKOLÜ 17
MİT'TE İBRAHİM KALIN DÖNEMİ 22
MİT'İN BAŞARILARI 25
PKK ELEBAŞI SAKLANDIĞI DELİĞE GÖMÜLDÜ 29
ORMAN YAKMANIN CEZASI! 31
ÖRGÜTÇÜ SAYISI İKİ HANELERE İNDİ 33
KARADA VE DENİZDE 35
DİZİ, FİLM BAŞKA, GERÇEKLER BAŞKA 38

2
TÜRK DIŞ POLİTİKASI VE İSTİHBARAT

FİDAN: İSTİHBARATTAN DİPLOMASİYE 43
ÇOK TARAFLILIK DÖNEMİ 47
IRAK'TA VERİLEN MESAJ 49
COĞRAFYANIN RESMİ 51

3
BÖLÜCÜ TERÖRÜN YENİ YAYILMA STRATEJİSİ

SÜLEYMANİYE 55
NEDEN SÜLEYMANİYE? 57

HELİKOPTERLE SEYAHAT EDEN
VIP TERÖRİSTLER 59
ABD SAVUNMA BAKANLIĞI SÖZCÜSÜNE
SORULDU 62
ÖRGÜTÜN SURİYELİLEŞMESİ..... 64
SURİYE KAYNAKLI SALDIRILAR 68
DENKLEMDE ARAP AŞİRETLERİNİN YERİ..... 70

4

ATLANTİK EKSENİ

NATO'NUN YENİ STRATEJİSİ 74
UZAYDAN DAİMİ İSTİHBARAT 76
ABD VE RUSYA İSTİHBARAT YARIŞLARI..... 78
ENERJİ HATLARI BOYUTU..... 83
25 KİŞİ ALMANYA'DA DARBE YAPABİLİR Mİ?..... 85
İSVEÇ'TE ZAMAN AYARLI EYLEMLER!..... 88
ABD'NİN GİZLİ SIRLARI NASIL SIZDIRILDI?..... 91
CIA, 60 YAŞINDAKİ ÇOBANI ÖLDÜRDÜ..... 95
EL KAİDE VE YALNIZ KURTLAR 97
WALK IN, KENDİ GELEN..... 99
CIA'DEN BAKINCA TÜRKİYE! 100
MİT'İN YAKALADIĞI CIA AJANI 104

5

21. YÜZYILDA AVRUPA'NIN GÖBEĞİNDE SAVAŞ

SOĞUK SAVAŞ'TAN SICAK SAVAŞA 109
İSTİHBARAT PUTİN'İ YANILTIRSA..... 111
İSTİHBARAT SAVAŞI 114
SAVAŞ ÖNCESİ VE SAVAŞ SIRASINDA İSTİHBARAT 116
KİLİT OPERASYONLAR..... 118

UZAYAN SAVAŞLAR KİMİN İŞİNE YARAR? 121
RUSYA İÇİNE TAŞINAN SAVAŞ 123
RUSYA'DA YÜKSEKTEN DÜŞENLER! 125
GÖÇ, TÜM DÜNYANIN SORUNU 128
İSTİHBARAT MÜCADELESİ
FRANSA'YA TAŞININCA 131

6

ORTADOĞU'DAKİ MÜCADELE

ŞEHİR EFSANELERİYLE BÜYÜYEN
MOSSAD VE ALGI 135
MOSSAD'IN EN BAŞARISIZ OPERASYONU 138
RUS YÖNTEMİ 140
MİT'İN ÇÖKERTTİĞİ MOSSAD ŞEBEKESİ 142
İNSAN KULLANMANIN ÖNEMİ 144
HAMAS SALDIRISI NEDEN BİLİNEMEDİ? 146

7

TÜRKİYE'NİN KUZEYDOĞUSU

AZERBAYCAN'IN TERÖRLE MÜCADELE BAŞARISI ... 151
BARIŞ İSTEYENLER VE İSTEMEYENLER 153
İRAN'IN TAVRI 155
TÜRKİYE'NİN TARZI 158
İRAN-AZERBAYCAN İSTİHBARAT MÜCADELESİ 159
Şİİ HİLALİ MESELESİ 162

8

YUNANİSTAN VE KIBRIS

YUNANİSTAN'IN TELE KULAK SKANDALI 167
YUNAN İSTİHBARATI VE TERÖRİST ÖCALAN 169
DÜŞMANLIK ÜZERİNE KURULU SİYASET! 172

KIBRIS'TA BİTMEYEN ÇEKİŞME 174
ÜÇÜNCÜ ÜLKE BULUŞMALARI 177

9

DEPREM VE OHAL DURUMLARINDA İSTİHBARAT

DEPREM, OLAĞANÜSTÜ DURUMDUR 181
YABANCI YARDIM ORGANİZASYONLARI 183
KİŞİSEL MESELEMİZ HATAY 186
DEPREMDE SOSYAL MEDYA VE
DEZENFORMASYON 188
İSTİHBARAT SERVİSLERİ VE SOSYAL MEDYA 191
OHAL 193
BİTİRİRKEN... 195
DİZİN 197

YAZAR HAKKINDA

Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans eğitimini, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yüksek lisans eğitimini, Uludağ Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda ise doktora eğitimini tamamladı.

Milli İstihbarat Teşkilatı'nda (MİT) 15 yıl boyunca yurtiçi ve yurtdışında "İstihbarat Meslek Memuru" olarak görev yaptı. Halen Bursa Teknik Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Akademik çalışmalarını özellikle uluslararası güvenlik, istihbarat, terörizm, teknoloji ve güvenlik etkileşimi, güncel Türk dış politikası ile ilgili konular üzerine sürdürmektedir. *Amerika Birleşik Devletleri ve Rusya Federasyonu'nun Siber Güvenlik Politikalarının Karşılaştırmalı Analizi* ve *İstihbarat 101* isimli iki kitabının yanı sıra akademik çalışma alanlarıyla ilgili çok sayıda makale ve analizi bulunmaktadır.

GİRİŞ

Toplumbilimin babası kabul edilen İbni Haldun, "Coğrafya kaderdir..." diyor. Bir toplumun yaşadığı sorunları, refah düzeyini, güvenliğini, komşuları ile ilişkilerini ve daha birçok konuyu gerçekten de içinde bulunduğu coğrafya önemli ölçüde etkiler. Sözgelimi, kutup dairesine yakın, buzlarla kaplı bir ülke ile tropikal kuşakta, verimli topraklara sahip bir ülkenin sorunları aynı değildir. Birinde en büyük sorun, "toprağın altında yetişebilen patateslerin o yılki rekoltesinin ne olacağı" konusu olurken, diğerinde "sömürgeci ve dev bir ülkenin işgalinden nasıl kurtulacağı" olabilir.

Coğrafya, bu açıdan ülkede yaşayan insanların durumunu doğrudan etkilerken, onların ortak iradesi olarak ifade edebileceğimiz devletin yaptığı ve yapacağı icraatları da doğrudan etkiler.

Çok sevdiğimiz güzel ülkemiz Türkiye de aslında bunu yakından bilen ülkelerden biridir.

Bir yandan Ortadoğu, bir yandan Balkanlar, bir yandan Kafkasya, bir yandan Karadeniz çevresi ülkeleri ve diğer yandan Akdeniz kuşağı ülkeleri ile muhatapsanız, üstelik çok önemli enerji bölgeleri üzerinde ya da geçiş güzergâhındaysanız, buna ek olarak da her bir karışınız cennet gibi güzel ve kıymetliyse, elbette siz sıradan bir ada ülkesi gibi politikalar üretip yaşayamazsanız. Bu coğrafyada yaşıyorsanız dünyanın merkezi değilse bile en önemli kavşağı olduğunuzu hissedersiniz ve çok güçlü olmanız gerektiğini bilirsiniz.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, bir imparatorluk bakiyesi olarak ortaya çıkmış, güçlü bir devlettir ve aslında tüm Türk

vatandaşlarının amacı da bunu korumaktır. Güçlü bir Türkiye, Anayasa'da tanımı yapılan Türk milletinin mutluluğu, refahı ve güveninin garantisidir.

Devlet, bu güvenliği oluşturduğu anayasal kurumlar aracılığıyla sağlar. Bunların en başta gelenleri güvenlikle ilgili kurumlardır ve cephede yani perde önünde olduğu kadar perde gerisinde de güvenlikle ilgili teşkilatlar canla başla çalışmak durumundadır. Bu sayede gelişmiş, demokratik ve çağdaş bir ülke olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne vatandaşlık bağıyla bağlı olan herkes kendini huzur, refah ve güven içinde hisseder.

Üstelik Türkiye gibi büyük ülkeler, bu güvenlik faaliyetlerini demokrasi ve insan haklarından, hukuk devleti ilkelerinden, bireysel özgürlüklerden taviz vermeden yerine getirir.

Bu kitapta size bu çalışmalardan çeşitli örnekler vermeye çalışırken, ülkemizin çevresinde ve yakın coğrafyalarda yaşanan bazı kritik olayların da perde gerisini anlatmaya çalıştım. Bunu yaparken mümkün olduğunca günlük, sade bir dil kullanmaya, konuları detaylarla boğmamaya dikkat ettim. Dilerim ki okuyan herkesin aklında, bu önemli meselelere ilişkin yeni açılımlar sağlayacaktır.

Güzel okumalar dileklerimle...

I.
GÜVENLİ TÜRKİYE İÇİN

vatandaşlarının amacı da bunu korumaktır. Güçlü bir Türkiye, Anayasa'da tanımı yapılan Türk milletinin mutluluğu, refahı ve güveninin garantisidir.

Devlet, bu güvenliği oluşturduğu anayasal kurumlar aracılığıyla sağlar. Bunların en başta gelenleri güvenlikle ilgili kurumlardır ve cephede yani perde önünde olduğu kadar perde gerisinde de güvenlikle ilgili teşkilatlar canla başla çalışmak durumundadır. Bu sayede gelişmiş, demokratik ve çağdaş bir ülke olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne vatandaşlık bağıyla bağlı olan herkes kendini huzur, refah ve güven içinde hisseder.

Üstelik Türkiye gibi büyük ülkeler, bu güvenlik faaliyetlerini demokrasi ve insan haklarından, hukuk devleti ilkelerinden, bireysel özgürlüklerden taviz vermeden yerine getirir.

Bu kitapta size bu çalışmalardan çeşitli örnekler vermeye çalışırken, ülkemizin çevresinde ve yakın coğrafyalarda yaşanan bazı kritik olayların da perde gerisini anlatmaya çalıştım. Bunu yaparken mümkün olduğunca günlük, sade bir dil kullanmaya, konuları detaylarla boğmamaya dikkat ettim. Dilerim ki okuyan herkesin aklında, bu önemli meselelere ilişkin yeni açılımlar sağlayacaktır.

Güzel okumalar dileklerimle...

I.

GÜVENLİ TÜRKİYE İÇİN

MİT Ekolü

Türkiye'de güvenlik hizmetleri dış savunmada Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), içeride ise Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü gibi kolluk kuvvetleri tarafından yerine getirilir. Bunlar mevcut ve olası güvenlik tehditlerine karşı yasalarla yetkilendirilmiş ve merkezi otoriteye bağlı kurumlardır. Bir de genel olarak iç ve dış istihbaratı yerine getiren, daha çok "önleyici" güvenlik hizmetlerinde öne çıkan Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı (MİT) vardır.

İstihbarat konusunda Türkiye'nin geçmişten, tarihten bugüne gelen çok güçlü bir ekolü var. Bu anlamda MİT dünyada önemli istihbarat servislerinden biridir. Bölgesinde aktif, güçlü bir ekol ve bölücü terör örgütü PKK'dan Fetullahçı Terör Örgütü'ne (FETÖ), radikal sol örgütlerden büyük çaplı organize suç örgütlerine kadar birçok meselede Türkiye'nin güvenliğinin sağlanması için mücadele eder. MİT, önemli hasımlarla uğraşıyor ve dolayısıyla önemli bir ekol olması da zorunluluktur.

MİT'in çalışma tarzı ve özellikleri Türk insanına benzer. Teşkilat olarak sorun çözme yeteneği yüksektir ve kısa sürede organize olma yeteneğine sahiptir. Görevini yerine getirirken İnsan İstihbaratı (Human Intelligence – HUMINT), Coğrafi Konum İstihbaratı (Geospatial Intelligence), Ölçülebilir ve İzi Takip Edilebilir İstihbarat (Measurement and Signature Intelligence – MASINT), Açık Kaynak İstihbaratı (Open Source Intelligence – OSINT), Sinyal İstihbaratı (Signals Intelligence

– SIGINT), Teknik İstihbarat (Technical Intelligence – TECHINT), Siber İstihbarat (Cyber Intelligence – CYBINT), Finansal İstihbarat (Financial Intelligence – FININT) gibi teknik yöntemler kullanır.

Dünyada da MİT gibi ekol sahibi servisler vardır. Örneğin ABD'ye ait Merkezi İstihbarat Teşkilatı (Central Intelligence Agency – CIA), çok yüksek bütçelerle hizmet yürüten ve yüksek teknoloji ürünleri kullanan bir istihbarat servisidir. Ancak CIA'in HUMINT konusunda zayıf olduğu, 11 Eylül 2020'de New York'ta bulunan "İkiz Kuleler" isimli ticaret merkezine ve ABD Savunma Bakanlığı'na (Pentagon) yapılan terör saldırıları ile ortaya çıktı. Bu saldırı sonrasında HUMINT konusunda daha fazla çaba harcamaları gerektiğini fark ettiler. Nihayetinde ABD en büyük ekonomiye sahip, yüksek teknoloji üreten bir ülke ve böyle bir ülkenin istihbaratının da güçlü olması gerekir. Ancak MİT tarafından CIA'in referans alındığı söylenemez.

Rus istihbaratı ise Sovyetler Birliği dönemindeki Devlet Güvenlik Komitesi (Komitet Gosudarstvennoy Bezopasnosti – KGB) ekolünü devam ettiriyor. Rusya'da günümüzde istihbarat temel olarak üçe bölünmüş durumda: Askeri İstihbarat Teşkilatı (GRU), Rusya Federal Güvenlik Servisi (FSB) ve Dış İstihbarat Servisi (SVR). İç istihbarat hizmetlerini FSB yürütürken, dış istihbarattan SVR sorumlu. Bu kurumlardan oluşan Rus istihbaratının "güçlü, sert ve agresif" olduğunu söylemek mümkündür. HUMINT'e çok önem verilir ve önemli başarılar da elde edilmiştir.

Modern anlamda istihbarat işlerinin kurucuları İngilizler olarak bilinir. İngiliz istihbaratını içeride Askeri Haber Alma Bölüm 5 (Millitary Intelligence Section 5 – MI5) ve dışarıda Gizli Haber Alma Servisi (Secret Intelligence Servisi [SIS] – MI6) yürütür. Özellikle 16'ncı yüzyıldan itibaren yeni keşiflerin ortaya çıkması ve sömürgeciliğin başlamasıyla birlikte, İngilte-

re'de siyasi coğrafya istihbaratı konusunda kuramsal bir kültür oluştu. Dünya üzerinde de istihbarat servisleri mantığının oluşmasında İngiliz ekolünün büyük etkisi vardır. Yine önemli bir ekonomiye sahip, teknoloji üreten ülkelerden biridir ve geçmişten gelen ekolle konusuna çok hâkimdir.

İsrail'in dış istihbarat teşkilatına İstihbarat ve Özel Harekâtlar Enstitüsü (HaModssad leModi'in uleTafkidim Meyuhadim – MOSSAD) deniliyor. İç istihbarat bu ülkede Şin Bet tarafından sağlanırken askeri istihbarat ise Aman tarafından yürütülüyor. Dünyanın bilip tanıdığı MOSSAD, HUMINT konusunda, maskeli operasyonlarda önemli servislerden biridir çünkü bölgesinde yaptığı faaliyetler ve kuruluş özellikleri nedeniyle düşman Arap ülkeleri ile çevrilidir.

MOSSAD, önemli bir istihbarat teşkilatıdır ancak gücünün gereğinden fazla abartıldığı da bir gerçektir. Özellikle kasıtlı bir şekilde, kamu diplomasisi ya da propaganda boyutu nedeniyle MOSSAD'ın dünyada, olduğundan daha güçlü göründüğü gerçeği ile karşı karşıya kalıyoruz. Hatta öyle ki dünyanın dört bir yanında "MOSSAD'dan geliyoruz. Bize yardım et..." denildiğinde insanların yardım etmeme şansı yoktur bu algı nedeniyle. Elbette büyük falsoları da olan bir servistir. Hamas'ın 7 Ekim 2023'teki saldırıları, bu değerlendirmeyi doğrular. İsrail istihbaratı, iki yıldır hazırlanan bu saldırıyı öğrenememiştir veya yanlış analiz etmiştir ama Hollywood filmlerine, dijital platform dizilerine bakarsanız, MOSSAD her şeye muktedir bir servis gibi gösteriliyor.

Unutulmaması gerekiyor ki her şeye muktedir bir servis yoktur. Bu, mümkün de değildir. MOSSAD'la ilgili yaratılan bir algı vardır...

İstihbarat servisleri, ülke güvenliği için birbirlerini de takip eder ve karşı tarafın doğru, sağlıklı istihbarat toplamasını engellemeye çalışır. Buna "kontrespiyonaj" deniliyor. Eğer bir ül-

kenin istihbarat servisinde görevliyseniz, dışarıda ve ülke içinde birtakım önleme hizmetleri, bilgi edinme hizmetleri yaparken, bir yandan da ülkenize sızmaları ve sızmış unsurların istihbarat edinmelerini engellemeye çalışırsınız. Bunun için kontrespiyonaj birimleri vardır. Örneğin Ruslar İngiltere'de faaliyet gösteriyor ve birbirlerini takip ediyorlar. Birbirlerine rakipler... Dolayısıyla bu sürede etkileşim içinde oluyorlar. Birbirlerinde önemli gördükleri faaliyetleri de bu takipleşmede öğrenerek kendi bünyelerine katabiliyorlar. Yani belirli ülkelerin özellikleri bilinen ekolleri var ama bu, yeni teknikleri, yöntemleri bünyelerine katmayacakları, kullanmayacakları anlamına gelmez.

Ayrıca her ne kadar istihbarat servisleri hasım ve rakip olsalar da siyasilerin yapamadığı kadar ortak çıkar noktasında faaliyet de yürütürler. Mesela bir istihbarat örgütüyle Afrika'da rekabet ederken, Asya'da birlikte çalışabilirsiniz çünkü burada "çıkarlar" söz konusudur. Uluslararası ilişkilerde dostluk-düşmanlık yoktur, çıkarlar vardır. Ülkenizin çıkarı bir bölgede rakip istihbarat örgütü ile hasım olmayı, bir başka bölgede ise birlikte çalışmayı, yardımlaşmayı, belki de ortak operasyonlar yapmayı gerektirebilir.

Burada unutulmaması gereken en önemli nokta, istihbarat örgütlerinin kendi başlarına karar veren yapılar olmadığıdır. Hiçbir istihbarat örgütü, kafasına göre karar alıp uygulayamaz. Her ülkenin istihbaratı, devleti yöneten siyasi otoriteye bağlıdır. Almanya'da başbakana, İsrail'de başbakana, Türkiye'de ve ABD'de devlet başkanına bağlı olarak hizmet yürütür. Son noktada karar verici, ülkenin siyasi iradesinin başındaki kişidir.

Kimi zaman küçük görülen bir istihbarat servisi de önemli işlere imza atabilir. Nitekim Bulgaristan istihbaratı, İkinci Dünya Savaşı sonrasında başlayan ve 1990'lara kadar devam eden "Soğuk Savaş" döneminde KGB kadar etkili bir örgüt oldu. Yine eskiden var olan Doğu Almanya istihbarat örgütü (Stasi) Soğuk

Savaş döneminde çok etkin bir örgüt olarak biliniyordu. Günümüzde Ürdün istihbaratı, El Kaide ve türevi örgütlerle mücadele noktasında çok önemli mesafeler aldı. Aynı zamanda Pakistan istihbaratı için de bu geçerlidir. ABD'nin büyük bütçelere sahip olmasına rağmen bölgede Afganistan istihbaratı kadar bilgiye vâkıf olmadığı bir gerçektir. Belli alanlarda, belli istihbarat örgütleri uzmanlaşabiliyor ve bu özellikleriyle öne çıkıyor.

Türk istihbaratı, özellikle kontrterör ve kontrespiyonaj konularında çok başarılıdır. Geçmişten gelen bir ekoldür ve artık teknolojiyi de etkili kullanıyor. İstihbarat geleneği zaten devamlılık arz eden bir durumdur.

Burada bir noktayı vurgulamakta yarar var: Türk insanı genel olarak, kendi içinden çıkanlara karşı eleştiride daha acımasız, yabancılara daha çok iltimaslı... Türk insanı, yeteneği ve becerisini önce kendisi takdir etmeli. Kimse Türkler kadar istihbari meselelerde tecrübeli ve anında müdahale eder olamaz çünkü defalarca bunu deneyimledik. Tecrübe kazandık. Türk toplumunun özelliklerinden biri, Orta Asya'dan çıkıştan beri hareket halinde olmaktır. Sürekli yeni riskler içinde olan, göç eden bir millet, uzun vadeli strateji geliştirmekte belki zorlanabilir, kurumsal kültür geliştirmekte zorlanabilir ancak hızlı hareket etme ve organize olma yeteneği kazanır. Türk milleti olarak avantajları ve eksiklikleri iyi bilip ilerlememiz gerekir.

MİT'te İbrahim Kalın Dönemi

Türkiye'de toplum adına bakanlıkları, kurumları yönetenler ne kadar başarılı ise Türk milleti de o kadar başarılıdır. Bu nedenle devletin çeşitli kurumlarında görev almış, yönetici olarak vazifelendirilmiş herkesin başarılı olması, milletin menfaatinedir. Türkiye'nin ulusal ve uluslararası başarısı, seçtiği ve görevlendirdiği yöneticilerin başarısıyla olur.

MİT Başkanlığı'na 2023 yılı itibariyle daha önce Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü olarak görev yapan İbrahim Kalın atandı. Kalın, dış politikada aktif, yabancı dile hâkim, akademik geçmişi bulunan, devlet işlerine yıllardır aşina bir isim. Dış politikada aynı dönemde Dışişleri Bakanı olarak atanan Hakan Fidan, daha önceki Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve savunma bakanları ile de yakın çalışma ekibi içinde yer almış isimlerden. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın dış politika konularında fikir aldığı, birlikte çalıştığı ekip içinde yer alıyordu.

MİT Başkanlığı'nda bir değişim olsa da kurumda çalışmalar aynen devam eder çünkü bu ulusal bir kültürdür. Adına ister "direktör" deyin, ister geçmişte olduğu gibi "müsteşar" ya da bugün olduğu gibi "başkan", tepe yöneticinin değişmesi bir tazelenme getirse ve yeni metotlar gündeme gelse de kurumsal bir yapı var ve ülkenin en köklü kuruluşlarından biri. Teşkilat-ı Mahsusa, Yavuz, Mim, Karakol, İmalat-ı Harbiye gibi kurumlar birbirinin devamıdır ve MİT bunun bugünkü somut temsilcidir.

MİT başkanlarının konuşmasını kamuoyunun beklememesi gerekir. İstihbarat servislerinin başında bulunanların demeç vermesi gerekmez. Arka planda kalır ancak çok aktif çalışırlar. Geçmişte sosyal medya hesapları bulunmayan yöneticiler dahi vardı. Hatta İngiliz Dış İstihbarat Teşkilatı (MI6) Direktörü

ve geçmişte Türkiye'de görev de yapmış olan Richard Moore, Hakan Fidan adına açılan sahte hesaba tebrik mesajı ile magazin gündemine geldi. Elbette daha sonra o mesaj silindi ancak muhtemelen ekibinden kaynaklı bir hata oldu ve MI6 direktörünün sahte bir hesabı takip ettiği görüntüsü verildi.

Kendi adıma bugün dünyanın geldiği noktayı düşünerek istihbarat servislerinin sosyal medyada aktif olması gerektiğini savunuyorum.

İstihbarat örgütleri, ABD ve Rusya örneğinde görüldüğü üzere, sinema sektöründen, dizilerden ve sosyal medyadan yoğun olarak yararlanıyor. ABD, Hollywood sinemasını çok iyi kullanırken, Rusya'nın daha çok sosyal medya uygulamaları ve bazı haberleşme gruplarını kullandıklarını görüyoruz. İstihbarat servislerinin başındaki isimler fazla konuşmasa da teşkilatların bu tür enstrümanları etkili olarak kullanmalarında fayda vardır.

İbrahim Kalın, mevcut sistem içinden gelen biridir. Türk dış politikası konusunda yönlendiren, fikir beyan eden, dokunuşları olan bir karakterdir. Elbette istihbarat servislerini dış politika gibi düşünmemek gerekir çünkü iç güvenlik sorumluluğu da var. PKK-PYD-YPG, DEAŞ, DHKP-C gibi terör örgütleri mevcut. Ayrıca Türkiye'nin Libya politikası, Akdeniz'deki karbon kaynaklarının paylaşımı gibi konular sürekli olarak masada. Bütün bunlar bir araya getirildiğinde biraz da futbol terimleriyle ifade etmek gerekirse, önce savunmayı güçlü tutup sonra gol atmak daha fazla tercih edilmektedir. İstihbaratta defans, kontrterörizm, kontrespiyonajdır. Bunu sağlam tutarsanız, gol de atarsınız.

MİT'in çalışma yapısında veya kurum kültüründe bir değişimin olması da mümkündür ancak bu cumhurbaşkanı onayıyla olabilir. İstihbarat direktörleri kendi kafasına göre değişiklik yapamazlar. Taleplerini arz ederler ve devlet başkanı uygun

görürse, ikna olursa bu değişimler hayata geçer. Nihayetinde sorumluluk ve yetki devlet başkanınındır. İstihbarat örgütleri, siyasi otoriteye tabidir. Siyasi otoriteye bağlı olarak çalışır.

İbrahim Kalın'ın MİT Başkanlığı'na atanması, "mevcut politikaların devam edeceği" şeklinde de değerlendirilebilir çünkü zaten mevcut yapının içinden gelen bir isim. Türkiye gibi ülkelerde istihbarat direktörlerinin yoğunluğu, işleri hiç azalmaz. Masanın üstü hiç boş kalmaz. Bir İskandinav ülkesinin beş yıllık gündemi Türkiye'de bir ayda yaşanıyor ve onlar böyle bir gündem yaşasa muhtemelen depresyona girerler. Biz ise bulunduğumuz coğrafyada ayakta kalmak zorunda olduğumuzu bildiğimiz için güçlü askere, güçlü bürokrasiye, güçlü polise, jandarmaya ve istihbarata ihtiyacımız olduğunu bilen bir ülkeyiz.

MİT'in Başarıları

MİT, bu etkin yapısıyla son yıllarda küresel düzeyde dikkat çeken önemli istihbarat başarılarına imza attı. Bunların en önemlilerinden biri, Suriye'nin kuzeyine 29 Nisan 2023'te düzenlediği operasyonla, DEAŞ'ın sözde lideri Ebu Hüseyin El Kureyşi'yi etkisiz hale getirmesiydi.

Bu çok büyük bir iştir ve istihbarat dünyası için çok büyük başarıdır. Ancak Batı medyasında yeteri kadar hak ettiği değer verilmedi. Batı'nın "mücadele ettiğini" söylediği DEAŞ elebaşı, Batılı bir ülke istihbarat servisi tarafından etkisiz hale getirilmiş olsaydı muhtemelen olay günlerce manşette tutulur, belki Hollywood sineması tarafından çekilecek filmin senaryosu hızla hazırlanırdı.

Batı, alkışını göstermekte zorlansa da bu gurur duyulacak bir durumdur çünkü DEAŞ elebaşına hem de kendi imkânlarıyla operasyon yapabilen bir ülke, büyük iş başarmıştır. Bu, o ülkenin gücünü, kapasitesini gösterir. Üstelik Batı'da kimi yayın organlarında yine istihbarat bağlantılı bazı haberler ve FETÖ'cü iddiaları kullanılarak "Türkiye'nin DEAŞ'ı desteklediği" gibi saçma sapan bir algı yaratılmaya çalışılırken Türkiye, ABD ve diğerlerinin bulamadığı Kureyşi'nin yerini buldu ve etkisiz hale getirdi. Bunun rakip istihbarat örgütleri üzerinde bir şok etkisi yarattığı da bir gerçektir çünkü geçmişte "MİT tırları" adı altında Türkiye'nin istihbarat teşkilatını DEAŞ ile ilişkilendirmeye yönelik kara propagandalar yapılmaya çalışmıştı.

Operasyon Afrin, Cinderes bölgesinde gerçekleşti. Önce yaşadığı ev tespit edildi. Muhtemelen DEAŞ militanları teknoloji kullanmamaları gerektiğini biliyorlardı çünkü teknoloji kullanırsanız, iz bırakırsınız. Bu nedenle haberleşme kuryeler üzerinden

yapılıyordu ve yine büyük ihtimalle bunlardan biri, MİT tarafından haber elemanı haline getirildi. Haber elemanı kilidi açar ve arkasından MİT tespiti, TSK ise operasyonu gerçekleştirir.

Bu başarı tesadüf değildir. İstihbarat meslek memurları yeteneklerine göre belirlenir, tecrübeli olanları seçilir. Sahada angaje olacak, yani MİT'e bilgi sızdıracak kişileri bunlar belirleyip gerekli irtibatı sağlar. Angaje edilecek her şahsın bir zaafı vardır. Kimisi para için, kimisi örgütten kaçabilmek için, kimisi hayat garantisi için, kimisi nefret ettiği için angaje olmayı kabul eder. En uygun motivasyon belirlenir ve bu da ustalıkla olabilecek bir şeydir.

Bir hedefin yerine ilişkin bilgi alınması da yeterli değildir. Bu bilginin teyit edilmesi gerekir. Bunun için de başka haber elemanları, angaje edilmiş kişiler kullanılır. Türk İnsansız Hava Araçları (İHA) kullanılmış ve söz konusu adres gözlem altına alınmıştır. İçeride kaç kişinin olacağı, kaç silah, bomba olacağı bilinmek zorundadır çünkü bir çatışma olacak. Bunun en az zararla atlatılması için keşif çalışması da yapılması gerekir.

Bütün bu bilgiler elde edildikten sonra operasyonun yapılacağı evin bir maketi, mümkünse bire bir aynısı yapılarak tatbikatlar yapılır. Sonrasında Özel Kuvvetler unsurları yani "bordo bereliler" operasyonu gerçekleştirir.

Açık kaynaklara yansıyan bilgilere göre MİT özel operasyon ekibi öncelikle evin çevre, bahçe duvarları, bilahare arka giriş kapıları ve yan duvarlarını patlatarak hedef binaya girdi. Ebu Hüseyin el Kureyşi ise yakalanacağını anlayınca üzerindeki intihar yeleğini patlattı.

MİT'in buradaki bir başka önemli başarısı da operasyon ekibi ve herhangi bir sivile zarar gelmemesidir. ABD'nin benzer faaliyetlerinde çevredekiler, eşler, çocukların öldüğü hatırlanacak olursa bu operasyonun hakkı daha iyi teslim edilecektir. 27 Ekim 2019'da sözde Irak Şam İslam Devleti (DEAŞ) lideri Ebu

Bekir el Bağdadi'ye ABD tarafından yapılan operasyonda binaya girilemediği için tümüyle havaya uçurulmuştu. Operasyon ise havadan ve karadan ateş açılarak dört saatte ancak sonuca ulaştırılabildi.

MİT operasyonunda uluslararası standartlar korundu, "Teslim ol!" çağrısı da yapıldı. Ancak DEAŞ militanları genellikle teslim olmuyor ve kendi çarpık bakış açıları ile "şehit" olacaklarına inanarak çatıştıkları kuvvetlerin üzerine doğru koşarak, bedenlerine bağladıkları bombayı patlatıyorlar. Bu nedenle operasyonlar daha riskli hale geliyor. Kürdistan İşçi Partisi (PKK) militanları kimi zaman çatışmadan kaçmayı ya da teslim olmayı tercih ederken DEAŞ militanları "şehit" olacaklarını sanarak kendilerini öldürmeye daha meyilli tavır gösteriyor.

DEAŞ, küresel ve çok tehlikeli bir terör örgütüdür. Afganistan'da DEAŞ unsurları bulunuyor. Afrika'da Boko Haram, Avrupa'da "yalnız kurtlar" ve şimdi de Afrika'da Sahra altı bölgede çok ciddi unsurları var. Bunun küresel düzeyde liderini, "imam" denilen, 2012'de örgüte katılan ve 2022'de kendini "halife" ilan eden elebaşını, kendi imkânlarınızla etkisiz hale getirmek, çok kıymetli bir başarıdır.

Bu operasyon sonrasında ABD tarafının "teyit" konusunda isteksiz davrandığı görüldü. Ancak Türkiye ve istihbarat teşkilatının ABD'nin teyidine ihtiyacı yok. Aynı haber elemanları ve aynı teknikler kullanılmıyor ve Türkiye'nin kendi imkân kabiliyetleri var. MİT kendi kaynaklarına sahip. Bu nedenle ABD tarafının teyit etmemesi, Türkiye'nin daha ileri bir noktada olduğunu gösteriyor. ABD istihbaratının sızamadığı, bilgi alamadığı bir noktadan teyit etmesine de ihtiyaç yoktur. Teyit edebilecek bir bilgiye sahip olsalardı muhtemelen bu operasyonu onlar gerçekleştireceklerdi.

Burada dikkat çekici bir konu da El Kureyşi'nin çok az görüntüsünün olmasıdır. Genel olarak istihbarat çalışanlarında

olduğu gibi terörle ilgili kişiler de çok fazla görüntü vermezler. DEAŞ örneğinde "fotoğraf çektirmenin günah sayılması" gibi bir durum yanında, en önemli etken "yerini belli etmemek" konusudur. Görev sırasında fotoğraf çekilmesi, görevlinin yerinin kolayca belirlenmesini sağlar. Zor şartlarda görev yapan birçok kahramanın fotoğrafı yoktur. Poşu takarak klasik bir poz veren ve bunu her yerde yayımlayanların ise genellikle bir kahramanlığı yoktur!

Özel kuvvet faaliyetini icra eden personel basit ve sade yaşamayı tercih eder. Bu, böbürlenmek, hava atmak için yapılacak bir iş değildir. Kalbinde vatan sevgisi olanların, ülkesine hizmet bilinci olanların yapabileceği bir iştir. Ekstra motivasyona ihtiyaç duyulmaz.

DEAŞ, MİT tarafından büyük bir darbe yedi. Bu durum örgüt içindeki hiyerarşiyi bozmak adına faydalı oldu. Ancak hiçbir örgüt, elebaşı öldü diye çökmez. Keza bölücü terör örgütü PKK'nın elebaşı Abdullah Öcalan, 1999 yılından beri Türkiye'de, hapiste. Buna rağmen örgüt çökmedi ama zafiyete uğradı. Terörle mücadele bu nedenle topyekûn icra edilmesi gereken bir mücadeledir ve örgüt elebaşlarının etkisiz hale getirilmesi de bunun bir parçasıdır.

Terör örgütü yöneticilerine operasyon yapılırken de detaylı bir planlama ve inceleme gerekir. Eğer ılımlı ve askeri açıdan başarısız bir sözde lider öldürüldüğünde yerini alacak kişi daha saldırgan ve başarılı olma ihtimali olan biriyse, mevcut lideri hedef almanızın bir faydası yoktur.

Bu tür operasyonlar, ülkeyi yöneten siyasi otoritenin, üst düzey kadronun alacağı inisiyatifle olur.

PKK Elebaşı Saklandığı Deliğe Gömüldü

Türk istihbarat servisinin terörle mücadele başarısı bu kadarla sınırlı değil. Çok sayıda örnek var ve bunlardan biri de bölücü terör örgütü PKK'nın sözde yöneticisi Sofi Nurettin'in etkisiz hale getirilmesi oldu.

Sofi Nurettin önemli bir isim çünkü örgüt içinde en alttan en üste kadar çıkan bir terörist. Suriye kökenli ve öldürülmeden önce de örgütün Suriye kolunda en üst yönetici konumundaydı...

1990 yılında örgüte katılan Sofi Nurettin, 1995 yılında Başkale kırsalı sorumlusu oldu. Daha sonra Hakkâri bölgesi sorumlusu ve 2007 yılında da sözde "Amed eyalet koordinatörü" denilerek Diyarbakır sorumlusu yapıldı. Daha sonra örgütün Suriye kolu olan PYD'nin sözde askeri kolu olan YPG'nin sorumlusu oldu. Suriye'de PKK'nın en önemli unsuru olan YPG ile örgüt arasındaki koordinasyonu sağlayan üst düzey yöneticilerden biriydi. Bugüne kadar Silahlı İnsansız Hava Aracı (SİHA) ile etkisiz hale getirilmiş en önemli örgüt yöneticisidir. Hem pratik tecrübesi olan, sahada militan olarak yer almış hem de teorisyen olarak örgüt bünyesinde yer almış bir isimdir. Örgütün diğer elebaşları olan Murat Karayılan, Cemil Bayık, Duran Kalkan hep teorisyen olarak yer aldılar; Türk askerinin karşısına çıkabilecek cesaretleri olmadı, kırsalda görev yapmadılar.

Sofi Nurettin'e benzer olan bir başka isim Bahoz Erdal'dır. Onun da uzun zamandır sesi soluğu çıkmamaktadır. Ortalarda gözükmemektedir. O da bir yerlerde gömülü olabilir.

Terörist Sofi Nurettin, Suriye'nin kuzeyinden Irak'ın kuzeyine geçti. Bulunduğu yer son derece gizliydi ve gözlenmesi zor-

du. Nihayetinde MİT yerini tespit etti ve TSK, 17 Nisan 2021'de, saklandığı mağaraya operasyon yaparak etkisiz hale getirdi.

Bu operasyon önemlidir çünkü PKK, en başından beri "dört parçalı Kürdistan'ı" savunuyor. Yani Türkiye, İran, Irak ve Suriye'den toprak alarak bir Kürdistan kurulması ve Akdeniz'e çıkışı olan bir devlet haline gelmesi hedefleniyor. Ancak örgütte 1990'lı yıllara kadar Suriyeli sayısı azdı. Ağırlıklı olarak Türkiye ve Irak'tan kandırılarak, kaçırılarak ya da gönüllü katılmış kişilerden oluşuyor, az sayıda İran ve Suriye'den militanı bulunuyordu. Sofi Nurettin, örgütün Suriyeli ağırlığı kazanmasının da simgesiydi. Onun ortadan kaldırılması, Bahoz Erdal'ın da kayıplara karışmasına neden oldu. Saklanmak için belki yabancı bir ülkenin askeri üssünü bile kullanıyor olabilir ancak Irak'ın kuzeyinin aksine, Suriye'nin kuzeyinde saklanmak zordur. Hem coğrafya saklanmaya müsait değil hem de derinliğine inme imkânı bulunmuyor.

Sofi Nurettin'in etkisiz hale getirilmesi, örgüt içindeki liderlik mücadelesinde de etkili oldu. Kandil ile Suriye arasındaki bağlantı zayıflarken, örgüt elebaşlarında "Acaba sıra kimde? Acaba Türkiye benim peşimde mi?" korkusu oluşturdu. Murat Karayılan'ın bu nedenle Irak'ın daha iç kesimlerine geçtiği tahmin ediliyor. PKK'nın ABD ve NATO bağlantısını sağlayan Karayılan yanında Bahoz Erdal Suriye yapılanması, Cemil Bayık ise İran bağlantısı için önemli olmaya devam ediyor.

İnşallah onlar da doğal yıllardan ölmeyecekler! İnşallah onların ecelleri MİT vasıtasıyla gelecektir.

Orman Yakmanın Cezası!

Terör örgütlerinin olumlu hiçbir işi yoktur. Tümüyle halka zarar verme ve mümkünse bunu güvenlik güçlerinin üstüne yıkma çabası içindedirler. Ne yazık ki bazen bundan doğa da nasibini alıyor. İstihbarat örgütleri, sadece insanlara yönelik suikast, bombalama gibi saldırıları değil, doğaya yönelik katliamları da önleme ve cezasını bulması için tespit yapma noktasında çalışma yürütüyor.

2021 yılında Antalya Manavgat'ta orman yangınları yaşandı. Dört parçalı bir Kürdistan kurmak isteyen bölücü terör örgütü PKK, patlayıcılı, suikastlı, silahlı eylemleri yanında orman yakma yöntemini de devreye soktu. 1990'lı yıllarda da benzer bir durum olmuş, komşu bir ülke desteğiyle terör örgütünün Türkiye'de orman yangınları çıkardığı tespit edilmişti. Sonrasında Türkiye Cumhuriyeti öyle karşılıklar verdi ki bedeli ödetildi hatta o ülkenin istihbarat direktörü Türkiye'ye gelerek, "kendilerinin hatalı olduğunu ancak bu durumun devam ettirilmesini rica ettiklerini" bildirmek zorunda kaldı. Buna ilişkin bilgiler Meclis Susurluk Raporu'na da girdi.

Yapılan elbette aşağılık bir eylemdir. PKK'nın siyasette uzantısı, son olarak Abdullah Öcalan'ın "ekolojik, demokratik cumhuriyet" talimatıyla, Yeşil Sol Parti adında bir siyasi yapılanmaya gitti. Oysa 2021 yılında "Ateşin Çocukları" adını verdikleri ancak PKK'nın kendi militanları olan teröristler tarafından ormanlar yakıldı.

Yapılan istihbarat çalışması ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti yangınların sorumlusunun "Özgür Soreş" kod adını kullanan Özgür Alparslan olduğunu belirledi. Özgür Alparslan, TSK-

MİT ortak operasyonuyla 22 Temmuz 2023'te Irak'ta etkisiz hale getirildi. PKK-KCK-YPG sözde Türkiye sorumlusu Özgür Alparslan'ın etkisizleştirilmesi, Manavgat, Muğla, Mersin ve Hatay'da yanan 150 bin hektardan fazla ormanın hesabının da sorulması anlamında önemli bir mesajdı.

Örgütçü Sayısı İki Hanelere İndi

MİT ve TSK, yaptıkları istihbarat faaliyetleri ve operasyonlarla, örgütün emir-komuta zincirinde önemli kırılmalar sağladı. Bu durum terör örgütüne zarar verdi ve orta, üst sözde yöneticilerinden bazıları etkisizleştirildi. Bunlar örgütün hiyerarşik sistemini bozan faaliyetlerdir ve terörle mücadeleye katkı sağlar. Ancak sadece bu etkisizleştirme eylemleri ile terör bitmeyecektir. Sonuçta terörist Abdullah Öcalan 1999 yılından beri Türkiye'de cezaevinde ancak örgüt yeni şartlara uyum sağladı. Bu nedenle her zaman güçlü, bir adım ileride olmanız gerekir.

Terör örgütü PKK, son yıllarda istihbari faaliyetler ve operasyonlarla eylem koyamaz hale geldi. Bu konuda alınmış önemli bir mesafe var. Ancak bu defa ağırlık merkezi Suriye'ye kaydı. Suriye'de 150 bin civarında militanı olduğu iddia edilse de gerçek rakamın 80-90 bin civarında olduğu tahmin ediliyor. Bunların da yaklaşık 20 bini "dirican" denilen örgüte ideolojik olarak bağlı kişiler. Diğerlerinin para karşılığında örgüt bünyesinde bulunduğu biliniyor.

Terör örgütünün TSK'nın karşısında durabilmesi mümkün değil. Üzüntü yaşatabilirler ama yenilmeleri kaçınılmazdır. Mazlum Kobani'ye 2023 yılı içinde bir SİHA atışı yapıldı. Canlı olarak kurtuldu ancak Türkiye'nin uyarısını almış oldu. O olaydan sonra da ortalıkta görünmedi. Bahoz Erdal da yine ortalıktan kayboʟanlar arasında. Murat Karayılan gibi isimler, Zap sahasında hâkim olduklarını iddia ediyor ama sadece mağaralarda, arkalarına yeşil zemin koyarak görüntü kaydı yapabiliyor. Terör örgütünün Türkiye içinde askeri hareketliliği sağlayamaması, kayıplarını ikame edememesi, Türkiye'nin başarısıdır.

Örgüt yapısının Suriyelileşmesi, Irak'taki sözde yönetim kademesiyle bir sürtüşmeyi getirecektir. Suriye'de, Irak'taki dinozor yapının bir alternatifi oluşuyor. Militan düzeyinde başlayan Suriyelileşme, orta ve üst yönetim kademesine ulaştı.

Suriyeleşmenin bir önemli yanı da şudur: Örgüte bu ülkeden katılanlar Türkiye'de doğmamış, hiç gelmemiş kişiler. Sonuç olarak örgüte aidiyet hissi de diğerlerinden farklı.

Türkiye, terörü askeri olarak baskılamayı sürdürecek, iyice küçülmeye ve marjinalleşmeye itecektir. Ancak son noktada askeri yöntemlerle terörün bitmeyeceği biliniyor. Örgütü, tamamen silah bıraktıracak seviyeye getirmek gerekir. Türkiye içinde buna çok yaklaşıldı ve PKK'yı kendi ifadeleriyle "silahlı halk gücü" olarak gören HDP'nin (seçime farklı bir isimle girmiş olsa da) oylarında bir düşüş yaşandı. Şiddeti savunmaya, terörle aralarına mesafe koymamaya devam etmeleri durumunda oyların ilerleyen süreçte daha da düşmesi kaçınılmazdır.

Suça bulaşılırsa, Türk adaleti gerekli yargılamayı yapar ve öngörülen cezayı verir. Ancak parti kapatmaların terörle mücadeleye büyük katkısı yoktur. Daha önce kapatılan partiler bunun örneğidir. "Şiddete hayır!" diyen, konuşulabilir adamları bulmak gerekir. Bu da kolay değildir çünkü terör örgütü kendi içinde "Şiddete hayır!" diyenleri infaz ediyor ve Türk devletinin yaptığını iddia ediyor. Bu şekilde kendi üyelerine karşı daha önce çok sayıda infaz gerçekleştirdi.

Karada ve Denizde

Haber iki şekilde toplanır: Canlı ve cansız kaynaktan. Canlı kaynaklar HUMINT, cansızlar SIGINT, OSINT, MASINT gibi kaynaklardır.

Türkiye, 2023'ün ocak ayında *TCG Ufuk* isimli yeni bir gemiye sahip oldu. Türkiye'nin ilk test ve eğitim gemisi olan *TCG Ufuk*, modern bir SIGINT ve ELINT kapasitesi anlamına geliyor. 2012 yılında Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde bulunan Genelkurmay Elektronik Sistemler Komutanlığı (GES), MİT'e devredilerek Sinyal İstihbarat Başkanlığı (SİB) haline dönüştürüldü. *TCG Ufuk* ile birlikte kısmen ELINT ve SIGINT kapasiteli ve üstelik mobil bir imkâna ulaşıldı. Mobil olması önemlidir çünkü istediğiniz anda Libya'ya, Akdeniz'e yönlendirebiliyorsunuz. Sorunlu olan bölgeye ulaşım imkânınız var.

Burada bir önemli boyut daha var: Geminin teknolojik yerli ve millilik oranı yüzde 70'ler düzeyinde... Demek ki Türkiye'nin istihbarat kapasitesinde yerli ve milli oranı da oldukça yükseldi. Bu teknolojiyi dışarıdan almak isterseniz vermezler ya da sınırlı olarak verirler. Kendiniz yaptığınızda tümüyle güvenerek kullanabilirsiniz ve ülke kaynakları içeride kalır.

MİT, geleneksel olarak bir HUMINT makinesiydi. Elbette bu çok önemli ve şimdi teknik istihbarat kapasitesi ile desteklendiğinde daha da başarılı olacaktır. Bu açıdan *TCG Ufuk*, çok önemli bir kazanımdır.

Kırk beş gün su üzerinde kalabilen, çok uzun süre açık denizde görev yapabilen gemi, oldukça sofistike bir radar sistemine sahip. Üzerinde helikopter pisti var ve bu gemiyle birlik-

te radar sistemine sahip on ülkeden biri haline gelindi. Aynı kapasiteye sahip diğer ülkelerin ABD, Çin, Rusya gibi ülkeler olması, işin önemini daha iyi anlatıyor.

Denizde el, ayak, göz haline geliyor ve bölgedeki deniz unsurlarına, elde edilen istihbaratı aktarabiliyorsunuz. Türkiye, savaş yanlısı bir ülke değildir ama savaşa her zaman hazır olmalıdır. Adalar Denizi'nde (Ege), birazcık zafiyet içine düşerseniz, orada Yunanistan'ın tahakkümü ile karşılaşırsınız. Dünyanın her yerinde karasuları "anakaraya göre belirlenirken", Ege'de Yunanistan'ın "adalara göre belirlenmesi" konusunda bir ısrarı var. Bu Türkiye'yi plajlara hapsetmek anlamına gelir. Akdeniz'de zafiyete düşerseniz orada ABD bekliyor, Fransa bekliyor, herkes Libya açıklarında bekliyor... Karadeniz'de doğalgaz arama süreçleri söz konusu ve "Mavi Vatan" olarak nitelenen denizlerde bu mücadeleyi verirken yeterli istihbaratınız olması gerekir.

Yüzde 70'i bulan yerlilik kapasitesi, HAVELSAN, ASELSAN gibi yerli firmaların bir araya gelmesiyle sağlandı. Bunları bir araya getirebilmek, eksikleri görüp herkesin kendi kapasitesiyle bu eksikleri gidermek için çalışmasını sağlamak önemlidir. Mümkün olduğunca yerli imkân ve kabiliyetlerle savunma sanayiini geliştirmek, devasa boyutta kaynakların yurtdışına akmasını önlerken, savunmada dışa bağımlılığı da azaltıyor. Elbette buna paralel olarak MİT'in de bir istihbarat tecrübesi var. Tüm bunların toplamı başarıyı getiriyor.

Oysa çok da eski olmayan bir tarihte, Türkiye terörle mücadeleden ancak Heronlardan ve sıra gelirse kısıtlı bir görüntü alabiliyordu. Bugün kendi İHA ve SİHA kapasitesi ile çok etkin operasyonlar yürütebiliyor.

Bazı konular siyaset üstüdür. Türkiye'de İHA ve SİHA, siyaset üstü meselelerdendir. Doğrudan ülke güvenliği ile ilgilidir. Kimi çevreler, Türkiye'nin SİHA kapasitesini küçümseyen yo-

rumlar yapıyor ve kamuoyunu inandırmaya çalışıyor, belki de yanlış yönlendirmek istiyor ama yabancılar durumun daha iyi farkında. Onlar "Türkiye oyunu yeniden kurdu..." yorumunu yapıyor. İHA ve SİHA'lar konusunda Türkiye'ye bir öykünme söz konusu.

Dizi, Film Başka, Gerçekler Başka

İstihbarat çalışmaları ve istihbarat personelinin yaşamları dünyanın her yerinde zaman zaman filmlere, dizilere konu olur. istihbarat çalışmalarının ortaya çıkardığı olası gerilim ve heyecan unsuruna eklenen milli bazı konular da izlenme oranlarını artırır. Ancak filmlerin film, dizilerin dizi olduğu unutulmamalı. Gerçek hayatta istihbarat çalışmaları filmlerdeki gibi değildir.

Bu konuda Türkiye'de de dönem dönem örnekler yapıldı. Bir dönem çok izlenen ve "Mafya" adı verilen bir yapının çökertilmesi konusunu işleyen "Kurtlar Vadisi" isimli dizide ana kahramanın gizli bir istihbarat personeli olması durumu vardı. Bu nedenle birçok insan, diziyle ilgili çeşitli komplo teorileri ortaya attı. Dizi, ticari amaçla, reyting kaygısı ile çekilmiş bir diziydi. Ticari bir ürün olarak arkasında oyuncular, bir ekip vardı ve çok izlenmesi gerekiyordu. Dolayısıyla komplo teorisi, heyecan barındırması, dikkat çekici karakterler olması gerekir. Bu, işin doğası gereğidir.

Ticari ürünlerde gerçeklik aranmaması gerekir. Gerçek hayattan, gerçek istihbarat çalışmalarından esinlenmeler olsa da orada bir kurmaca söz konusudur. Oturup heyecanla izlemek, hoşça vakit geçirmek öncelikli amaçtır. Hedef reytingdir. Sözgelimi bir üst akıl vardır ve her şeyi tek başına yapar. Sürekli patlamalar, çatışmalar filan olur dizilerde. Gerçekte ise hiçbir istihbarat teşkilatında böyle her şeyi tek başına yapan biri yoktur. Karar veren bir üst akıl da yoktur. Yasal bir kurum olarak, siyasi otoriteye bağlı ve çalışmaları kanunla belirlenmiş bir ekip vardır.

Dizilerde insanların bazı tıbbi operasyonlarla yüzlerinin değiştirilmesi gibi durumlar olsa da gerçek hayatta, yasal olarak

ancak haber elamanlarının güvenliği ile ilgili bir sıkıntı olursa, ameliyat masrafları devlet tarafından karşılanır. Yüzünü değiştirmek, komplike bazı değişiklikler yapmak resmi devlet görevlileri açısından olabilecek şeyler değildir. Ancak can güvenliği söz konusu ise olabilir.

Nitekim, bir dönem çok izlenen dizinin "istihbarat teşkilatı ile ilişkisi olduğuna" yönelik o kadar çok komplo teorisi ortaya atıldı ki 2003 yılında MİT bir açıklama yapmak zorunda kaldı. Kurumun sitesinde "merak edilenler" bölümünde, söz konusu dizideki "Polat Alemdar" karakterinin gerçeği yansıtıp yansıtmadığı sorusuna, dizi ismi vermeden, "Senaryo yazarları, ürünlerini pazarlayabilmek için eserlerine doğal olarak gerçeğin ötesinde heyecan ve cazibe katma ihtiyacı hisseder. Yarattıkları karakterlere odaklanan film yapımcılarının gerçekle kurgu arasındaki aralığı genişletmeleri yanlış anlamaları da beraberinde getirebilmektedir. Bu tür yapımların, ticari kaygıları da içerdiği izleyici tarafından göz ardı edilmemelidir..." denildi.

Gerçekte, istihbarat teşkilatlarında dizilerde olduğu gibi "acemi personele iş öğreten bir akıl hocası" yoktur ancak usta-çırak ilişkisi vardır. İstihbaratla ilgili mekânların karanlık tutulması da gerçekçi değildir. Karanlıkta çalışmak için gerçekte hiçbir gerekçe yoktur. Hatta Türk istihbarat binaları gayet güzel ve moderndir.

Dizilerin teşkilat mensuplarını onore ettiği, karizma kazandırdığı yönündeki iddialara ise katılmak mümkün değil. Bu devlete ve millete bir istihbarat memuru olarak çalışmak zaten en büyük onurdur. Bir dizinin sağlayacağı karizmaya ihtiyaç yoktur; kendisi çok karizmatik bir meslektir. Ayrıca istihbarat hizmet memurları, ün, şöhret, karizma için değil, vatan hizmeti için, kalplerinde vatan aşkıyla çalışırlar ve sessizce görünmeden işlerini yaparlar. Bu işin doğası budur.

Son olarak eklemek gerekir ki istihbarat servisleri, organize suç örgütlerini de elbette izler ve eğer devletin güvenliği ile ilgili bir hale gelmişse, dışarı ile teması varsa, büyük ölçekte narkoterör faaliyeti, para faaliyeti varsa, gerekeni yapar.

Dizileri dizi olarak izlemek gerekir.

2.
TÜRK DIŞ POLİTİKASI VE İSTİHBARAT

Fidan: İstihbarattan Diplomasiye

İstihbarat servisi direktörüne, eskiden "müsteşar" deniliyordu, bugün ise "teşkilat başkanı" adı kullanılıyor. Türkiye'de başkanlık sistemine geçişle birlikte istihbarat servisi de Cumhurbaşkanlığı makamına bağlı bir teşkilat haline getirildi.

Bir istihbarat servisinde her şeyi bilen ve sorumluluğu üstlenen en üst düzey bürokrat, direktördür. İstihbarat servislerinde olası bir sızmada kaybın en az olması, taraf değiştirme gibi durumlarda zararın küçülmesi adına, kompartımantasyon (bölümlendirme) sistemi uygulanır. Herkes kendi bölümündeki işi bilir. İstihbarat servisinde çalışan herkes, üzerinde çalışılan her konuyu bilmez, bilmesi de doğru değildir. Aşağıdan yukarıya doğru bir piramit gibi yapı yükselir ve direktör bu piramidin en üstündeki isimdir. Tüm bilgilere sahip olan tek görevli odur. O da siyasi otoritenin başındaki kişiye, Türkiye için söylenecek olursa, cumhurbaşkanına bağlıdır ve temelde onun adına bu görevi yürütür.

Hakan Fidan, MİT Başkanlığı'nda 2010-2023 yılları arasında önce "müsteşar" sonra "teşkilat başkanı" unvanı ile görevde bulundu. 2023 yılında ise yeni kurulan kabinede Dışişleri Bakanı olarak görevlendirildi.

"İstihbarat diplomasisi" diye bir kavram vardır ve Hakan Fidan buna örnek gösterilen isimler arasında yer alıyordu. Buna göre istihbarat direktörü yaptığı örtülü görüşmelerle veya yönettiği servisin faaliyetleriyle dış politikada etkili olmaktadır. Özellikle 2016 yılındaki 15 Temmuz darbe girişiminden sonra-

ki dönemde, Rusya-Ukrayna Savaşı'nda aktif tarafsızlık politikasının icra edilmesinde, Rusya ile yapılan tahıl anlaşmasında, Rusya ve Ukrayna arasında takas anlaşmasında, SVR ve CIA direktörlerinin 2022 yılında Ankara'da buluşmasında, Türkiye-İsrail ilişkilerinin normalleştirilmesi sürecinde, Türkiye-Mısır ilişkilerinin normalleştirilmesi çabalarında, Türkiye-Suriye arasında başlatılan örtülü görüşmelerde, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ile yeniden olumlu ilişkiler kurulmasında etkili olduğu, sürecin içinde bulunduğu biliniyor. Elbette bunun etkileri de diplomaside görülmeye başlandı. 14-28 Mayıs 2023'te yapılan cumhurbaşkanlığı seçimleri sonrasında, yeniden cumhurbaşkanı seçilen Recep Tayyip Erdoğan'ı arayıp tebrik edenler arasında Mısır Devlet Başkanı Abdülfettah es Sisi de yer aldı. Birkaç yıl öncesine kadar, iki ülke ilişkilerinde ciddi bir gerginlik hâkimdi, bu mümkün görülmeyen bir durumdu.

Hakan Fidan'ın Dışişleri Bakanlığı görevini üstlenmesiyle birlikte, geçmişte bir direktör olarak örtülü yaptığı bazı faaliyetlerin artık açık yapılması bekleniyor.

Aslında Fidan, kimi yerlerde iddia edildiği gibi "sesi bile duyulmayan" bir yönetici değildi. Yaptığı işin gereği olarak, istihbarat faaliyetlerinin doğası gereği geri planda kalması doğruydu. İstihbarat gizlilik içerir ve Fidan da diğer direktörlere göre daha az görünür bir hizmet yapmayı tercih etti. Buna rağmen uluslararası toplantılarda Erdoğan'ın yanında, etrafında görünen birkaç isimden biriydi. Neredeyse tüm önemli görüşmelerde, zirve toplantılarında fotoğraf karesinde o yer aldı.

Burada cumhurbaşkanının tercihi yönlendiricidir. Bir istihbarat servisinin dış politikada aktif rol üstlenmesi, cumhurbaşkanının takdirine bağlıdır. Cumhurbaşkanı talimat verip yönlendirdiği, örtülü görüşmeler için talimat ve onay verdiği için bu etki gösterilebilmiştir. Kimi durumlarda örtülü görüşmelerde eski ya da görevdeki bir büyükelçinin görevlendirilmesi sık

rastlanılan bir durumdur. Görevdeki bir dışişleri bakanı böyle görüşmelerde yer almaz. Türkiye'nin istihbarat servisi başkanı ise bu görüşmeleri cumhurbaşkanı talimatıyla yürütebilir.

Fidan, bu sebeplerle uluslararası platformlarda da tanınan bir isim haline geldi. Nitekim dünyada istihbarat kökenli pek çok siyasetçi var. Bunların en ünlüleri arasında Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin veya ABD eski Dışişleri Bakanı Mike Pompeo gibi isimler bulunuyor.

Doğru zamanda doğru pozisyon almak, diplomaside başarıyı getiren unsurlardandır. Diplomasiyi yöneten ve yönlendiren Dışişleri Bakanlığı koltuğunda eski bir istihbarat direktörünün bulunması, devletin işleyişini çok iyi bilen bir isim olduğu için rahat pozisyon alma imkânı sağlayacaktır.

Elbette siyasetin kendine has zorlukları da var. Sürekli olarak medyanın önünde ve TBMM'de temsil edilen partilerin denetiminde olmak, kamuoyuna yönelik açıklamalar yapmak gibi farklılıklar bulunuyor. Siyasetin bir de yıpratıcı bir yönü var. Alınan bazı kararlar kamuoyunun hoşuna giderken, kimileri gitmeyecek ve bu da yıpranmayı getirecektir.

Fidan için "sır küpü" benzetmesi yapılması doğru ve olması gereken bir tanım idi. İstihbarat servisi direktörünün sır küpü olması beklenir. Ancak onun kişisel özellikleri kozmopolit, yeniliklere açık, sonuç odaklı bir yönetici olarak akıllarda kalmasını sağladı. Bu özellik, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın yakın çalışma ekibinin genel özelliği olarak ortaya çıkıyor çünkü kendisi de sonuç odaklı. Erdoğan, yönetimde olduğu dönemlerde alınacak sonuca odaklanan bir icraat insanı olduğunu çok fazla sayıda örnekle gösterdi. Bahanelerin arkasına saklanan değil, oturduğu koltuğun hakkını veren bir ekiple çalışmayı tercih etti.

Önümüzdeki süreçte, bu etkilerle diplomatik misyonlarda MİT kökenli isimlerin çoğalmasını bekleyebiliriz. Bu olumlu

bir etki oluşturacaktır çünkü MİT personeli, donanımı gereği standart bir diplomatik hizmeti yapabilecek şekilde çok kolay evrilebilir.

Bir önemli noktayı daha hatırlamakta fayda var: Hakan Fidan 13 yıl boyunca istihbaratın başındaki isim olarak görev yaptı ve bu dönemde, ufak tefek sızmalar olsa da FETÖ'nün ele geçiremediği, hâkim olamadığı ender kurumlardan biri MİT'ti. Bu konuda MİT içinde çok büyük mücadeleler yaşanmasına rağmen FETÖ, MİT içinde kontrol sağlayıp yönetimi ele geçiremedi.

Çok Taraflılık Dönemi

Türk dış politikası her zaman hareketlidir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Mayıs 2023 seçimlerinin ardından temmuz ayında Körfez ülkelerine bir ziyarette bulundu. 17-19 Temmuz tarihlerindeki bu turda Suudi Arabistan, Katar ve BAE'yi ziyaret etti. Dönüş yolunda ise gazetecilere önemli açıklamalar yaptı. Bu açıklamalar, Türkiye'nin yeni dönemde uygulayacağı dış politikaya ilişkin önemli ipuçları içeriyordu. Erdoğan, yeni dönemde ilişkilerin "Türkiye'nin menfaatleri gözetilerek oluşturulacağını" söyledi. "Dostların çoğaltılacağını, düşmanların azaltılacağını" ifade etti ki bu "çok taraflılık" demektir.

Türk dış politikasının bu nedenle Rus-Amerikan dengesini gözeten, NATO'da İsveç gibi yeni katılımcılara yeşil ışık yakan, AB ile tam üyelik sürecini yeniden canlandıran, Mısır, İsrail gibi sorunlu ilişkileri normalleştirileceği bir döneme girdiği açıktır. Gerginliklerin azaltıldığı bir süreç başlatılmış oldu. Erdoğan'ın, "Batıcı" değil ama "Batı'nın önemini bilen" bir lider olduğu da unutulmamalıdır.

Siyasi iktidarların elbette ideolojik bakış açıları bulunur. Kimileri sol, kimileri ümmetçi, kimileri sağ politikalara sahip olabilir. Türkiye demokratik bir ülke ve herkesin bireysel olarak da ideolojik tercihlere sahip olma hakkı var. Hatta apolitik olma hakkı da var. Bu bir tercihtir ve kimi insan da politikayı sevmiyor olabilir. Fakat nasıl bir politik arka planınız olursa olsun, dış politikada ulusal çıkarlar önde gelir. Bu nedenle dış politika, ulusal çıkar odaklı olmalıdır. İdeolojilerden bağımsız bir şekilde, şahısların değil ülkenin çıkarları korunarak oluşturulması gerekir. Örneğin Körfez ülkeleri ile görüşülüyorsa, herkesin yaptığı gibi ticari ilişkilerin konuşulması gerekir. Körfez ülkelerine futbol konuşmaya gitmenin bir faydası yoktur.

Diplomaside çok taraflılığın dünyada örnekleri de var. Mesela Suudi Arabistan, Yemen'de Hussilerle, İran'la, İsrail'le arayı düzeltmek istiyor. ABD ve Katar'la iyi ilişki, Yunanistan ve Türkiye ile iyi ilişkiler istiyor. Çok taraflılık konusunda Ortadoğu'da genel bir eğilim var. Dünyanın en sorunlu bölgelerinden biri olduğu düşünüldüğünde bu da akılcı bir yaklaşımdır.

Diplomaside çok taraflılığı, yatırım gibi düşünebilirsiniz. Doğru bir yatırım için bütün yumurtaları aynı sepete koymaz, farklı sepetlere koyarak riski azaltırsınız. Dış politikanın çok taraflı, çok eksenli olması, bu açıdan doğru bir tercihtir.

Türkiye'nin istihbarat servisinin de bu yeni döneme hazırlıklı olması gerekir. Yapılacak herhangi bir görüşme veya zirve öncesi ilgili daire başkanlıkları, istihbarat raporlarını teşkilat başkanına arz eder ve o da cumhurbaşkanına rutin görüşmede veya özel gündemli bir görüşmeyse, orada sunar.

Dış politikada yaşanan değişiklik, Milli Savunma Bakanlığı ya da istihbarat teşkilatında yaşanan değişiklikten farklı düşünülmemelidir. Pazılın parçaları yer değiştirmiş olabilir ancak genel politikalar korunmaktadır. Bunlar üzerine yeni dokunuşlar beklenmelidir. Devlette devamlılık esastır ve Türkiye'nin süregelen dış politikasında ana eksen kaymaları olmayacak ancak kendi çıkarını korumak adına farklı politikalar da yürürlüğe konulacaktır.

Türkiye dış politikada çok taraflılık ve ulusal çıkarları benimsiyor olsa da "kırmızı çizgi" olarak nitelenen konularda taviz vermez. Örneğin Rusya-Ukrayna Savaşı'nda denge politikasına devam etmesi, Kıbrıs, Azerbaycan, Mavi Vatan'daki hassasiyetler, Libya, PYD-PKK meselesini gündemde tutma gibi politikalar sürecektir.

Dış politikada rahat olmak iyidir. Bu sayede içeride daha rahat icraat yürütme imkânı bulunabilir. Türkiye, yeni dönemde bunu da hedefliyor.

Irak'ta Verilen Mesaj

Hakan Fidan'ın Dışişleri Bakanı olarak ilk ziyaret ettiği ülkeler arasında Ukrayna ve Irak yer aldı. Bu seçimler Türk dış politikasının yeni döneminin de bir örneklemesi oldu.

Irak seyahati bir buçuk gün sürdü. Bu, diplomaside uzun bir süredir. Tüm taraflarla görüşüldü. Sünni, Şii gruplarla, bunların içindeki farklı yapılarla, Türkmen gruplarla, Talabani ailesiyle ve Barzani bölgesiyle görüşmeler yaptı. Bütün görüşmelerinde Irak'ın "toprak bütünlüğüne" vurgu yaparken Türkmenlerin haklarının altını çizdi. PKK ile mücadele edilmesi gerektiğini, görüşülen tüm taraflara ifade etti.

PKK'nın halen aktif olmaya çalıştığı Pençe Kılıç ve Pençe Kilit bölgesinde alanlar var. Mahmur Kampı kapandı ama İran sınırına doğru Kandil ve Sincar var. Irak eğer egemen bir devlet ise –ki fazla bir güç beklememek gerekir– PKK ile mücadele konusunda üzerine düşeni yapmalıdır. Türkiye'nin beklentisi budur.

Türkiye ile Irak arasındaki önemli meselelerden biri de su konusu... Irak, Fırat ve Dicle'den daha fazla su talep ediyor, Türkiye ise uluslararası hukuka uygun olarak su verildiğini vurguluyor. "Suyu israf eden sizin yetersiz altyapınız" görüşü dile getiriliyor. Bununla ilgili bir komisyon kurulacak ve değerlendirmeler yapılacak.

Irak'ta bulunan Sünni gruplara verilen mesaj da önemlidir. Bölgede İran etkisinin azaltılması için Sünni grupların daha etkili olması gerekir. Türkiye ile Azerbaycan arasındaki yakınlaşmadan, İran'ın bir rahatsızlığı var. Özellikle İkinci Karabağ Savaşı'nda (44 Gün Savaşı), Azerbaycan'ın Türkiye'nin de desteğiyle yüksek performans göstermesi ve bölgesel güç olarak belirginleşmeye başlaması, İran'ı rahatsız ediyor. Bunun da Ortadoğu'ya bir etkisi var.

Hakan Fidan, Dışişleri Bakanı olarak yüksek protokolle karşılandı. Bu, Türk dış politikasında yeni dönemin nasıl olacağının önemli göstergelerinden biri. Fidan, Ukrayna'da Devlet Başkanı Volodimir Zelenski tarafından yüksek protokolle ağırlandı. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Fransa Devlet Başkanı Emanuel Macron'u dev bir masanın diğer ucuna oturtarak mesaj vermişti. Yine Rusya'da Covid-19 pandemisi döneminde Katar Dışişleri Bakanı'nın ateşi ölçülmeye çalışıldı. Nasıl bir karşılama, ağırlama yapıldığı, protokol şekli verilen önemin göstergesidir.

Bu aşamada Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın dış politikada karar alma süreçlerinde en çok soru sorduğu aktörlerden birinin Hakan Fidan olduğu dünya tarafından da anlaşılmış görünüyor. Hakan Fidan'ın Türk dış politikasındaki etkisi biliniyor. Elbette son karar Cumhurbaşkanı'na aittir.

Fidan'ın Irak'ta ziyaret ettiği her yerde PKK terörünü gündeme getirmesi ve mücadele vurgusu yapması önemlidir. Kurumsal bir yapı adına temaslarda bulunan Fidan, konunun dış arenada müzakere edilmesi ve diplomatik görüşmelere konu edilmesi konusunda yetkili isimdir. PKK ile mücadelede içeride nasıl ki Milli Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı yetkili ise dışarıda bunun müzakeresini yapmak Dışişleri Bakanlığı yetkisinde. Fidan da istihbarat geçmişi de göz önüne alındığında bu görüşmeleri en yetkin şekilde yapabilecek isim olarak öne çıkıyor.

Irak'ta bir yönetim zafiyeti var ve terörle mücadele konusunda çok ciddi bir performans beklemek zor. Ülke, çeşitli grupların mücadele alanı haline gelmiş durumda. Kürt, Şii, Sünni gruplar arasında birçok hizip söz konusu. Aslında bütün Ortadoğu'da benzer bir durum var.

Erdoğan'ın da ifade ettiği gibi, Türk dış politikası ülke çıkarları üzerine oturacak ve gerginlik yaşanan konularda bir yumuşamaya gidilecek...

Coğrafyanın Resmi

Türkiye, başına bela edilen ve her şekilde desteklenen terörle, etkin bir mücadele konusunda çok önemli bir yol aldı. İstihbarat çalışmaları, güvenlik güçlerinin mücadelesi ile birleşti ve Türkiye içinde militan sayısı 2023 yılı itibariyle ikili rakamlara düştü. Irak'ta da rahat edemeyen terör örgütü, ağırlık merkezini bu nedenle Amerikalıların etkin olduğu Suriye'nin kuzeyine kaydırdı. Pençe Kilit (Irak'ın kuzeyindeki Metina, Zap ve Avaşin-Basyan bölgeleri) ile Pençe Kılıç (Irak'ın kuzeyindeki Kandil, Asas, Hakurk bölgesi ile Suriye'nin kuzeyindeki Arap Pınarı, Tel Rıfat, Cizire, Derik bölgeleri) hâlâ etkin mücadelenin sürdürüldüğü alanlar. Bu mücadelede Allah hepsine rahmet eylesin, şehitler verildi. Terör örgütünün daha önce beyni olarak gösterilen Kandil, rehabilitasyon alanına dönüştürüldü. Örgüt merkezini Sincar'a kaydırmak zorunda kaldı. Türk SİHA'ları etkisiyle mağaralardan çıkamayan bir sözde yönetimi var. Hatta kendilerini arazide gösterebilmek için açıklama kaydederken, arkalarına yeşil zemin yerleştirip sonradan görüntü ekliyorlar. Bunların hepsinin bir psikolojik etkisi var. Örgüt, militanlarından açık havada içtima alamıyor. Mağaralarda militan eğitmeye çalışıyor. İnsan zafiyetleri her zaman olabilir ama genel durumda Türkiye, çok ciddi bir mücadeleyi başarıyla sürdürüyor.

Bütün bunların dünyaya anlatılabilmesi için de etkin bir diplomasi ve propaganda yürütülmesi gerekiyor. Türkiye, dünyaya tatil paketleri pazarlayan bir muz cumhuriyeti değil. Hem tarih boyunca hem de bugün bölgesinde çok etkili, küresel düzeyde büyük ve güçlü bir ülke. Oysa Türkiye'nin "terörist" olarak aradığı Mazlum Kobani, Batılıların PR (Halkla İlişkiler) çalışmasıyla adeta "demokrasi kahramanı" gibi gösteriliyor. DEAŞ'ın

elebaşını Türkiye etkisiz hale getirdi ve sahada en ciddi mücadeleyi veriyor. Bu bilindiği halde bazı terörist gruplar, "Suriye Demokratik Güçleri (SDG)" adıyla mücadeleyi yürütüyormuş gibi gösterilmeye çalışılıyor. Hatta terörist Kobani, belki de gelecekte örgüt elebaşı olması için hazırlanıyor. Türkiye'de son yıllarda iki ciddi terör saldırısı meydana geldi. Biri Mersin'de polis evine yapılan saldırıydı, diğeri Taksim'de sivil vatandaşların arasında bomba patlatılması oldu. Her ikisi de PKK'nın Suriye kolu kaynaklıydı. Bir diğeri de İçişleri Bakanlığı saldırısı idi.

İşte tüm bunların dünyaya en iyi şekilde anlatılabilmesi de Türk diplomasisinin başarısı olacaktır.

3.
BÖLÜCÜ TERÖRÜN YENİ YAYILMA STRATEJİSİ

Süleymaniye

Süleymaniye, Irak'ın kuzeyinde ve Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) kontrolünde bir şehir ve alan. Baba Celal Talabani'nin ölmesinden sonra oğlu Bafel Talabani ve yeğeni Lahur Talabani arasında bir iktidar mücadelesi yaşandı. Şu anda bu iktidar mücadelesi baskılanmış görünse de alttan alta devam ediyor. Bu iktidar mücadelesinin başlangıcında da "PKK'yı yanına çekmek" gibi olmayacak bir güç devşirerek, rakibine üstünlük sağlamaya çalışan bir taraf var. Dolayısıyla bu bölgede PKK'nın artan bir ağırlığı söz konusu. PKK'nın orta ve üst düzey sözde yöneticilerine yönelik SİHA operasyonlarında Süleymaniye'nin adı çok duyulmaya başlandı. Sadece kırsalda değil, şehir merkezlerinde de operasyonlar söz konusu. Bu da terör örgütünün buradaki hareketliliğin önemli bir göstergesi.

15 Mart 2023'te Duhok yakınlarında düşen helikopterin içinde Süleymaniye'ye giden PKK-PYD-YPG'lilerin bulunduğu ortaya çıkmıştı. 7 Nisan 2023'te paravan Suriye Demokratik Güçleri'nin (SDG) ana omurgasını oluşturan PYD-YPG'nin Mazlum Kobani kod adlı elebaşı Ferhat Abdi Şahin'in konvoyuna bir SİHA atışı gerçekleştirildi. 12 Nisan'da ise KYB'lilerin "tarımsal amaçlı kullanıldığını" iddia ettikleri Süleymaniye Havaalanı bombalandı. Türkiye Cumhuriyeti'nden bu konuda resmi bir açıklama yapılmadı ancak burasının "PKK helikopterlerinin inip kalktığı, belki de eğitimlerini yaptığı bir merkeze dönüştüğü" yönünde iddialar var. Tarımsal ilaçlama vs. gibi konuların ise paravan olarak kullanıldığı ifade ediliyor. Bu iddialar da KYB ve PKK arasındaki ilişkinin göstergeleri arasında.

Bütün bunların üstüne, Türkiye'nin Milli Savunma Bakanı Yaşar Güler de eylül ayında Talabani yönetimini açıktan uyardı. Güler, "Süleymaniye'de terör faaliyetlerinin artmasıyla ilgili Bafel Talabani sürekli olarak ikaz ediliyor..." açıklamasını yaptı.

Bütün bu gelişmeler, Irak'ın kuzeyinde terör örgütünün etkin olması beklenen alanın artık Süleymaniye olacağının en önemli göstergesi. Ancak terör örgütünün öncelikli hedefi, bölmeye çalıştığı ülke olan Türkiye'nin de sonsuza kadar sabredemeyeceği açıktır. Bölgesel bir yönetim için kendi içinde iktidar mücadelesi yapan grupların, bir terör örgütü ile ilişkiye girmesi, buradan siyasi güç devşirmeye çalışması önemli bir stratejik hatadır. Her şeyden önce vizyonsuzluğun göstergesidir. Terör örgütü ile bir yere varılamaz.

Bölgeyi idare eden Talabani yönetimi, zaten Barzani yönetimi ile sorun yaşıyordu. Şimdi Türkiye ile de ilişkileri sıkıntıya girdi. Türkiye'nin bu nedenle uyarılarda bulunması haklıdır. Talabani yönetiminin terörle değil, Türkiye ile işbirliği yolları araması akıllıca olacaktır. Türkiye'nin operasyon kabiliyeti var ve engellemek mümkün değil. Diğer taraftan bölgede bir aktör olmaya çalışan Amerikalıların da Afganistan'ı bir hafta içinde nasıl terk ettiğinin unutulmaması gerekir.

Elbette bölgede gerginlik kimsenin istediği bir durum değil. Ancak Türkiye, terör örgütünün Süleymaniye'de yuvalanmasına izin vermez!

Neden Süleymaniye?

Bölücü terör örgütü PKK, Pençe Kaplan ve Pençe Kılıç operasyonlarıyla alan hâkimiyetini kaybetti. Gara'da kontrol edebildiği bir alan var. İran'a yakın bir bölge olan Kandil ise rehabilitasyon merkezine dönüştü. Süleymaniye, biraz daha derinliği olan bir yer. Hareket etmekte zorlanan PKK'ya kısmi bir hareket alanı açabilecek bir bölge. Cepheyi geriye doğru genişletmeyi, rahatlamayı ve belki de şehir yapısı içinde kaybolmayı hedefleyen terör örgütü, KYB'nin açmış olduğu kapıdan istifade etmeye çalışıyor. KYB ile Türkiye'ye karşı ortak hareket etme zemini arıyor. Mazlum Kobani kod adlı teröristin helikopterle buraya ziyarette bulunması da not edilmesi gereken bir durumdur. Süleymaniye Havaalanı gibi Erbil Havaalanı da sorun haline gelmeye başladı.

Bafel Talabani, "Türklerin tehdit ettiği Kürt lider benim. Ben Kürtlerin asıl savunucusuyum..." anlamına gelen demeçler vermeye devam ediyor. Burada elbette Türklerden yana bir sıkıntısı yok ama böyle bir görüntü vererek, kendisini "Kürt lider" olarak ön plana çıkarmaya çalışıyor. Psikolojik bir algı oluşturmaya, "Ben doğru işler yapıyorum ki hedef alıyorlar..." demeye getiriyor. Ancak yanlış bir politika...

Türkiye, Süleymaniye Havaalanı'na uçuşları durdurdu ve şimdi çok büyük mağduriyetleri var. Siyasi, ekonomik hatta özel hayat açısından bile dünya ile ilişkiler kesildi. Bölgede sağlıklı ilişki kurulması gereken güç Türkiye'dir. Türkiye ile sağlıklı ilişki kurulursa Süleymaniye'nin güvenliği ve zenginliği artacaktır. Türkiye'nin Süleymaniye'ye gitme, oraları işgal etme ya da başka bir niyeti yok. Dengeli, sağlıklı, birlikte başta ticaret olmak üzere iş yapılan bir ortam arzulanıyor. Aslında bu Türkiye'nin

Ermenistan dahil tüm komşuları ile hedeflediği vizyon. Ancak şiddet üretip Türkiye'ye ihraç etmek, bununla güç devşirmek isteyen, terörü kendisine partner olarak seçenlere karşı da boş durmayacaktır.

Türkiye açısından bölgeye operasyon yapmak, Erbil Havaalanı'nı da kullanılamaz hale getirmek zor değil. Ancak Türkiye bir hukuk devleti ve sivil havaalanı vurmuyor. PKK'nın bir okulun alt katında bomba imalathanesi kurması, tarımsal üretim yalanına saklanıp teröristlerine eğitimler vermesi de Türkiye'nin tavrını değiştirmedi. Bu anlamda büyük bir devlet olarak, terörle mücadelesini bir cerrahi hassasiyetle sürdürüyor.

Süleymaniye'deki Talabani yönetiminin Türkiye'nin uyarılarını ne kadar ciddiye aldığının anlaşılmasıyla ilişkilerin seyri de belli olacak. Nihayetinde Türkiye terörle mücadelede kendi göbeğini kesmeye alışıktır. Nitekim Türkiye'nin Kürtlere yönelik bir düşmanlığı da yoktur ancak bölücü terörle işbirliğine hoşgörüsü olmayacaktır. Türk vatandaşlarına yönelik terör üreten bir yapıyla işbirliğine, Türkiye Cumhuriyeti Devleti uzun süre tahammül edemez.

Helikopterle Seyahat Eden VIP Teröristler

15 Mart 2023'te Duhok'ta düşen ve içinden PYD-YPG bağlantılı PKK'lıların çıktığı helikopter kazasına yakından bakmak gerekir.

Bu helikopter, Suriye'nin kuzeyinde PYD-YPG ismiyle bilinen PKK'lıları, Irak'ın Talabani yönetimindeki Süleymaniye şehrine götürürken düştü. Teknik nedenlerle düştüğü anlaşıldı. Kuvvetle muhtemel, radar izi bırakmamak için alçaktan uçuyordu ve hava şartları da o gün kötü olduğu için, helikoptere aşırı yükleme yapıldığı için, biraz da pilotaj hatasıyla düştü.

Dönemin Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar, kazaya ilişkin "PKK-YPG destekçileri, teröristlere helikopter vererek bir kez daha suçüstü yakalanmışlardır..." yorumunu yaptı. Akar doğrudan isim vermese de bölgede teröristlerle işbirliği yapan, onları sözde DEAŞ'a karşı mücadele eden SDG imiş gibi göstermeye çalışan ülke, ABD idi. Helikopter kazası, ABD'nin suçüstü yakalanması olarak yorumlandı çünkü bu terörist yapıya helikopter kazandıracak kadar ilişkileri ileriye götürdüğü ortaya çıkmış oldu.

Süleymaniye'de Celal Talabani'nin ölmesinin ardından iktidar mücadelesine girişen oğul Bafel Talabani ve yeğen Lahur Talabani, çözümü yönetim işlerini bölüşmekte bulmuştu. Lahur Talabani güvenlik ve istihbarat işlerinin kontrolünü ele alırken Bafel Talabani'nin ise mali işleri kontrolüne alması planlanıyordu ancak beklenildiği gibi olmadı. Bafel Talabani, iktidarı kendi eline almak için harekete geçti. İki kuzen arasındaki iktidar mücadelesi de o bölgede bir otorite boşluğuna neden oldu.

Özellikle Bafel'e karşı iktidar mücadelesinde avantaj sağlamak için Lahur'un PKK'yı yanında görmek istediği, çeşitli kaynaklarca dillendiriliyor. Bu iktidar boşluğuyla birlikte Talabani'nin ezeli rakibi Barzani yönetiminin de bölgede artan bir etkisi söz konusu. Barzani'nin ise Türkiye ilişkileri olumlu durumda. PKK, tüm bu durumları kullanarak bir avantaj sağlamak, Süleymaniye'ye yerleşmek istiyor.

Helikopterle çok önemli görülen şahısların transferi yapılır. Düşen helikopter Fransa üretimi AS350 Eurocopter Cougar. Küçük helikopter türlerinden biri. İlk aşamada 3'ü kadın 7 PKK'lının helikopter kazasında hayatını kaybettiği açıklandı. Ölenler arasında terör örgütü açısından önemli bir isim olan Şervan Kobani kod adlı Abdo Mustafa Abdi de vardı. SDG mensubu görünen isimlerden biri...

Bu kaza, Talabani ailesinin kontrolündeki bölgede, PKK-YPG-PYD ile ilişkilerin sıkılaştırılmaya çalışıldığını ortaya koydu. Bir başka iddia da "daha küçük boyutta 9 helikopterin de terör örgütüne verildiği" şeklinde ve üretimi yapan Fransa ile bölgeyi kontrol altında tutan ABD bu konulara açıklık getirmediler.

ABD ile PYD-YPG'nin doğrudan bir "eğit-donat" işbirliği var. "DEAŞ'a karşı mücadele" adı altında başlayan bu süreç, artık ortada bir DEAŞ tehlikesi kalmamasına rağmen devam ettiriliyor. ABD'liler bu yapıyı SDG olarak tanıtmayı tercih etse de çok büyük bölümü PYD-YPG'li teröristlerden oluşuyor. Bunun dışındakiler ise Arap, Süryani hatta Türkmenlerden devşirilmiş paralı askerler...

ABD, PKK'nın Suriye yapılanması olan PYD-YPG ile ortaklığını gizleme ihtiyacı duymuyor. Sözde askeri yemin törenlerine katılıyor. ABD devlet görevlileri, "PYD-YPG'yi partner olarak gördüklerini" açıkça ifade ediyor. Bu da Türkiye-ABD ilişkilerinde en önemli sorunlardan biri haline geldi. F-35 sa-

vaş uçakları meselesi, Suriye Krizi, S-400 Krizi, Türkiye-Rusya ilişkileri, Brunson Krizi, mahalli personelin tutuklanması, eski başkan Trump'ın Türkiye ekonomisini hedef alması gibi sorunlara, bu konu da eklendi ve masada duruyor. Kısa vadede çözülecek gibi de görünmüyor.

ABD Savunma Bakanlığı Sözcüsüne Soruldu

Helikopter düşmesi, bölgedeki resmin geniş görülmesi için önemli fırsatlar sağladı ve Türkiye'nin endişelerinin boşa olmadığını gösterdi. ABD'nin desteklediği SDG ismini kullanan PKK-YPG mensuplarını taşıyan helikopterin Kuzey Irak'ta düşmesi, bu ülkenin yetkililerine de soruldu. Örneğin 21 Mart 2023'te ABD Savunma Bakanlığı Sözcüsü Tuğgeneral Patrick Ryder'a basın toplantısında AA muhabiri, "Ortağınız SDG (PKK-YPG) bir açıklama yaparak, mensuplarını taşıyan iki helikopterin Kuzey Irak'ta düştüğünü açıkladı. Açıklamada bunların bir eğitim değişim görevinde olduğu ifade ediliyor. ABD ordusunun Kuzey Irak'taki bu sözde eğitim değişim görevindeki rolü neydi? ABD tarafından sağlanan fonlar burada kullanıldı mı?" diye sordu. Ryder ise "ABD'nin SDG helikopter uçuşu ile hiçbir ilgisi ve buna herhangi bir şekilde katılımı yok. SDG biliyorsunuz kendi başına bir güç ve biz de DEAŞ ile mücadele operasyonlarında onlarla ortaklık ediyoruz. Ama yine ifade ediyorum bu helikopter olayında ABD'nin veya koalisyonun hiçbir dahli yok, öncesinde bu görevin icra edildiği hakkında da hiçbir bilgimiz yok..." yanıtını verdi. Muhabirin, "Ama bu gücü ABD eğitiyor ve donatıyor. ABD'nin sağladığı kabiliyetlerin ve fonların gelecekte NATO ortağınız Türkiye'ye karşı kullanılmayacağına ne kadar eminsiniz?" diye sorması üzerine de Ryder, "bir güvence verilemeyeceğini" söyledi.

Helikopterin düştüğü Duhok, petrol bölgesinde yer alıyor. Bu bölgede uluslararası petrol şirketleri ve büyük yatırımları var. Batılı uzmanların da helikopter kullandığı biliniyor. Bir uçuş sahası var ve ABD kontrolünde. Türk istihbaratı, bu he-

likopterin hareketliliğini belki teyit etmiş olabilir ama tümüyle emin olmadan, helikopterde sivillerin bulunduğuna ilişkin en küçük bir şüphe dahi olursa, operasyon yapılmaz. Özellikle de Batı medyasında bu kadar çok spekülasyon olduğu düşünülürse, dikkatli hareket etmenin önemi daha fazla ortaya çıkıyor.

PKK'nın helikopter sahibi olması önemli bir gelişmedir ancak Türkiye gibi güçlü ordusu ve istihbaratı olan bir ülke için çok anlam ifade etmez. Husumetin genişletilmesi açısından bir anlam taşır. Bu kazadan sonra PKK artık bölgede eskisi gibi rahat helikopter uçuramadı çünkü artık "Türkiye'nin de bildiğini" biliyorlar.

Burada bir önemli nokta da PKK elebaşlarının karayolunu değil, helikopteri tercih etmesinde Türk SİHA'larının rolüdür. Karayolu ile gitmek artık PKK'lılar için güvenli değil. Gizlenmek, izlerini daha görünmez yapabilmek adına helikopter tercih edildi ancak bu kaza ile onlara bu konuda "akıl verenler" de suçüstü yakalanmış oldu. Bu olay, bölgedeki son konjonktürel durumun önemli göstergelerinden biri haline geldi. Türkiye artık farklı bir politika izleyecektir ve bunun hazırlığı yapılmıştır.

Örgütün Suriyelileşmesi

PKK, Türkiye içinde ciddi olarak askeri açıdan baskılandı. Suriye'de ise 70-80 binleri bulan bir militan yapısı olduğu iddia ediliyor ancak gerçek rakamın bunun çok altında olduğuna yönelik bilgiler de var.

Bilinen gerçek ise PKK'nın ağırlık merkezinin Irak'ın kuzeyinden Suriye'nin kuzeyine kayması oldu. Örgütün orta ve üst yönetiminde ve militan tabanında ciddi bir Suriyelileşme var. Bunun en somut örneği, Türkiye'de yakın zamanda PKK tarafından gerçekleştirilen iki terör eyleminde de Suriyeli militanların kullanılması oldu. Mersin Polis Evi'ne yapılan saldırı ve Taksim'de sivillere yönelik saldırının planlayıcıları ve gerçekleştirenler Suriyeli teröristlerdi.

Terör örgütünü belki hâlâ Kandil'deki eski yapı kontrol ediyor olabilir ve etkisi de vardır ancak güncelde örgüt içinde bir "Türkiyeli-Suriyeli" sorunu ortaya çıkması kaçınılmaz görünüyor. Terör örgütü açısından bu yapısıyla TSK ve MİT'in karşısında durulması, düzenli bir silahlı mücadele yapılması, örgüt açısından mümkün değil. Ancak mağaralarda, kazdıkları hendeklerde saklanmayı seçiyorlar. Türk ordusunun da bu iki duruma karşı tecrübesi var. Askeri olarak terörle mücadele zor değil ama siyasi boyutu da bulunuyor. Suriye'ye yönelik müdahale söz konusu olduğunda ABD ile de bazı konuları görüşmek, hamasetle değil, devlet aklıyla hareket etmek gerekiyor.

Örgütün ağırlık merkezinin ve gücünün, çıkış enerjisinin artık Suriye'nin kuzeyi olduğu bir gerçekliktir. PKK'nın kurucusu Abdullah Öcalan, uzun yıllar boyunca Şam'da, Hafız Esad'ın koruması altında rahat bir yaşam sürdü. 1999 yılında Türkiye'nin uyarıları üzerine Suriye'den çıkmak zorunda kaldı

ve sonrasında Kenya'da yakalanarak getirilip cezaevine konuldu. Bu olay sonrası ve özellikle Beşar Esad'ın yönetimde olduğu dönemde, Türkiye-Suriye ilişkileri de çok olumlu bir havaya büründü. Öcalan, biraz da buna misilleme olarak 2003 yılında cezaevinde PKK'nın Suriye kolu olan "PYD"nin kurulması talimatını verdi. Türkiye ile Suriye arasında 1998 yılında imzalanan Adana Mutabakatı, terörle işbirliği konusunda da olumlu bir hava oluşturmuştu.

Öcalan'ın talimatıyla PKK'nın siyasi aparatı olarak Suriye'nin kuzeyinde PYD kuruldu. 2004 yılında ise bunun sözde askeri aparatı olarak YPG oluşturuldu. Neticede PKK'nın nihai stratejisi dört parçalı bir Kürdistan kurmaktı ve bunun Suriye ayağı için bir terör örgütü oluşturulmuştu.

2011 yılına gelindiğinde Suriye İçsavaşı ile beraber PYD-YPG de alan buldu. "DEAŞ'la mücadele" adı altında ABD'nin taşeronu olarak bölgede boy göstermeye başladı. ABD'nin "eğit-donat" stratejisiyle güç kazandı. ABD'nin mantığı, "Benim askerim öleceğine, parasını vereyim, başkaları ölsün..." idi ve PYD-YPG buna gönüllü oldu. Sol bir ideolojiye sahip olan terör örgütü, kapitalizmin simgesi ABD'nin taşeronu olmayı ve militanlarının bu ülke amaçları doğrultusunda ölmesini seve seve kabul etti.

Burada öne çıkan isimlerden Sofi Nurettin, Türkiye tarafından etkisizleştirildi. Bahoz Erdal ise büyük ihtimalle Amerikalıların korumasında bir yerde gizlenmeyi sürdürüyor. Öldürülmüş olması ihtimali de bulunan Murat Karayılan Irak'ın derinliklerine kaçarken, Cemil Bayık İran sınırına doğru çekildi. Bülent Karasu, Sabri Ok, Duran Kalkan gibi terör örgütünün sözde yöneticileri, Irak'ın kuzeyinde daha derinliğe çekilerek Türkiye'nin SİHA'larından kaçmaya çalışıyor. Bu da Suriye'deki yapıyla iletişim ve koordinasyonlarını daha fazla kısıtlamaya başladı.

PKK ve "askeri kanadı" olarak gösterdiği HPG militanları Türkiye içinde geçmişte olduğu gibi yol kesemiyor, karakol basamıyor. Bunu yapmaya kalkıştığı anda görüntü vermek zorunda ve anında imha edileceğini biliyor. Bu nedenle eskiden olduğu gibi 200-300 kişilik gruplarla karakol basma gibi eylemleri yapamıyor. Mağaralarda saklanarak gizlenme çareleri arıyor. Türk İHA ve SİHA'ları artık daha yüksek irtifadan uçtuğu için teröristler arazide gizlenme konusunda neredeyse çaresiz çünkü seslerini de duyamıyorlar. Bu nedenle Türkiye içinde terörist sayıları ikili rakamlara indi. Bu da Suriyelileşme konusundaki etkenler arasında...

Örgütün Suriyelileşmeye kaymasında önemli bir etken de ABD'nin sağladığı korumadır. Amerikalılarla "DEAŞ'la mücadele" adı altında girilen ilişki, terör örgütüne bir korumayı da getiriyor. Türkiye'nin konuyu defalarca dile getirmesine rağmen Amerikan halkının vergileri, Suriye'deki bu PKK yapılanmasına aktarılıyor ve bunun için her yıl ABD savunma bütçesine ödenek konuluyor.

Suriye'nin coğrafi yapısı Irak'tan oldukça farklı. Özellikle Türkiye-Irak sınırı oldukça yüksek, dağlık kesimlerden oluşuyor. Irak'ın kuzeyindeki dağlık arazi yapısı bir terör örgütünün geçmişte Türkiye'de kanlı cinayetler işledikten sonra kaçıp saklanmasına imkân veriyordu. Suriye'de ise aynı imkân yok. Arazi şartlarının gizlenmeye uygun olmaması PKK'nın Suriye'de tüneller inşa etmesine ve meskûn mahalde saklanmasına neden oluyor. Türkiye daha önce Tel Abyad gibi bölgelerde bu tünelleri ele geçirdi ve imha etti. Helikopter olayında olduğu gibi bu tünellerin yapımı ve gerekli malzemenin sağlanmasında da yine Fransız firmalarının olması dikkat çekici bir noktaydı.

Örgütün Suriyelileşmesi, gelecekte eğer hâlâ varlığını sürdürebilirse, Kandil ile Suriye yapısı arasında bir hizipleşmeye neden olabilir. 1978'den beri yapının içinde olanlar, Lice'nin Fis

Ovası'nda bir kahvehanede yapılan toplantıya katılarak terör örgütünü kuranlar halen Kandil'de bulunuyor. Aralarından eksilenler, operasyonlarla etkisiz hale getirilenler oldu ancak ağırlıkla Irak'ta gizlenmeye devam ediyorlar. Oysa Mazlum Kobani kod adlı terörist, Batı medyası tarafından dünyaya "özgürlük mücadelecisi" gibi sunulmaya devam ediyor. O da kazandığı bu imajın farkında. Hatta Türkiye içindeki bölücü gruplar tarafından da tartışılmaya, "Apo'dan sonra örgütün elebaşı" olarak konuşulmaya başlandı. Ancak böyle bir temeli yok. Batı'nın PR çalışmaları ile olduğundan farklı bir imaj çizilse de terörist Cemil Bayık gibi örgüt içinde karşılığı olmayan, sert bir ekolden gelmeyen bir isim. Bu anlamda kamu diplomasisinin, propagandanın bir ürünü olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Örgütün Suriyelileşmesi bir gerçek olarak karşımızda duruyor ve muhtemelen coğrafi olarak Irak'tan farklı bir durum olduğu için tüneller ve meskûn mahalleri kullanarak Türkiye'yi buralara çekmeye çalışacak. Ancak sonuçta, direnmesi mümkün değil.

Yine de güvenlik ve istihbaratta en önemli konulardan biri "hasmını asla ama asla küçümsememek"tir. Her zaman tedbirli olmak gerekir.

Burada PKK'nın Avrupa'daki yapılanmasına da dikkat çekmek gerekiyor. Ortadoğu'da Suriyelileşme çabasındaki terör örgütü, Türkiye içinde etkinlik kaybederken, Avrupa'da siyasi etkinlik oluşturmayı başarmış görünüyor. Özellikle Avrupa kamuoyunca, Batı'da Türkiye aleyhtarı bir örgütlenme konusunda yoğun çaba var. Örneğin terör örgütü PYD-YPG'nin Avrupa'da birçok insan tarafından "özgürlük savaşçısı" olarak görülmesinde, PKK'nin Avrupa örgütlenmesinin önemli katkısı oldu.

Suriye Kaynaklı Saldırılar

13 Kasım 2022 Pazar günü, PKK İstanbul'un en kalabalık noktalarından Taksim'de bomba patlattı. Bu kanlı saldırıda 6 sivil vatandaşımız hayatını kaybetti ki bunlardan ikisi babayla birlikte küçük bir çocuktu. Bu saldırıdan önce de Mersin'de Polis Evi'ne saldırı düzenlenmişti. Bunlara ek olarak 1 Ekim 2023'te İçişleri Bakanlığı'na bir canlı bomba saldırısı düzenlendi.

Bu saldırılar, örgütün Suriye yapısı tarafından planlanıp organize edildi. Saldırıların planlayıcıları da icra edenleri de Suriye menşeli PKK'lı teröristlerdi. İlk saldırıyı planlayan teröristin Suriye'ye kaçtığı tahmin ediliyor. Taksim'deki saldırıyı planlayan terörist ise olayın ardından Bulgaristan üzerinden Türkiye'yi terk etti. İçişleri Bakanlığı'na saldıran ise olay yerinde öldürüldü. İstihbarat jargonunda bu saldırıları planlayanlara "dirican" deniliyor.

Saldırıların ardından olağanüstü boyutta bir sosyal medya kullanımı gözlemledik. Garip şekilde Taksim'deki kötü görüntüleri birçok insan sosyal medya hesaplarından yayımlayarak terör örgütünün ekmeğine yağ sürdü. Terörün tanımı zaten "topluma korku, endişe salmak, bu amaçla kanlı eylemler yapmak" şeklindedir. Birçok kişi de bilinçli ya da bilinçsiz olarak buna alet oldu.

Taksim'deki saldırının planlayıcısı ve bombayı bırakan teröristler, olaydan beş ay önce Türkiye'ye gelmişler ve sevgili görüntüsü vererek çevrede keşif yapmışlar. Bu noktada bombayı bırakan kişinin Arap uyruklu olması, PKK'nın az sayıda da olsa, farklı uyruklardan insanlar kullanmaya devam ettiğini gösteriyor.

PKK yine sivilleri katlettiği her eylemde olduğu gibi saldırıyı "üstlenmedi". Sivil ve masumlara karşı sayısız kanlı eylem

gerçekleştiren PKK, yıllardır yaptığı gibi yine katliamı üstlenmiyor ve zaten üstlenmeyecektir de... Buna rağmen güvenlik güçleri daha ilk andan itibaren kamera kaydı görüntüleriyle birlikte hem bombalı çantayı sivil insanların arasına bırakan kadını hem de planlayıcı olan teröristi tespit etmeyi başardı.

Terör örgütü böyle durumlarda aslında şirketlerin yaptığı bir uygulama olan "ürün farklılaştırma" yöntemini de deniyor. İş dünyasında kaliteli ama pahalı bir marka, farklı kesimlere ulaşabilmek için daha uygun fiyatlı ama kalitesi biraz daha düşük bir marka üretir. Böylece farklı alım gücüne sahip kesimlerden de müşteri çeker. Buna ürün farklılaştırma deniyor ve yeni pazar sağlıyor. PKK da adeta ürün farklılaştırma yapmak ister gibi "TAK" diye bir yan ürün icat etti ve böyle kanlı, çok tepki alan saldırıları onun üzerine yıkmaya başladı. Oysa ortada ne TAK var, ne onun üyeleri, ne yönetimi, ne de bulunduğu bir yer... Aslında tamamıyla PKK... Bütün bunlar bir stratejinin ürünü ve teröristlerde bu stratejiyi geliştirecek akıl yoktur. Buradan, yabancı bazı istihbarat servislerinin akıl hocalığı yaptığı da anlaşılabiliyor. Ancak bu onları küçümsemek değildir. Hasım asla küçümsenmemeli, hep dikkatli olunmalıdır!

Türkiye, Pençe Kılıç harekâtında önceden diplomasiyi de çalıştırdı. Rusya, Suriye ve Irak'la operasyonun altyapısı hazırlandı ve 160 kilometre derinliğe kadar bir alanda operasyon yaptı. Neredeyse Yunanistan'ın yüzölçümü kadar bir alanda 81 hedefi vurdu. Dünyaya "Yunanistan'ın tamamına operasyon yapabilecek kapasiteye sahibim" mesajını da vermiş oldu. Çatışma süreçlerini artık propaganda ve enformasyon mücadelesinden farklı düşünemezsiniz.

Denklemde Arap Aşiretlerinin Yeri

ABD'nin SDG adını verdiği yapının ana omurgasını YPG-PYD oluşturuyor ancak bölge boş değil... Bölgede bazı Arap aşiretleri de var ve etnik bir gerginlik zaten eskiden beri mevcut. YPG'nin iddiasına göre bazı aşiretler "uyuşturucu ticareti, insan kaçırma" gibi illegal işler yapıyor ve kendisi de buna müdahalede bulunuyor.

Arap aşiretleri de PYD-YPG'nin bu müdahalesine karşılık verdi ve bir araya gelerek direnç gösterdi. Suriye'nin kuzeyinden Arap nüfusun sürülmesi ve bölgenin Kürtleştirilmesi, YPG taraftarlarının yerleştirilmesi, etnik yapıyla oynanmaya çalışılması zaten yaşanan bir durumdu. Görünürde illegal olaylara müdahale eden YPG, arka planda ise bir güç mücadelesi veriyor ve bölgenin etnik yapısını değiştirmeye çalışıyor.

Arap aşiretlerinin elindeki güçler düzenli yapılar değil, her aşiretin kendi gücü var. Ancak çatışma genişlerse, ABD'nin de bu süreçlere dahil olması beklenebilir. Suriye'nin kuzeyinde PYD-YPG çizgisinin zayıflaması, ABD'nin çıkarlarına uygun değil. PKK güçlerinin yoğun olduğu bölgeler olmakla birlikte homojen bir yapı yok ve çok güçlü Arap aşiretleri de var. 1980'lerde Hafız Esad'ın tüm Suriye'yi Araplaştırma politikaları nedeniyle bölgeye getirilip yerleştirilmiş büyük aşiretler bulunuyor. PKK (PYD-YPG) ise bu insanları yerlerinden etmeye çalışıyor. Çatışmaların temelinde bu sorun yatıyor.

Bu mücadelenin bir boyutu da rantla ilgili. Kuzey Suriye'deki petrol bölgeleri PKK ve Suriye uzantıları için ciddi bir gelir kaynağı. Arap aşiretleri bu gelirden ve diğer bazı gelirlerden pay talep ediyor. Buna ek olarak vergi toplama faaliyetleri var ve para paylaşımı, etnik temelde bir gerginliğe ekleniyor.

PKK, Türkiye'den de toprak alarak Kürdistan kurmak için ortaya çıkmış bir terör örgütü. Bunu Suriye kolu PYD, askeri aparatı ise YPG. ABD bunu bazı eklemelerde SDG adıyla dünyaya sunuyor ancak yapılan şey bir maskeleme. Bölgede TSK unsurları da bulunuyor. TSK'nın gözetleme ve üs bölgeleri mevcut. Türkiye, en zor dönemlerinden birinde, 2016 yılındaki darbe girişiminin ardından Barış Pınarı, Fırat Kalkanı, Zeytindalı gibi büyük operasyonları gerçekleştirebildi. Bu sayede hem idari hem askeri kontrolü sağlayabildi. İHA ve SİHA'larla terör örgütüne yönelik gerçekleştirilen önemli operasyonlar var. Terör örgütü bir şekilde Suriyelileşme trendine girmiş olsa da o bölgenin kontrolü Türkiye için hayati öneme sahiptir. Türkiye'nin büyük çıkarları vardır ve bu çıkarlardan geri adım atılamaz.

4.
ATLANTİK EKSENİ

NATO'nun Yeni Stratejisi

NATO, 11-12 Temmuz 2023 tarihlerinde Litvanya'nın başkenti Vilnius'ta önemli bir zirve toplantısı yaptı. Bu toplantı uzun zamandır artık varlığı, varlık sebepleri tartışılmaya başlanmış olan NATO'nun son yıllardaki en kritik, en önemli kararları aldığı toplantı oldu.

Kolektif bir güvenlik örgütü olan NATO'nun özünü, örgütü kuran anlaşmanın 5. Madde'si oluşturuyor. Bu madde şöyle:

"Taraflar, Kuzey Amerika'da veya Avrupa'da içlerinden bir veya daha çoğuna yöneltilecek silahlı bir saldırının hepsine yöneltilmiş bir saldırı olarak değerlendirileceği ve eğer böyle bir saldırı olursa BM Yasası'nın 51. Maddesi'nde tanınan bireysel ya da toplu öz savunma hakkını kullanarak, Kuzey Atlantik bölgesinde güvenliği sağlamak ve korumak için bireysel olarak ve diğerleri ile birlikte, silahlı kuvvet kullanımı da dahil olmak üzere gerekli görülen eylemlerde bulunarak saldırıya uğrayan taraf ya da taraflara yardımcı olacakları konusunda anlaşmışlardır. Böylesi herhangi bir saldırı ve bunun sonucu olarak alınan bütün önlemler derhal Güvenlik Konseyi'ne bildirilecektir. Güvenlik Konseyi, uluslararası barış ve güvenliği sağlamak ve korumak için gerekli önlemleri aldığı zaman, bu önlemlere son verilecektir."

Yani bir NATO üyesine saldırı olması durumunda tüm üye ülkelere saldırı yapılmış kabul ediliyor.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlayan ve 1990'lara kadar süren "Soğuk Savaş" döneminde Varşova Paktı ülkelerine (Sovyetler Birliği ve diğer komünist blok ülkeleri) karşı kurulmuş olan NATO'nun varlığı son yıllarda tartışılmaya başlanmıştı.

Artık Varşova Paktı olmadığı, komünizm tehlikesi de bulunmadığı için ortak bir güvenlik stratejisine, NATO'ya kâğıt üzerinde de pratikte de ihtiyaç olması sorundu.

Ancak Rusya ile Ukrayna arasında başlayan savaş, NATO'yu yeniden canlandırdı.

İstihbarat gibi bölümlenme ilkesinin temel olduğu pratik bir alanın, ortak bir güvenlik ve istihbarat stratejisi içinde eritilmesi, yönetilmesi teknik konular hariç oldukça zordur.

Zirvede NATO'nun istihbarat çalışmalarına ilişkin de yeni bir karar alındı ve İtalya Sigonella Üs Komutanı ABD'li Andrew M. Clark'ın oluşturulan birimin başına getirildiği duyuruldu. Bir Amerikalının NATO istihbaratının başına getirilmesi normaldir çünkü teşkilata en büyük maddi katkıyı bu ülke sağlıyor. Bir Türk atasözü ile ifade edecek olursak, "Parayı veren düdüğü çalar!" ilkesi burada da geçerli. Bu nedenle böyle hassas bir birimin başına da bir Amerikalı tercih edildi.

Ancak NATO istihbaratının insan temelli değil, elektronik temelli bir haber toplama faaliyeti olduğu açıktır. Örneğin SIGINT, ELINT, OSINT gibi yollar önceliklidir. Görüntü, sinyal, coğrafya konum hatta sosyal medya istihbaratı özelinde çalışma ve haber alma durumları olacaktır. Siber espiyonaj da giderek büyüyen bir alan ve dijitalleşmenin artmasıyla daha fazla genişliyor. Bu nedenle her üye devletin buna ilişkin bir koordinasyon merkezi kurması kaçınılmaz görünüyor.

Önümüzdeki süreçte, Clark'ın hızlı karar verme mekanizmasını gözden geçirmesi bekleniyor.

NATO, Doğu Cephesi'nde uluslararası güvenlik açısından Rusya'yı tehdit, Çin'i ise "baltalayan" olarak gördüğünü saklamadı. Bu nedenle NATO'nun yeni istihbarat stratejisinde, Ukrayna savaşı başta olmak üzere, Rusya'nın atacağı her adımın önceden haber alınmasına ilişkin teknik altyapı da oluşturulacak.

Uzaydan Daimi İstihbarat

Görüntü istihbaratı konusunda yeni bir yapılanma söz konusu. Uydu ve İHA istihbaratı ile askeri birliklerin pozisyonlarıyla ilgili olarak üye ülkelerin uydularının hedefe koordineli bir şekilde odaklanması sağlanacak.

Ayrıca 420 kişilik bir ekip kurulması, başında ABD'li bir uzmanın bulunması, keşif ve gözetleme yapılması durumu var. Bu faaliyetlerin kısa vadede Rusya-Ukrayna Savaşı'nda, uzun vadede ise yine ihtiyaç duyulan alanlarda NATO'ya fayda sağlaması bekleniyor. Elbette ciddi kazanımlar sağlayacak ve bu bilgileri edinen taraf büyük avantaja sahip olacak.

İHA ve SİHA'ların hem harekât hem de istihbari faaliyetlerde giderek daha önemli hale geldiğini tüm dünya kabul ediyor. Özellikle Türkiye'nin İHA ve SİHA'ları, Karabağ, Libya gibi savaşlarda etkili oldu. Düşürülen İHA'lar da olmakla birlikte Rusya-Ukrayna Savaşı'nda da aynı durum söz konusu. Ukrayna'nın Türkiye'den aldığı İHA'lar, savaşta bu ülkeye önemli hizmetler verdi. Ukrayna'da Türk İHA'ları için şarkı yapıldı.

İHA ve SİHA'ların topyekûn düzenli ordulara karşı işlevsiz kaldığı iddiaları ise doğru değil. Savunma teknolojisinde siz bir tedbir alırsınız, hasmınız bir tedbir alır, siz ona karşı yeni bir tedbir alırsınız ve bu böyle devam eder. Bir gelişim söz konusudur. Ancak her türlü imkân ve kaynak faydalıdır.

İHA ve SİHA'lar oyunun kurallarını değiştirdi ve dünya genelindeki objektif askeri uzmanlar bunu görüyor. Ülkeler, bunu kendi askeri sistemlerine adapte etmek için çeşitli organizasyonlar oluşturuyor. NATO'nun ilgili birimi de bu nedenle kuruluyor. Bu birim ağırlıklı olarak tehdit okuması yapacaktır.

Teknoloji sürekli olarak istihbaratın yapısı ve mekanizmasını değiştiren bir etkendir. Yeni teknolojileri sürekli istihbarat yapan mekanizmanıza eklemeniz gerekir.

Sonuç olarak Rusya-Ukrayna Savaşı, NATO'ya bir can suyu oldu ve üyeleri konsolide etti. "Neden var?" sorusuna bir karşılık sağladı. Artık NATO'nun var olmak için bir "nedeni" var. Türkiye de bu yapının bir parçası ve dış politikada çıkarlar önceliklidir. Türkiye Rusya ile dengeli ilişkilerini devam ettirecek, NATO ile yola devam edecektir.

ABD ve Rusya İstihbarat Yarışları

ABD'de ağırlıklı olarak dışarıda CIA ve içeride FBI bilinse de toplamda 16 istihbarat teşkilatı ve bir de bunları koordine eden Başkan'a bağlı "direktörlük" yani 17 ayrı kuruluş var. ABD katmanlı bir sistem ve istihbarat servislerinde konu bazlı uzmanlaşma söz konusu. ABD'nin küresel ölçekteki faaliyetlerinden dolayı böyle bir yöntem zaman içinde gelişti.

FBI, Adalet Bakanlığı'na bağlı, kontrterörizm, kontrespiyonaj, terör faaliyetleri, eyaletler arasında geçiş yapan suçları soruşturan bir teşkilat... CIA, ülke dışı istihbarat faaliyetlerini yapıyor. Ulusal Güvenlik Ajansı (National Security Agency – NSA), sinyal istihbaratı ve elektronik istihbarattan sorumlu, teknik istihbarat kapasitesi yüksek bir kurum. Bunlara ek olarak bakanlıklarda hatta eyaletlerde de istihbarat kurumları var. Örneğin Enerji Bakanlığı'nda bir kontrespiyonaj birimi var çünkü enerji politikaları bir ülkenin bağımsızlık ve güvenliğini yakından ilgilendiriyor. Bu kurum FBI'dan önce, bir ilk basamak mekanizması olarak çalışıyor.

Güvenlik yalnızca kameralardan, bekçilerden ibaret değildir ve bundan daha önemli olanı espiyonajdır. Eğer çok önemli savunma, enerji politikaları geliştiriyorsanız, AR-GE yapıyorsanız, bunları korumanız gerekir. Sadece devletler değil, çok büyük ölçekli şirketler, örneğin Apple, Google gibi firmalar da AR-GE'ye büyük yatırımlar yapıyor. Örneğin 2019 yılında ABD'li bir meşrubat firmasının paketleme teknolojisinin Çinli bir firmaya 120 milyon dolara satıldığı iddia edildi. Şirket bilgilerini çalıp satmakla suçlanan eski çalışanla ilgili yargılama yapıldı.

ABD'nin istihbarat örgütlenmesinde çok katmanlı bir yapı var ve küresel ölçekte faaliyet gösterebilmesi için bu katmanla-

rın hepsi muazzam bütçelerle çalışıyor. Aynı şekilde muazzam bir teknik dinleme kapasitesi var. Bunu eski bir CIA çalışanı olan Edward Snowden'ın ifşaları ile tüm dünya görmüş oldu. Snowden, NSA'in iki ayrı yazılımla tüm dünyadaki küresel interneti ve cep telefonu haberleşmesini dinlediğini ve takip ettiğini, fiber optik kablolara bile sızabildiğini ortaya çıkardı. ABD'nin küresel ölçekte Almanya başbakanından kendi ülkesindeki vatandaşa kadar herkesi dinlediğini gördük. ABD için teknik dinlemenin ne kadar önemli olduğu da ortaya çıkmış oldu. ABD istihbarat teşkilatları, kullanılan tüm cihazları takip ediyor, yazışmaları izliyor.

Amerikalılar geçmişte en çok ELINT'e yatırım yaptılar ve güvenmenin ceremesini de çektiler. 11 Eylül 2001'deki terör saldırılarından sonra yöntemi değiştirdiler.

11 Eylül'de El Kaide kaçırdığı uçaklarla New York'ta Dünya Ticaret Merkezi'ne (İkiz Kuleler) ve Washington'daki Savunma Bakanlığı binasına (Pentagon) saldırı düzenledi. ABD, elindeki teknik kapasiteye rağmen saldırıları önleyemedi. Saldırılar öncesinde örneğin FBI'ın saldırıyı yapan teröristlerin tek motorlu bir uçakla uçuş eğitimi aldığını tespit ettiği ortaya çıktı. Hatta uçuş okulunda fotoğrafları da çekilmişti ve bu beş yüz sayfalık Senato Raporu'na yansıdı. Ancak bunu anlamlandıramadı çünkü o grubun içinde FBI'a bilgi getiren bir kaynak yoktu. HUMINT boyutu ihmal edilmişti... ELINT'in tek başına yeterli olmadığı kötü bir şekilde tecrübe edilince, bu olaydan sonra HUMINT boyutuna da yatırım yapıldı. Nihayetinde Ebu Bekir el Bağdadi, Ebu Hüseyin el Kureyşi, Usame Bin Ladin gibi isimleri etkisiz hale getirmekte HUMINT'ten faydalanıldı. Teknik istihbarat yönü güçlü olan yapının insan unsurunu güçlendirmek zorunda kaldılar.

Rus istihbaratı (KGB) sert ve çok güçlüdür. Soğuk Savaş dönemindeki çalışmalarıyla CIA'den daha önde olmayı başarmış-

tı. Bir örnek vermek gerekirse, FBI içindeki Robert Hanssen, üst düzey bir yönetici ve KGB bu kişiyi angaje edebilmişti. Yirmi yıl boyunca Rusya'ya çok önemli sırlar sızdırdı. KGB başka bazı isimleri de angaje etmeyi ve sıfır hata ile yıllarca kullanmayı başardı. Hanssen'in deşifre olması ise Sovyetler Birliği'nin 1990'larda bocalaması ve sonrasında dağılmasıyla oldu.

Soğuk Savaş sonrasında KGB tasfiye edildikten sonra yerine üç ayrı istihbarat örgütü kuruldu. FSB kontrespiyonaj ve kontrterörden sorumlu, SVR dış istihbarattan sorumlu ve GRU askeri istihbarat teşkilatı olarak görev üsteniyor... Rusya'da hem askeri hem sivil bir istihbarat yapılanması söz konusu. Bu üçlü yapı, birbirini dengeleyecek ve Vladimir Putin'in iktidarını garanti edecek şekilde kullanılıyor. Birinin daha öne çıkması ya da zayıf kalmasını denge sistemi engelliyor. Bütün bunlara ek olarak bir de Federal Koruma Sistemi (Federalnaya Sbujba Ohranı – FSO) bulunuyor. Bu teşkilat devlet büyüklerini, nükleer silahları, stratejik tesisleri koruyor. 2022 yılı haziran ayında, Devlet Başkanı Putin'in tuvalete 6 koruma ile gitmesi ve arkasından "dışkısının bile toplandığı" iddiaları sosyal medyada görüntülerle yayıldı. Aslında benzer durumlar birçok ülke başkanı için uygulanıyor. ABD Başkanı Bush'un 2004 yılındaki Türkiye ziyaretinde özel bir klozet getirildiği ve dışkı, idrar gibi çöplerin yine toplanarak götürüldüğü iddia edildi.

Eğer devlet başkanıysanız, küçük abdestiniz bile önemlidir çünkü o ele geçirilirse, sizin sağlık durumunuzla ilgili çok ciddi bilgiler temin edilir. Örneğin ABD Başkanı Joe Biden'ın sağlık durumuyla ilgili çok fazla iddia var ve aynı durum onun için de söz konusu. Buna ek olarak kıtalar ötesi bir ziyaret yapılsa dahi gittiği ülkede yeteri kadar makam aracı bulunmasına rağmen, zırhlı makam araçlarının uçağa yüklenip taşınması boşuna değildir. Bu lüks amaçlı yapılmıyor. Uluslararası ilişkilerde dost veya düşman diye bir ülke yoktur, çıkarlar vardır.

Gittiğiniz ülkede size tahsis edilen aracın içinde dinleme cihazı bulunup bulunmadığını bilemezsiniz. Ayrıca yeme içmeye de dikkat edilir. Kimi durumlarda liderlerin kendi aşçılarını, gıda ekiplerini yanlarında götürdüklerini görürsünüz.

Rus istihbarat ekolü geleneksel olarak insana dayalıydı. 2005 yılından itibaren siberespiyonaj da büyük önem kazanmaya başladı. Özellikle 2016 yılında yapılan ABD başkanlık seçimlerinin Ruslar tarafından maniple edildiği iddia edildi. Putin'in böyle durumlar için klasik bir yorumu vardır:

"Rusya bir manipülasyon yapmadı ama belki vatansever birileri yapmıştır..."

Bu, içinde inceden bir dalga geçme ifadesini barındırıyor.

Rusya'nın siber espiyonaj kapasitesinde en önemli rolü "vatansever hackerlar" denilen ekosistem oynuyor. Rusya, bilgisayar korsanlarından bir havuz oluşturmuş durumda. Örtülü bir anlaşmaları var ve "Batılı hedeflere saldırı yapabilirsin, siber saldırıda bulunabilirsin ancak Rusya'nın çıkarlarına ya da Rus vatandaşlarına saldırmak yok! Kendi ülkemde ben size koruma sağlarım ama çağırdığım zaman göreve geleceksiniz!" deniyor. Bu, adeta bir sefer görev emri gibi... Rus istihbaratı ne görev veriyorsa yapılmak zorunda ve çok önemli bir ekosistem.

Amerikan istihbarat sisteminin yüksek teknoloji ve şimdilerde insana dayalı olmaya başladığı, Rusya'nın ise sert, disiplinli, geleneksel, insan ve siberespiyonaj ağırlıklı olduğu söylenebilir.

Burada Danimarka örneğini de hatırlamak faydalı olacaktır...

Danimarka ile ABD arasında, 1990 yılından itibaren geçerli bir kablo anlaşması var. Bu anlaşma ile Danimarka, karasularındaki fiber optik kablolar üzerinden yapılan haberleşmenin dinlenmesi konusunda ABD istihbarat örgütü NSA'e yardım ediyor. Yani yerin altından geçen fiber optik kabloları dinleyebilecek bir teknoloji var...

2021 yılında Danimarka İstihbarat Direktörü Lars Findsen, "son derece gizli" bilgileri sızdırdığı gerekçesiyle "vatana ihanet" suçlamasıyla, dört eski istihbarat görevlisi ile birlikte gözaltına alındı. İlginç bir şekilde Findsen'in gözaltında olduğu da bir ay sonra ortaya çıktı. Findsen'e yönelik suçlama "ABD'ye kablo anlaşmasında belirtilen yetkinin dışında bazı bilgilerin verilmesi" idi...

Çok ilginç bir örnektir çünkü istihbarat servisinin başındaki isim "casuslukla" suçlanıyor, gözaltına alınıyor ve bir ay bundan kimsenin haberi de olmuyor... Suçlanan ülke ABD de suçlamayı yapan ülke Danimarka da NATO üyesi... Demek ki aynı blokta, aynı anlaşmaya taraf ülkeler arasında bile istihbarat konusunda sınırların çizilmesinde sorunlar yaşanabiliyor.

İstihbarat teşkilatları birbirini takip eder ve fiziki takip, kontrespiyonaj çalışmalarında birbirlerinden yeni usul ve metotlar da öğrenir. Hatta bunlardan beğendiklerini kendi sistemine ekler. Rakibi izlemenin gelişime katkı sağlayan böyle bir yönü de var. Nitekim futbol dünyasında da söyledikleri gibi: İyi futbol, büyük takımlar arasında olur. Büyük istihbarat servislerinin mücadelesi, istihbarat teknik ve yöntemlerinin gelişmesini getirir.

Enerji Hatları Boyutu

Ukrayna savaşının başlamasının ardından, Rusya'nın Avrupa'ya doğalgaz taşıyan Kuzey Akım Boruhattı'na bir sabotaj düzenlendi. 2022 yılının eylül ayında gerçekleşen sabotaj öyle şiddetliydi ki patlamalar nedeniyle 2,7 şiddetinde sarsıntı oluştu. İki sızıntı ve patlama meydana geldi. Sonrasında bu patlamaların kaza değil "sabotaj" olduğu resmi ağızlardan kabul edildi.

Kuzey Akım 20 milyar avroluk bir yatırımdır. Rusya'dan başta Almanya olmak üzere Avrupa'ya enerji taşıyan bir hattır ve saldırıya uğraması, savaşı körükleyen meselelerden biridir.

İstihbarat açısından düşünecek olursanız, sabotaj gri bir alandır. Bir ülkenin enerji santralini savaş uçaklarıyla bombalarsanız bu savaş nedenidir ama sabotaj yaparsanız bu da bir saldırıdır ve faili net şekilde ortaya koymak zor olduğu için gri alanda kalır.

Bu sabotajı ABD yaptıysa, Almanya ve Avrupa'ya bir mesaj olarak değerlendirilebilir. "Pozisyonunuzu bozmayın, Rusya'ya yaptırıma devam edin ve bu savaşta Ukrayna'yı desteklemeyi sürdürün" anlamına gelir. Avrupa'da özellikle Almanya'da bazı çevrelerin Rusya-Ukrayna Savaşı konusunda homurdanmaya başladığı biliniyor. Savaştan ekonomik olarak Türkiye dahil tüm ülkeler zarar gördü ancak en büyük zararı Almanya görüyor. Enerji fiyatlarının yükselmesi ve başka bazı sebepler, Almanya'yı zorluyor. Bu da "Biz neden bu savaşa tarafız?" sorusunu gündeme getiriyor. Eski Almanya Başbakanı Angela Merkel, 2022 yılında yaptığı bir açıklamada "Avrupa'da kalıcı barış ancak Rusya'nın katılımıyla sağlanabilir..." yorumunu yaptı. Merkel, Almanya ve Avrupa siyaseti için önemli bir insandır.

Bu nedenle eğer sabotajı ABD gerçekleştirdiyse, en önemli mesaj da Almanya'ya verilmiş oldu.

Eğer Batılı ülkelerin iddia ettiği gibi sabotajı Rusya yaptıysa, "Savaşta kararlılığımızı devam ettiriyorum. Bu savaş uzarsa, benim canımı yakarsa, ben de doğalgaz kriziyle Avrupa'yı sıkıntıya sokarım! Siz de bu savaştaki yerinizi gözden geçirin..." mesajı olarak değerlendirilebilir. Ben sabotajın arka planında ABD'nin olduğunu düşünüyorum.

Doğalgaz ısınmada da kullanılıyor ancak asıl kullanım alanı elektrik üretimi yani sanayi üretimi. Eğer üretimde bir aksama olursa, tedarik zincirini bir iki yılda değiştirmek kolay değil. Küreselleşme nedeniyle tüm dünyada ekonomiler birbirine bağlı ve Türkiye dahil çok fazla ülke enerji hatlarıyla ilgili sabotajlardan etkileniyor. Türkiye, aktif tarafsızlık ilkesiyle savaşan iki ülkeyle de ilişkilerini kesmeden sürdürüyor. "Rusya'nın bu savaşta haksız olduğu, Ukrayna'nın topraklarını koruduğu kabulü" ile birlikte, her iki ülkeyle ilişkiler devam ettiriliyor. Türkiye, Kırım'ın ilhakını da başından beri kabul etmiyor. Zaten Kırım Türkleri (Tatarlar) nedeniyle kabul etmesi beklenemez. Aynı şekilde Donbas bölgesinin ilhakını da kabul etmiyor. Tarafsızlık pasiflik demek değil ve aktif tarafsızlık politikasıyla Türkiye bunu dünyaya gösteriyor.

Savaşın başlaması ve sürmesi konusunda "Anglosaksonlar" dediği ABD ve İngiltere'yi suçlayan Putin, Rusya'dan Türkiye ve Avrupa'ya gaz aktaran Türk Akım Boruhattı'na da "sabotaj yapılmak istendiğini ancak engellediklerini" açıkladı. Bununla ilgili tutuklamalar yapıldığını söyledi.

Fosil yakıtlara dünyada talep azalmakla birlikte, doğalgaz önemli bir enerji kaynağı olmaya devam ediyor. Bunun güvenli bir biçimde elde edilmesi ve küresel sisteme dahil edilmesi önemli bir sorun. Putin, "Türkiye'yi enerji merkezi yapabiliriz..." diyerek enerjide özellikle Türkiye ile ilişkileri geliştirmekten yana olduğunu duyurmuştu.

25 Kişi Almanya'da Darbe Yapabilir mi?

7 Aralık 2022'de Almanya'da 25 kişilik bir grup, "darbe planı hazırlamak" suçlamasıyla yakalanarak gözaltına alındı.

Almanya gibi yerleşik demokrasiye sahip bir ülkede, herhangi bir grubun darbe planı yapılabilmesi çok ilginç bir durum ancak bir arka planı var. Bu 25 kişilik grup aşırı sağcı Neonazi grubu. Amaçları "Almanya'da geçmişteki monarşiye benzer bir sistemin yaratılması ve ülkenin 18. yüzyıldaki sınırlarına ulaştırılması" olarak açıklandı. Ciddi şekilde bunu planladıkları ortaya çıktı. Darbeci grubun çeşitli suikastlar yaparak toplumu harekete geçirmeyi ve bu konjonktürde iktidarı ele geçirmeyi hedeflediği tespit edildi.

Grubun ve planlarının toplumda ne kadar karşılığı olduğu çok tartışılabilir...

Rusya-Ukrayna Savaşı tüm dünyayı ama en çok Almanya'yı etkiledi. Almanya'da insanların artık "Biz bu savaşa neden tarafız?" diye sormaya başladığı, Merkel gibi önemli isimlerin açıklamalar yapmaya başladığı bir dönemde bu darbe planı ortaya çıktı. Almanya, halen İkinci Dünya Savaşı'nı bitiren anlaşma ile çeşitli kısıtlamalar altında bir ülke. Ordusu 170 bin kişiyle sınırlandırılmış durumda. İmkânı olmasına ve savunma sanayiinde teknoloji üreten dev bir ülke olmasına rağmen, önüne engeller konulmuş durumda. Almanya'nın 2023 yılı için savunma harcamasının 47 milyar avro olduğu ifade ediliyor ve bunun yanında bir "refah toplumu" yaratabilmiş ülkelerden biri.

Almanya'da artık "Rusya eğer bize saldırırsa kendimizi koruyabilir miyiz? NATO'nun güvenlik şemsiyesine ne kadar güvenebiliriz?" soruları soruluyor. Savunma harcamalarının artı-

rılması talep ediliyor. "Atlantik sisteminde ne kadar kalmalıyız? Kendi güvenliğimizi kendimiz sağlamalı mıyız?" sorularına cevap aranıyor.

Neticede Almanya ekonomide bir devdir ve dünyanın bu kapsamda üçüncü büyük ülkesidir. Ancak küresel güç olmanız için güçlü bir ordunuz olması gerekir. Bu da para harcamak anlamına gelir. Almanya'nın eğitim, sağlık, çevre politikalarından ödün vermesi anlamına gelir.

Elbette bir darbe planı yapılmıştır ki resmi soruşturma var. Alman iç istihbaratı bunu deşifre etmiştir. Ancak "Almanya'da suikastlarla kaos yaratmak, sonra iktidarı elde etmek" gibi bir planın ne kadar akla yatkın olduğu, tartışılır. Nihayetinde bu darbe planı Almanya'yı Atlantik sistemine konsolide etme ve biraz da aşırı sağ kesimleri baskılama konusunda etkili oldu.

Almanya en büyük savunma sanayii ihracatçılarından biri. Eğer isterse çok kısa sürede çok büyük bir ordu kurma imkânı var. Hem parası, hem teknolojisi, hem de yetişmiş insan gücü var. Normalde NATO'nun güvenlik standartlarına göre GSMH'sının yüzde 2'si civarında bir savunma harcaması yapması gerekiyor ancak Almanya hep bu miktarın altında kalıyor. Gelişmeler ışığında 50 milyar avroya yaklaşan savunma bütçesinin 100 milyar avroya çıkarılması hedefleniyor. ABD'den F-35 uçaklarının alınması gibi planlamalar var. Almanya'nın kendi uçaklarını yapabilecek kapasitesi de var ve bir sosyal demokrat hükümet tarafından yönetiliyor.

Almanya için büyük bir ordu kurması durumunda ortaya çıkacak önemli bir sorun ise "gönüllü" bulmak olacaktır. Ülkede genç nüfus az ve refah toplumu oluşmuş durumda. İnsanlar konforlu bir yaşam içinde. Bu nedenle orduya yazılmaya gönüllü olacak, dünyanın çeşitli bölgelerinde ölmek için aday olabilecek insan bulmakta zorlanacağı tahmin ediliyor. Nitekim Rusya "seferberlik ilanı" yaptı ve savaşa katılmak isteme-

yen gençlerin üniversitelere öğrenci olmaya ya da Türkiye gibi ülkelere gelmeye çalıştığı görüldü. Türkiye'nin sahil kentlerinde halen epeyce genç Rus yaşıyor.

Almanya, ekonomik olarak bir dev ancak siyasi açıdan bir cüce. Güçlü bir ordu kurmadıkça, dışarıda bu durumda kalmaya devam edecek.

İsveç'te Zaman Ayarlı Eylemler!

NATO ve Türkiye ile ilişkiler ele alınırken, özellikle 2023 yılında bazı üye adayı ülkelerde ortaya çıkan "Kuran'a saygısızlık" eylemlerini de mercek altına almak gerekiyor. Tam da NATO'nun zirve toplantısı öncesinde Irak kökenli ancak İran'a yakın Haşdi Şabi örgütü bağlantılı birinin İsveç'te Kuran'a yönelik saldırı yapması ilginç bir durum!

Kuran'a yönelik bu eylemi lanetliyorum. Bu, demokrasi ile açıklanamaz. İslam dininin de diğer din ve inançların da kutsallarına yönelik hiçbir saygısızlık eylemi onaylanamaz, demokrasi ya da özgürlük kapsamında değerlendirilemez, kabul edilemez!

Bunlar bir yana, seçilen profil ilginçtir. İran istihbaratının taşeronu Haşdi Şabi ile bağlantılı bir ismin eylemi gerçekleştirmesi soru işaretleri yaratan bir durumdur. Hatta bu eylemden bir gün sonra Türk Büyükelçiliği önünde bayrak yakma eylemi de yapmak istediği ancak engellendiği biliniyor.

İsveç, İkinci Dünya Savaşı'ndan beri sürdürdüğü "tarafsızlık" politikasını değiştirdi ve NATO'ya katılmaya karar verdi. Türkiye'de katliamlar yapan, suç işleyen PKK ve FETÖ militanlarına yuva haline gelen bu ülkenin üyeliği konusunda, Türkiye'nin ve beraberinde Macaristan'ın bazı çekinceleri bulunuyor. Tam da böyle bir süreçte, Türkiye'yi rahatsız edecek, NATO'ya yeni bir katılımın önünü tıkayacak bir eylemin yapılması manidardır. NATO'nun Müslüman bir üyesi olan Türkiye, zaten İsveç'in üyeliğine çeşitli nedenlerle sıcak bakmıyorken bu tür eylemleri yapılması, üzerinde düşünülmesi gereken konulardandır. Nitekim Finlandiya da aynı süreçte üye olmak için baş-

vurusunu yaptı ve Türkiye'nin istediği şartları yerine getirdiği için onay verildi. İsveç ise FETÖ ve PKK konusunda taahhütlerde bulundu. ABD ve diğer ülkelerden destek aldı ancak Türkiye-Macaristan ikilisine takıldı.

İsveç'in demokrasi konusunda çok yüksek standartları olduğu uluslararası kamuoyu tarafından biliniyor. Yine de bu sistem 1986 yılında Başbakan Olof Palme'yi, 2004 yılında ise Dışişleri Bakanı Anna Lindh'i suikast sonucu kaybetti. Böyle ilginç olayların da yaşandığı bir ülke ve bir müesses nizam var. Böyle bir ülkenin Kuran'a saygısızlık eylemini önleyebilmesi mümkündür. Kamu otoritesini sarsacak bir eylem olarak nitelenmesi ve yasaklanması imkânı vardır. Buna rağmen engellemedi.

Böyle olaylarda İsveç'in NATO'ya girmesinden rahatsız olacak ülkelerin rolünü de düşünmek gerekir. ABD karşıtlığı ile bilinen bir ülke olan İran'ın Haşdi Şabi örgütleriyle bağlantılı bir karakter seçilmiş ve İran-Rus istihbaratının olumlu ilişkileri de biliniyor. Bu nedenle komplo teorileri ortaya atıldı.

NATO'nun genişlemesinin söz konusu olduğu bir durumda bu eylemlerin normal olduğunu düşünmüyorum. Ancak olayın çok taraflı olduğu, içeriden ve dışarıdan bazı izler taşıdığı da gerçektir. Demokrasi ve özgürlüklerle anılan bir ülkede başbakan ve dışişleri bakanı şaibeli biçimde kaybedilmiş, yıllar süren "tarafsızlık" politikasından vazgeçilmiş ve ardından böyle garip olaylar başlamış durumda.

Türkiye, bu konuda NATO'nun geneli ile birlikte hareket edecek ancak mümkün olduğu kadar kazanım sağlamaya gayret edecektir. Türkiye'nin yapacağı bir veto, özellikle Türkiye-ABD ilişkilerinde yeni sorunlara yol açabilir. Ancak süreçte yaşananlar, gelecekte de yaşanabilecekler konusunda önemli veriler içermektedir.

Burada bir olayı daha hatırlamak gerekir. Kuran'a saygısızlık eylemlerinin ardından, Rusya'da Putin'e Kuran hediye edildi. Putin, "Rusya'da Kuran'a saygısızlık etmenin suç olduğunu" hatırlattı. Rusya'da oldukça fazla Müslüman topluluklar da var. Bu açıklama, içeriye ya da dışarıya bir mesaj olarak düşünülebilir.

ABD'nin Gizli Sırları Nasıl Sızdırıldı?

Dünya tarihinde bilinen en büyük skandallardan biri 700 bine yakın ABD Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı belgeleri, istihbarat raporları ve hassas bilgiler içeren belgenin sızmasıdır. Sızdıran da 21 yaşında bir asteğmen olan Jack Douglas Teixeira...

Teixeira, havacılara ait bir üste çalışıyordu ve bu bilgiler ilk olarak 2023'ün mart ayında "Discord" isimli oyun ve sohbet uygulamasında paylaşılmaya başlandı. Daha sonra bundan tüm dünyanın haberdar olması Filipinli bir Youtuber'ın programına konu etmesiyle gerçekleşti. Olayın boyutu öyle büyüktü ki eski ABD Başkanı Trump'ın tutuklanması tartışmaları, mevcut Başkan Biden'ın rahatsızlığı tartışmaları bile unutuldu. Rus yanlısı Telegram grupları aracılığıyla dünya kamuoyuna mal oldu.

Bu, ABD açısından büyük bir zafiyettir. ABD tarihinde benzer olaylar daha önce de yaşandı. Julian Assange'ın, Edward Snowden'in sızdırdığı belgeler oldu. Snowden, Rusya'dan sığınma hakkı aldı ve bu ülkede yaşıyor. Assange kaçtı ve Ekvador Büyükelçiliği'nde uzun bir süre geçirdi. Sonrasında iade edildi ve cezaevine girdi. Assange'ın arkasında o belgeleri çıkartan Irak'ta görevli bir çavuş vardı. Teixeira'nın arkasında ise istihbari bir faaliyet olduğu düşünülüyor. 21 yaşında birinin canı sıkıldığı için 700 bin belgeyi çıkarması ve bunu Discord'da yayımlaması hayatın olağan akışına uygun değil.

ABD'de casusluk davalarından on yıldan daha az ceza olmaz. Aftan yararlanmasına da izin verilmez. Casusluk çok ciddi bir suçtur. Türkiye'de FETÖ'cülerin işlediği suçlar, Kozmik Oda'ya kadar girip ülkenin savunma planlarını çıkarmaları,

kendi gazetelerinde sayfa sayfa yayımlayıp internet sitelerine koyarak tüm dünya ile paylaşmaları, ABD'de ciddi bir casusluk suçudur ve bir daha gün yüzü göstermezler. Vatana ihanettir çünkü. Hiçbir zaman unutulmaz. Bu açıdan son bin yılın en büyük casusluk şebekelerinden biri olan FETÖ'nün yaptıkları da hiçbir zaman affedilemez suçlardır.

Teixeira'nın çıkardığı belgelerde Türkiye ve başka birçok ülkeyle ilgili bilgiler de yer alıyor. Bunlar arasında Mısır'ın yaptığı bir gizli toplantıda, Devlet Başkanı Abdülfettah el Sisi'nin, "Rusya'ya silah gönderelim, roket gönderelim ama bunu nasıl yaparsanız yapın, gizli yapın! Rusya ile ilişkilerimiz iyi ama Amerika ile de karşı karşıya getirmeyin!" demesi yer alıyor. Demek ki Mısır'da devlet başkanının yaptığı gizli görüşmeyi, Amerikalılar takip edebiliyor!

Yine sızdırılan belgelerde Rusya kökenli özel ordu Wagner'in mühimmatının azalması üzerine Türkiye'den alma girişimleri bulunduğuna ilişkin bilgiler var. Ancak alıp alamadığına ilişkin bilgi yok.

İsrail ve ABD yakın müttefik iki ülke. Dost ülkelerin birbirine karşı istihbarat yapmayacağı düşünülür ama belgelerde bunun aksini ispatlayan veriler var. Sızan belgelere göre İsrail de Rusya'ya silah satmak istiyor ve bunu üçüncü ülkeler üzerinden yapma niyetinde. Bunun sebebi ise İsrail'in Suriye üzerinde Hizbullah'a yönelik sürekli hava operasyonları yapması ve Suriye hava sahasını Rusya'nın kontrol etmesi... İsrail'e ait savaş uçaklarının, Rusya'nın üretimi olan S-400 Hava Savunma Sistemi tarafından vurulmadan Suriye'de harekât icra edebilmesi mümkün değil. Bu nedenle ABD'nin yakın müttefiki olan İsrail, Rusya'ya istediği silahları satmak istiyor ancak ABD'nin tepkisini almamak için bunu üçüncü bir ülke üzerinden yapmak istiyor. Bu da onları izleyen Amerikalılar tarafından istihbarat raporlarında yer alıyor.

Sızan belgeler, devletler arası ilişkilerin aslında nasıl olduğuna ilişkin de önemli bir gösterge çünkü bu ilişkilerde dostluk değil, çıkarlar önemlidir. İsrail'in çıkarları Amerika ile ise orayla ilişkisi güçlüyken, Rusya'da ise bu defa onlarla iyi ilişkiler sürdürmek istiyor.

Öte yandan sızan belgeler ispatlıyor ki müttefikler de birbirini izliyor...

İsrail'de 2023 yılının ilk yarısında Başbakan Binyamin Netanyahu'nun "yargı reformuna" karşı toplumsal protestolar yapıldı. Netanyahu Hükümeti, geri adım atmak zorunda kaldı. Sızan ABD istihbarat belgelerinde, MOSSAD yöneticilerinin konuya ilişkin görüşleri yer alıyor. Buna göre, MOSSAD yöneticileri, Netenyahu'nun gitmesini istiyor ve gösterileri destekliyor. ABD istihbarat servisinin MOSSAD istihbaratının yöneticilerinin birbiri ile iletişimini gözetleyebiliyor olması, bir başka ilginç durum.

Sızan belgelerden çıkan en önemli sonuç, ABD'nin küresel düzeyde kendi müttefikleri dahil dinleyebildiği, herkesi dinlemiş olduğudur. Hatta dinlemekle kalmadığı, bazı ciddi operasyonlar yaptığı, haber elemanları edindiği görülüyor. Amerikalılar "Bu belgeler doğru değil!" demedi, inkâr etmedi. Sadece "Yayımlamayın!" demekle yetindiler. ABD'liler açısında teselli edici tek şey ise HUMINT amaçlı kullandıkları kaynakların deşifre olmamasıydı. Örneğin Wagner'in Türkiye'den silah almak istediğine ilişkin kaynak deşifre olmadı. Haber elemanları deşifre olursa, haber alma kaynağı kaybedilmiş olur.

İstihbaratta "dublaj operasyonu" denilen bir yöntem de vardı ki sızmanın çıktığı kişi tespit edilir ve müdahale edilmek yerine fark ettirmeden kullanılarak karşı tarafa yanlış bilgi verilir. Kaynakların deşifre olmamasında önemli etkenlerden biri kompartıman sistemidir. Herkes kendi işi kadar bilgiye sahip olursa, böyle sızıntılarda da zarar çok büyümez.

ABD istihbaratı çok ciddi bir skandal yaşadı. Müttefiklerine karşı zor durumda kaldı, İsrail gibi müttefiklerinin istihbarat yöneticilerinin kendi aralarındaki konuşmaları bile dinlediği anlaşıldı. Hatta Netenyahu'nun MOSSAD direktörünü çağırıp, izahat istediği biliniyor. Kimi durumlarda istihbaratın hedefi olan ülkeler, kendilerini dinleyen ülkeden izahat da isterler. ABD hatta dünya istihbarat tarihinin en büyük sızmalarından biri de böylece kayıtlara geçmiş oldu.

CIA, 60 Yaşındaki Çobanı Öldürdü

Güçlü ve köklü istihbarat teşkilatları da kimi zaman umulmayacak hatalar yapar. Nitekim CIA, bu sızma ile gündeme bir başarısızlıkla gelmiş olsa da daha önce 60 yaşında bir çobanı, El Kaide militanı sanarak öldürmüştü.

2023 yılının nisan ayında, ABD tarafından Suriye'nin kuzeyine bir saldırı düzenlendi ve "Üst düzey El Kaide lideri öldürüldü!" denildi. Daha sonra bu kişinin 60 yaşında bir sivil, çoban olduğu anlaşıldı. İdlib'de gerçekleşen bu saldırıda hedef olan Lütfi Hasan Mastu adlı çobanın tek kusuru ise koyunlarını otlatmaktı.

Zaman zaman rastlanılan böyle kazaların sebebi genellikle eksik istihbarattır. Çok büyük bir hatadır ve sivil bir insanın ölmesine neden olmak, kurumsal olarak da prestij kaybettiricidir. Böyle kazalara neden olmamak adına dikkatli davranılması, koordinatların teyit edilmesi gerekir. İnsan haklarına duyarlı olarak çalışmak, istihbarat örgütleri için de zorunluluktur ancak ABD tarihinde benzer çok fazla örnek var. Örneğin Afganistan'dan çekilme sırasında El Kaide sanarak bir aileyi öldürdüler.

İstihbaratta teyit mekanizması bu tür kazaların yaşanmaması için çok gereklidir. Haber elemanından teyit etmeniz gerekir. ABD'de sivil kayıplar, özellikle SİHA operasyonlarıyla öyle çok oldu ki bu konuda Senato raporları yayımlandı. İnsan haklarına duyarlı siyasiler ve gazeteciler konuyu gündemde tuttular. Hatta ABD, 2016'dan sonra "her yıl ne kadar sivil kayba neden olduğunu açıklayacağını" ilan etti...

Yani "sivil kayıpların olacağını" peşinen kabul ediyor, normal bir şeymiş gibi gösteriyor ve tazmin etmekle yetiniyor...

Olaya bir de kurban ve yakın çevresi açısından bakın... ABD yanlışlıkla sivil bir yakınınızı öldürüyor, sonra "Sivil kayıplar olabilir, bu normal, size tazminat ödeyelim..." diyor...

SİHA meselesi, ABD'de sorunlu ve tartışılan konulardan biri...

Terör örgütü PKK da Türk SİHA'ları ile ilgili daha önce sivil kayıp iddiaları ortaya attı ancak bunların hiçbirini ispatlayamadı. Türkiye, terör örgütü sözde üst ve orta düzey yöneticilerine adeta cerrah hassasiyetinde SİHA faaliyetleri icra ediyor. Bu operasyonlarda en ufak bir risk olduğunda ertelediği ya da iptal ettiği biliniyor.

SİHA'lar etkili platformlar ve Suriye'nin kuzeyinde PKK elebaşlarına karşı önemli operasyonlar yapılıyor. Hatta bir operasyonda SİHA'nın bombayı bırakması ancak mühimmatın patlamaması söz konusu oldu. Garip bir olaydı ki bomba patlamamasına rağmen, aracın üstüne düşmüş ve terörist beli kırılarak ölmüştü. Demek ki Türk SİHA'ları bu kadar nokta atışı yapıyor.

Nihayetinde bunlar makinedir. Gelinen kapasiteyi göstermesi açısından önemlidir ama büyük devletlerin sivil kayıplara neden olmaması gerekir. Bu konuda hassasiyet göstermek gerekir. Zaten ABD için "normal" bir durum olsa da Türkiye'nin neden olacağı herhangi bir sivil kayıpta, Batı medyasında atılacak manşetleri, oluşturulacak kamuoyunu tahmin etmek zor değildir.

El Kaide ve Yalnız Kurtlar

ABD'nin terörle mücadelede en öncelikli gördüğü El Kaide ve türevleri konusunda önemli yol alındı. Afganistan'da lider kadrosunun öldürülmesiyle El Kaide ciddi bir akamete uğradı ancak Horasan DEAŞ'ı olarak hâlâ güçlü bir kol ortaya çıktı. Aynı ideoloji ve aynı yapı ile devam ediyor. Suriye'de ABD, PKK'nın bu ülkedeki kolu olan PYD-YPG ile işbirliğiyle geriletildi. Musul'u ele geçirmiş olan DEAŞ, 2018'de Suriye ve Irak'ta geriledi ancak dünyaya metastaz yaptı. Bugün için çölde 4-5 yüz civarında militanı olduğu tahmin edilse de Afganistan El Kaide'si, Filipinlerdeki bazı örgütler, Nijerya'da Boko Haram ve Avrupa'da "yalnız kurtlar" olarak nitelenen yapılar ortaya çıktı. Afrika'da özellikle Sahra altı bölgede güçlü bir yükseliş ivmesi var. Birinci çıkışı El Kaide olarak nitelerseniz, ikinci çıkış DEAŞ idi. Üçüncü çıkış ise Afrika kaynaklı olacak gibi görünüyor.

Afrika'daki militan yapısının daha da radikalleşmesi bekleniyor. Başarısız devletler, kamu otoritesinin olmadığı bölgelerden beslenen El Kaide türevleri, kendisine yeni bir yayılma alanı buldu. Bu militanların Kuzey Afrika üzerinden Fransa gibi ülkelere geçmesi ve Avrupa'ya giriş yapması şaşırtıcı olmayacaktır. Radikal terör örgütlerinin bir başka güzergâhı da Orta Asya ve Çin'e girmek olabilir.

Burada yalnız kurtlara ayrı bir parantez açmak gerekiyor. Bir örgüte mensup olmadan, kendi kendine bu tekfiri düşünceleri benimsemiş, aniden ve kendiliğinden harekete geçen, ideolojik olarak DEAŞ'a bağlı ama bağımsız hareket eden kişilere "yalnız kurt" deniliyor. Örgütle organik bağı olmadığı için mesela eylem yapacak silah bulamıyor ama bir kamyon kiralayıp Noel pazarına saldırabiliyor, bir pala edinip New York'ta insan-

lara dehşet salabiliyor, Viyana şehrini saatlerce terörize edebiliyor... Bu kişilere Afganistan ya da Irak'tan gelen bir talimat yok. Yalnız, kendi kendine, özellikle Youtube gibi platformlar ya da Telegram grupları gibi kaynaklardan izlediği videolardan etkilenip bu eylemleri gerçekleştiriyor.

Walk In, Kendi Gelen

CIA denediği ilginç yöntemlerle de zaman zaman dünyayı şaşırtıyor. Bunlardan bir örnek, 2013'ün mayıs ayında yaşandı. Youtube üzerinden, Rus bürokratlara, Rus ordusu, istihbaratı ve etkin konumda olan kişilere, "Gelin bize hizmet verin!" anlamına gelen bir çağrı yaptı. Rusça yayımlanan videoda şöyle deniliyordu: "CIA, Rusya hakkındaki gerçeği bilmek istiyor. Biz de bu gerçeği bilen ve bize bunu anlatabilecek güvenilir kişiler arıyoruz. Bilgileriniz, düşündüğünüzden daha değerli olabilir. Rusların çeşitli koşullar nedeniyle CIA ile temasa geçebileceğini anlıyoruz. Bizimle iletişim kurmaya istekli insanlara çok değer veriyoruz ve saygı duyuyoruz. Dünyanın her yerinde bizimle çalışan herkesi korumak mesleki görevimizdir..."

Uluslararası hukuka göre Rusya'nın Ukrayna'ya saldırması haksızdır. Ancak bu çağrı da ilginçtir. Etkili konumdaki Ruslardan, savaşı bahane ederek CIA'e çalışmak isteyenlere, nasıl iletişime geçecekleri de anlatılıyor.

Bu şekilde gelenlere "walk in" deniliyor. Yani "rezervasyonsuz müşteri". Türkçede ise "kendi gelen" denilir. Daha önce de bunun örnekleri vardır. Tolkaçev, Balyakov, Hanssen, Omes gibi bilinen, rakip istihbarat örgütüne çalışan casuslar olmuştur. Bunları kendi kendine gidiyor ve "Ben size bilgi vereceğim..." diyor.

İstihbaratta "walk in"lere asla güven duyulmaz. Belki tuzağa düşürmek, belki adam kaçırmak niyetiyle gelmiştir ve temas kurduğu görevliyi bir yere çekmeye çalışıyor olabilir. Çok ciddi teyit mekanizması kurulması gerekir. Ruslar da bu konuda oldukça tecrübelidirler. Eğer gerekli teyitler sağlanarak elde edilen bilgiler doğrulanırsa, büyük istihbarat başarılarına imza atılabilir.

CIA'den Bakınca Türkiye!

Bir devleti idare etmeniz için istihbarata ihtiyacınız var ve büyük devletlerde istihbarat görünür değildir. Çok önemli işleri, görünmeden yerine getirirler.

ABD Dışişleri Bakanlığı da yapan eski CIA Direktörü Mike Pompeo, bir kitap yazdı. Kitabın adı *Never Give an Inch: Fighting for The America I love*. Türkçeye *Asla Bir İnç Bile Vermeyin: Sevdiğim Amerika İçin Savaşmak* şeklinde tercüme edilebilir.

Öncelikle istihbarat direktörü olarak çalışmış kişilerin kitap yazması, anılarından vs. bahsetmesi doğru değildir. Yapılan iş gizlidir ve öyle kalır. İlla kitap yazacaksa, mesleki eğitim anlatabilir, edebi türleri deneyebilir ama bir ülkenin istihbarat servisini yönetip sonra da oturup "hatıralarım" diyerek devletin işlerini yazamazsınız! Bu hem etik değildir hem de oldukça mahzurludur.

İkinci olarak da kitabın adından bir PR çalışması olduğu anlaşılıyor. Ticari bir ürün oluşturulmuş ve belki de yayınevinin tercihiyle böyle bir isim verilmiş olabilir. Pompeo'nun belki zor olsa da ABD başkanlığı için kendini aday görmesi ya da Cumhuriyetçi Parti içinde konumunu güçlendirmek istemesine yönelik bir çaba olduğu da söylendi. Tüm dünyada olduğu gibi ABD'de de aşırı sağın bir yükselişi söz konusu. Bundan yararlanmak ve eğer Trump yeniden aday olamayacaksa, kendisini öne çıkarmak istemiş olabilir.

Pompeo, Trump döneminde Dışişleri Bakanlığı yapan ve kovulmayan tek üst düzey yönetici olarak akıllarda kaldı. "Twitter mesajları ile devlet görevlisi kovma" gibi bir gelenek başlatan Trump'ın işine son vermediği tek yönetici oydu. Aktif görevlerde kaldı ancak onunla birlikte dönemini tamamladı.

Kitapta, birçok ülkeyle ilgili örtülü operasyonlar anlatılıyor. Her ülke ile ilgili anlatılanlar ise teyide muhtaç ve tek taraflı iddialar. Ayrıca bunları teyit etmek de kolay değil çünkü karşı taraf, "gizli kalması gereken" bir konuyu, Pompeo gibi ortaya dökmekte hevesli olmayabilir. Bu nedenle birçok ülke cevap verme ihtiyacı bile hissetmedi.

Pompeo kendini "Kuzey Kore, Rusya ve Çin'e karşı sertlik politikalarının öncüsü" olarak tanımlıyor. Amerika'daki Musevi lobisine ve anti Çin lobisine selam gönderiyor.

Türkiye'de kitap farklı şekillerde medyada yer aldı. Burada önemli olan nokta Pompeo ne derse desin, hemen doğru kabul etmemektir. Nitekim, Türkiye ile ilgili olarak, "Biz DEAŞ'la mücadelede Türkiye Cumhuriyeti'ni mi partner alalım, PYD-YPG çizgisini mi partner alalım diye tartıştık kendi aramızda... Sonra Türk ordusunun savaşma kapasitesi kalmadığı için PYD-YPG'yi seçtik.." gibi akıllara zarar bir iddiayı dile getiriyor. Bölgede en etkin terörle mücadele tecrübesine sahip, en diri ve hem asker hem teçhizat bakımından en güçlü ordu olan TSK'nın "savaşma kapasitesi olmadığından" bahsediyor!

Bu oldukça ilginç çünkü TSK, 15 Temmuz 2016'daki darbe girişiminin ardından bile Fırat Kalkanı harekâtını yaptı. Üstelik de bunu tek başına icra etti. DEAŞ'la mücadelede çok fazla hava gücü kullansanız da bir noktaya kadar geriletebilirsiniz. Kara harekâtıyla mutlaka desteklemeniz gerekir. Türk ordusu, Fırat Kalkanı harekâtını darbe ortamının gri atmosferinde tek başına yapabildi. 70'e yakın askerimiz şehit oldu ve Akil Dağı gibi çok şiddetli çatışmalarda bir gecede 20'ye yakın Özel Kuvvetler personelini kaybettik. İntihar bombacısı askerlerin arasına daldı ve yoğun bir çatışma, çok büyük kahramanlık hikâyeleri ortaya çıktı. Fakat DEAŞ terörünün üstesinden gelindi.

Pompeo'nun bunu bilmemesi gerçekten garip bir durum!

Ya bölgedeki müttefiki Türkiye'nin yaptığı bir askeri harekâttan haberi olmayacak kadar yaptığı işten habersizdi ya da kasıtlı olarak çarpıtıyor. Nihayetinde, TSK'nın savaş, harekât kapasitesi olup olmadığını, neredeyse tüm dünya bilir.

Burada ayrıca belirtmek gerekiyor ki Türk ordusu, NATO içinde en büyük iki üç ordudan biri olması yanında kendi konseptini geliştiren, yeni teknolojiyi klasik sistem içine adapte eden, ayrı bir doktrin geliştiren ve yüksek İHA, SİHA kapasitesine sahip, çekinilen bir ordu.

Pompeo, Türkiye'de Türk tarafıyla yapılan bir görüşmede "FETÖ aleyhine hazırlanan bir videoya maruz kaldığını" söylüyor. FETÖ konusunda zaten Türk tezlerine yakın olmaları beklenemez çünkü elebaşını ve idari kadrosunu ABD'de barındırıyorlar. Hatta FETÖ'ye "terör örgütü" demiyor, "Gülenist Hareket" diyerek bu casusluk örgütünü masumlaştırmaya çalışıyorlar. FETÖ'nün yaptığı casusluk faaliyetlerinden bahsetmiyorlar!

Pompeo, eski ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence'in de "bu videoya maruz kalmaması için, gizli görüşmenin yapıldığı odanın kapısını açmaya çalıştığını, iteklediğini" iddia ediyor. "Korumalarla karşı karşıya geldim..." diyor.

Böyle bir olay mümkün değil ama denemiş olsa dahi diplomatik bir görüşmede "kapıyı zorlamak", olabilecek bir iş değil. CIA Direktörü acil bir konu varsa ve görüşmenin yapıldığı yere girmek istiyorsa, bunun kuralları bellidir. Arz edilir ve uygun bulunursa içeri alınarak, acil notu neyse, onu kendi tarafına iletir. Bunu da istihbarat direktörlüğü, bakanlık yapmış birinin bilmemesi mümkün değil.

Pompeo'nun Türkiye ile ilgili garip bir iddiası daha var. ABD'nin paravan olarak "SDG" adını verdiği PYD-YPG'yi destekleme kararı almasından sonra, dönemin Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın ve MİT Başkanı Hakan Fidan'ın çok

tepki gösterdiğini, "bağırıp çağırdığını" iddia ediyor. Türkiye'de uzun süredir göz önünde olan isimlerden İbrahim Kalın ve Hakan Fidan'ın böyle bir tarzı olmadığını herkes bilir. Üstelik diplomatik görüşmelerde böyle garip davranışlar göstermeleri ihtimal dahilinde değildir. Belki normalin üstünde bir jest olabilir ama "bağırış çağırış" iddiaları düpedüz saçmalık. Türkiye'nin diplomasi geleneği Amerika Kıtası keşfedilmeden daha önce başladı ve bir muz cumhuriyeti değil.

Bütün bunlar, Pompeo'nun kitabının, "en azından Türkiye ile ilgili bölümlerin", manipülatif ve maksatlı olduğunu ortaya koyuyor. Kendi ülkesinde dahi birçok eleştiri geldi ve "PR çalışması" nitelemeleri yapıldı. Buna rağmen Türkiye'de bazı medya kurumlarının Pompeo'nun iddialarını doğru kabul edip yayımladığını da gördük. Yabancıların her söylediği doğru değildir. Çoğu zaman maksatlıdır. Bunu bilerek değerlendirme yapmak gerekir.

MİT'in Yakaladığı CIA Ajanı

CIA ile MİT ilişkisinde ilginç olaylar da vardır. Bunların en ünlülerinden biri Sabahattin Savaşman olayıdır.

Savaşman, MİT içinde üçüncü adam olmaya kadar yükselmiş bir devlet görevlisi idi. 1977 yılında ABD'ye çalışan biri olduğu anlaşılarak yakalandı. TSK'dan MİT'e geçen Savaşman, Amerikalılara çalışırken suçüstü operasyonuyla içinde Mehmet Eymür'ün de olduğu bir ekip tarafından gözaltına alındı.

NATO görevleri sırasında, yurtdışı görevlerinde CIA mensupları ile yakın ilişkiler kuran Savaşman'ın, oğlunun Amerika'da okuması ve biraz maddi yardım, okul ayarlanması gibi tekliflerle CIA'e angaje edildiği ortaya çıktı. Amerikalılar yanında İngilizlere de çalıştığı anlaşıldı.

Savaşman'ın deşifre olmasına giden süreç ise "biraz fazla meraklı" olmasıyla başladı. Kendi görev alanı dışındaki konuları gereğinden fazla merak etmesi ve NATO aleyhine bilgileri aslarından talep etmesiyle dikkat çekti. İstihbarat servislerinde kompartımasyon ilkesi vardır ve yönetici de olsanız, sadece kendi bölümünüzle ilgili bilgilere ulaşırsınız. Başka konulara, raporlara ilgi duymaya, memurlarınızdan istemeye başlarsanız, dikkat çeker.

Savaşman, mesela Türk-Sovyet ilişkileriyle ilgili olarak MİT'in elinde olan önemli gizli bilgileri içeren raporları talep ediyor. Kıbrıs'taki Türk iskân politikalarına ilişkin bilgileri talep ediyor ve MİT'in Batı ülkelerine yönelik kullandığı "Ajan 613"ün kimlik bilgilerini istiyor.

Burada şuna dikkat çekmek gerekir: MİT, Soğuk Savaş döneminde de olsa, Batı'da da faaliyet göstermiş, oralarda da istihbarat çalışması yapmıştır. Yani Batı'nın, özelde de ABD'nin

"MİT'e hâkim olduğu" gibi bir durum, Soğuk Savaş döneminde de olmamıştır. Elbette ki işbirliği yapılan konular vardır.

Sabahattin Savaşman'ın, kontrespiyonaj konusunda Batı ülkelerine yönelik haber elemanı şebekesine ilişkin konuları merak etmesi, İngiliz Askeri Ataşesi'nin Türkiye'deki faaliyetleriyle ilgili olarak MİT'in çalışmasını merak etmesi yakalanmasına giden adımın ilk merdivenleri oldu. MİT'ten istediği bilgileri alamayan CIA ve MI6'nın Savaşman aracılığıyla bu bilgilere erişmeye çalıştığı anlaşılınca, fiziki takip başlatıldı ve geç saatte bir ABD subayının evindeki gizli buluşmada ele geçirildi.

Suçüstü operasyonunda Savaşman'ın cebinden paralar çıkarken, gizli belgeler de yanındaydı. İspatlı, delilli bir operasyon olarak gayet başarılı bir iş yapılmış oldu.

Teşkilat içinde bir görevlinin başka bir servise angaje olduğu şüphesinin ortaya çıkmasıyla, müsteşara (bugün teşkilat başkanına) durum arz edilir ve onun onayıyla, görevlendirilen sınırlı bir ekiple çalışma başlatılır. Bu çalışmayı da teşkilat içinde herkes bilmez. Nihayetinde dönemin müsteşarı olan Hamza Gürgüç'e durum arz edilmiş, ekip oluşturulmuş ve "köstebeği" suçüstü yakalamak için tüm hazırlıklar tamamlanmıştı.

Böyle operasyonlarda belgelere zarar veremesin diye önce kollar tutulur ve sanık etkisiz hale getirilir. Sonrasında gözaltına alınarak sorgulanır ve yargılanmak üzere mahkemeye sevk edilir.

Olaydaki diğer taraf olan ABD'li subayın diplomatik dokunulmazlığı olduğu için birkaç saat gözaltında kaldı ve sonra serbest bırakıldı. Diplomatik dokunulmazlık karşılıklıdır. Diplomatik dokunulmazlığa sahip personeli gözaltına alamaz, alıkoyamazsınız. Aynısı sizin o ülkedeki personeliniz için de geçerlidir. Zaten yakalanan kişi de ne sorarsanız sorun, aynı cevabı verir:

"Ben bir diplomatım. Beni tutuklayamazsınız, gözaltına alamazsınız. Büyükelçilik ile temasa geçin..."

Sizin yapacağınız iş ise büyükelçilik ile temasa geçerek bilgiyi teyit etmek, sonrasında "istenmeyen adam" ilan ederek ülkesine gönderilmesini sağlamaktır.

Elbette bu noktada soğukkanlılığını koruyamayan, kaçmaya çalışan ya da başka şeyler yapan diplomatik personelle karşılaşmak da mümkün. Nihayetinde belki siz tutuklayamıyorsunuz ancak deşifre olduğu andan itibaren onun istihbarat yaşamı bitiyor. Başına gelebilecek en kötü durumla karşılaşıyor.

İstihbarat mesleğinde deşifre olmak, kariyerinin büyük zarar görmesi demektir...

Savaşman da Soğuk Savaş ortamında ABD'lilere casusluk yapmaktan tutuklandı ve hapis cezası aldı.

Köstebeği yakaladıktan sonra yapılacak ilk iş hasar tespiti yapmaktır. Örneğin "Ajan 613" artık Amerikalıların bildiği bir isimdir ve onunla görüşemezsiniz. Ne kadar ve hangi konularda bilgi sızdığı anlaşıldıktan sonra onların giderilmesi için faaliyet başlatılır. Yeni planlar devreye girer.

FETÖ'cüler Türkiye'nin birçok sırrını yurtdışına götürdüler. Kozmik odalara kadar girip Türkiye'nin savunma planlarına ulaştılar. Artık o planları, stratejileri kullanamazsınız. Elbette yenileri hazırlandı ancak casusluk konusunda FETÖ'nün verdiği kadar zararı Türkiye'ye kimse vermemiştir. Halen daha eskiden elde ettikleri kimi istihbari bilgileri periyodik olarak yurtdışında, sosyal medya üzerinden yayımlamaya devam ediyorlar. O planlar çoktan değişmiş olsa da ortalığı bulandırma niyetiyle yapıyorlar.

5.
21. YÜZYILDA AVRUPA'NIN GÖBEĞİNDE SAVAŞ

Soğuk Savaş'tan Sıcak Savaşa

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa, Amerika ve dünyanın kalanı aşağı yukarı üç parçaya bölündü. Bunlardan biri NATO idi ve liberal demokrasiyi benimseyen ülkelerin oluşturduğu bir bloktu. Diğeri Sovyetler Birliği öncülüğünde oluşturulan Varşova Paktı ülkeleriydi. Bu ülkeler Marksist yönetimi benimseyen ülkelerdi. Bir de bunların her ikisine de yakın olmayan ve bu kamplaşmanın dışında kalmak isteyen "Bağlantısızlar" adlı kümelenme oluştu.

Avrupa'da başlayan, Büyük Okyanus'a kadar yayılan ve Japonya'ya atom bombalarının atılması, Almanya'nın teslim olmasıyla sona eren İkinci Dünya Savaşı'nda Avrupa'da neredeyse yıkılmayan şehir kalmadı. Dünya genelinde yaklaşık 80 milyon kişi hayatını kaybetti. Almanya ikiye bölünürken, Macaristan'ın büyük bölümü Avusturya içinde kaldı.

Savaştan sonra özellikle nükleer silahların iki bloktaki ülkelerde de bulunması nedeniyle, cephede savaşmak yerine silahlanma ve uzay gibi alanlarda bir rekabet ortaya çıktı ve buna "Soğuk Savaş" denildi. Soğuk Savaş sayesinde Avrupa'da 1990'lı yıllara kadar önemli bir çatışma olmadı.

1990'lı yıllarda Sovyetler Birliği dağıldı, Rusya büyük bir güç olarak BM'de ve dünya sahnesinde onun yerini aldı. Yugoslavya'nın dağılması ve Boşnaklara yönelik soykırımı andıran katliamlar yaşanırken, çatışmalar yine de eski Yugoslavya sınırları içinde kaldı.

2008 yılında Rusya'nın Gürcistan'a müdahalesi sayılmazsa, Avrupa'da başka bir savaş daha olmayacağı düşünülürken,

Ukrayna'nın Batı'ya ve NATO yaklaşmasıyla birlikte Rusya ile ilişkileri gerilmeye başladı. İlk olarak 2014 yılında başlayan gerilim ve çatışmalar, Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesiyle yeni bir boyuta geçti. 2022 yılının 24 Şubat'ında Putin, "Ukrayna'yı istilaya başladıklarını" duyurdu. Avrupa kamuoyu açıktan böyle bir savaşın olabileceğini beklemese de istihbarat teşkilatları açısından çok da sürpriz bir durum değildi.

Rusya'nın kısa zamanda Ukrayna'nın başkenti Kiev'i alması, Zelenski'yi düşürmesi ve yerine Batı yanlısı olmayan, Rusya'ya yakın bir ismi geçirmesi bekleniyordu. Ancak umulduğu gibi olmadı. Ukrayna sağlam bir direnç gösterdi. 2023 yılı biterken de bu direnç sürüyor.

Elbette bir güçler dengesi olduğu için savaş uzamadı. Ukrayna'nın tek başına Rusya ile başa baş bir mücadele yürütmesi mümkün değil. Ancak Ukrayna, Batı blokunun desteğini aldı. Hem askeri hem istihbarat desteği ile direnişini sürdürüyor.

İstihbarat Putin'i Yanıltırsa...

İgor Girkin, eski bir FSB personeli, meslek memuru ya da "case officer" görevlisi... Rus istihbaratında hâlâ KGB ekolü devam ediyor. Rütbe uygulaması sürüyor. Girkin ise eski bir Rus milliyetçisi ve Rusya'nın çıkarları adına geçmişte illegal faaliyetlerin icra edilmesi adına Sırbistan lehine Bosna'da, 2014 yılında başlayan ilk çatışmalarda Ukrayna'da, Rusların yoğun yaşadığı Donbas bölgesinde görev yaptı. Özellikle Donbas bölgesinde Rus azınlığın organize edilmesi konusunda önemli bir rolü oldu. Donetsk bölgesinde Savunma Bakanlığı görevine getirildi.

İgor Girkin bir istihbarat meslek memuru ancak sıradan biri değil. Altında bir ekibi, yönettiği bir grup var. Rus yanlısı grupların maniple edilmesinde büyük rol oynadı. Rus milliyetçiliği hareketlerinin teşvik edilmesi için provokasyonlar yapılıp Ukrayna aleyhine kışkırtılması, organizasyon oluşturulması, ayrılıkçı grupların organize edilmesinde aktif rol aldı.

Girkin, Ukrayna tarafından "terörist" olarak kabul ediliyor. Savaşın teşvik edilmesinde, çatışmaların kışkırtılmasında 2014'ten bugüne kadar payı büyük. Bugün de etkin bir isim ve AB tarafından hazırlanan "yaptırım listesinde" yer alıyor. Yani Rusya dışına çıktığında tutuklanması söz konusu.

Girkin, Ukrayna içindeki ayrılıkçı grupların "eğit-donat" faaliyetlerinin icra edilmesi, Rusya yanlısı grupların silahlandırılması, bunun yaparken de haber elemanı şebekesi kurulması, bazı teknik imkânların organize edilmesi gibi işlerden sorumlu bir istihbaratçıydı. Bir rapor hazırladı ve bizzat karargâha gönderdi.

Putin'in önüne başka kaynaklardan da raporlar geliyor elbette... Rus istihbarat servislerinin bu raporlarda, Ukrayna'nın

gücünü doğru tahmin edemediği anlaşılıyor. Batı'nın Rusya karşıtı kitleyi konsolide edeceği ve Rusya açısından savaşın istenilen yönde gitmediği de ortada. Bu, bir istihbarat başarısızlığıdır.

Girkin, daha sonra kişisel hesabından bir video yayımladı ve muhalif bir görüntü verdi. Özellikle "Rusya, savaşı kaybedene kadar sürdürecek..." ifadesi, Batı medyasında yankı buldu. Rus milliyetçilerinin önde gelen isimlerinden birinin böyle söylemesi, işlerin iyi gitmediğinin göstergesi kabul edildi.

Savaşta istihbarat çok önemlidir. Taktik seviyede istihbarat derlenmesi ve komutanların önüne doğru zamanda konulması, işlerin doğru yürümesini sağlar. Ukrayna tarafı sayı olarak düşük olmasına rağmen yüksek teknoloji silahlarının Rusya'nın devasa askeri gücünü son derece sıkıntıya soktuğunu görüyoruz. Batı'dan Ukrayna'ya sadece silah değil, istihbarat desteği de var. Kırım Köprüsü'nün vurulması, Karadeniz'de Rus amiral gemisinin vurulması istihbarat desteği ile yapıldı. Ukrayna'nın tek başına kendi imkânlarıyla bunları gerçekleştirebilmesi zordur. Savaş uzadıkça, sayısal olarak üstün bir ülkeye karşı teknolojiye sahip olanın daha avantajlı olduğu ortaya çıktı. Girkin ise savaşın başlamasında etkisi olanlardan biri olarak şimdi muhalif duruma düştü.

Savaşın genel durumu 2023 yılı sonuna yaklaşılırken, Rusya aleyhine gelişiyor. En başta Ukrayna'yı hızla işgal edip Zelenski'yi düşürmek ve kendine yakın bir yönetim getirmek isteyen Rusya, bu taktikten vazgeçip Ukrayna'nın Karadeniz'e çıkışının engellenmesi hedefine döndü. Sonra bundan da vazgeçip Donbas'ın ayrılması ve seferberlik ilanını gündemine aldı.

Seferberlik ilanı istenildiği gibi gitmedi, Kırım Köprüsü'nün vurulmasına misilleme olarak Kiev'in vurulması sivil kayıplara neden oldu. Dünyada kamuoylarında sivillerin öldürülmesi iyi görülmez ve Ukrayna'ya ciddi derecede yüksek teknoloji Batı

desteği var. Putin'in "Anglosaksonlar" olarak ifade ettiği ABD ve İngiltere'nin başını çektiği Batı ülkeleri savaşın mümkün olduğu kadar uzatılmasını, Rusya ve Putin'in yıpratılmasını ve mümkünse "iktidardan uzaklaştırılmasını" temenni ediyor.

Maalesef insanlar ölmeye devam ediyor...

İstihbarat Savaşı

Sahada sıcak çatışma devam ederken, bir yandan da iki ülkenin istihbarat servisi arasında gerginlik ve birbirinin faaliyetlerini deşifre etmeye yönelik çabalar var. 2014'te Rusya-Ukrayna arasındaki çatışmalarda yaralanan Kirilo Budanov, Zelenski tarafından Askeri İstihbarat'ın başına getirildi. 37 yaşındaki bu generalin Ukrayna'nın organize ettiği birçok eylemin arkasındaki isim olduğu iddia ediliyor.

Rus ideolog Aleksander Dugin'in kızı Darya Dugina, aracına konulan bir bombanın patlamasıyla hayatını kaybetti. Hedefin Dugin olduğu iddia edildi.

Rus askeri bloger Vladlen Tatarski, St. Petersburg'da bir kafede konuşma yaparken, hediye edilen heykelin patlamasıyla hayatını kaybetti.

Rus milliyetçi yazar Zakhar Prilepin, seyir halindeki aracı havaya uçurularak ağır yaralandı.

Kırım Köprüsü'nde bomba yüklü araç patlatıldı ve 8 Ekim 2022'deki bu saldırıda köprü, kullanılamaz hale geldi. Ukrayna'nın güneyindeki Rus birliklerine ve Kırım'a yönelik lojistik destek kesildi. Rusya, Budanov hakkında "yakalama kararı" çıkardı ve aranıyor.

Savaşın başlangıcında Ukrayna kolay lokma gibi görünse de şimdi Donbas'ı elde tutmak bile Rusya açısından zorlu bir sürece dönüştü. Bu gidişatı görememek, Rus istihbarat servisleri açısından bir başarısızlıktır. Putin'e sunulan analizlerde bir hata olduğu açıktır.

Putin'in kamuya açık bir toplantıda SVR'nin başındaki isim olan Sergey Narişkin'i fırçalaması, "Performansından memnun değilim!" mesajı olarak algılandı. Gücün kendisin-

de olduğunu ve "daha fazla çalışma beklediğini" ifade etmiş oldu.

2014'ten beri süregelen olayları ve özellikle 2022'den itibaren yaşananları göz önüne aldığınızda, Ukrayna istihbaratının Batılı istihbarat servislerinden yardım aldığını görmek ne kadar mümkünse, Rus istihbarat örgütlerinin hatalar yaptığını görmek de aynı derecede mümkün... Rus istihbaratı çok güçlü ve dünyadaki en köklü ekollerden biri ancak uygulamada bazı hesaplamaların yanlış yapıldığı anlaşılıyor. Putin'e sunulan raporlarda pembe bir tablo çizildiği ortaya çıkarken Ukrayna, Batı'dan anlık istihbarat paylaşımı, konumlara ilişkin paylaşımlar, zafiyet planlamaları konusunda destek alıyor.

Savaşın uzamasıyla en büyük sıkıntıyı Avrupa çekiyor. Avrupa, Rusya'nın doğalgazına bağımlı ve Cezayir gazı, ABD üzerinden kaya gazı gibi alternatifler dışında büyük oranda ihtiyacını bu ülkeden karşılıyordu. Aynı şekilde buğday stokları konusunda da savaşın uzaması Avrupa'yı zora sokuyor. Ukrayna, dünyanın en büyük tahıl üreticilerinden biri. Bu etkileri Türkiye de hissediyor. Doğalgaz satamamak Rusya'yı da etkileyecek ancak Avrupa daha fazla sıkıntı çekti.

Uluslararası alanda özellikle de sosyal medyada Rus propagandası geri plana çekilirken, Ukrayna propagandası öne çıkarıldı. Ukrayna da bunu çok iyi kullandı. Örneğin Zelenski, Cannes Film Festivali'ne katıldı. Uluslararası toplantılara katılıp eşiyle birlikte magazin dergilerine poz verdi. Ülkesinde insanlar yerlerinden olurken, savaş söz konusuyken sosyal medyayı aşırı ve abartılı kullanmasına yönelik eleştiriler de oldu.

Savaş Öncesi ve Savaş Sırasında İstihbarat

Savaş bir anda gelmez. Öncesinde zaten karşılıklı niyetler, hazırlıklar vardı ve hatta sosyal medyada "Rusya, Ukrayna'ya ne zaman girecek?" diye sürekli paylaşımlar yapıldı. İstihbarat servislerinin birinci işi bu hareketliliğin izlenmesi, saldırının nasıl yapılacağı, nereden yapılacağı, nasıl bir savaş stratejisi izleneceğini öğrenmek ve bunları izleyerek karar vericiye zamanında, doğru raporlamaktır.

Savaş devam ederken de taktik savaşın nasıl icra edildiğine ilişkin anlık, canlı istihbaratın toplanması lazım. Karşı tarafın askeri yapısı, moral yapısı, toplum yapısı, yabancı ülkelerin destek mahiyeti, geliş güzergâhlarıyla ilgili doğru, eksiksiz tespit yapılması gerekir. Bunlar teknik imkânlar ve insan unsuru ile birlikte yapılmalıdır.

Ele geçirilen savaş esirlerinin sorgulamasında da istihbarat teşkilatı yer alır. Ayrıca çatışma ortamında sivil şahısların gözlemlerinden çıkarılan verilerin toplanması önemli kazanımlar sağlar.

Karar alma mekanizmalarında kullanılacak bilginin temin edilmesi istihbarat servisinin işidir. Hem siyasi hem de askeri karar vericiye doğru bilgiyi zamanında sunmak gerekir ki onlar da atılacak adımları, uygulanacak taktiği belirleyebilsin.

Savaş ortamları, kötü niyetli insanlar için farklı imkânlar sağlar. Özellikle savaş ortamlarında silahların kötü niyetli kişi ve grupların hatta terör örgütlerinin eline geçmesi tehlikesi vardır. Rusya'nın Afganistan işgalinde, ABD'nin direnişçilere dağıttığı ve omuzdan ateşlenen Stinger füzelerinin daha sonra sivil uçaklara karşı kullanılabilme ihtimali, para karşılığında bu silahların geri toplanmasına neden olmuştu.

Ukrayna'ya verilen anti tank sistemleri veya füze sistemlerinin gelecekte Batılı başkentlerde terör eylemlerinde kullanılmayacağının bir garantisi yoktur. Londra, New York gibi kalabalık şehirlerde bu silahların kullanılması, dünyanın yeni bir 11 Eylül şoku yaşamasına neden olur.

Kilit Operasyonlar

Rusya-Ukrayna Savaşı'nda istihbarat açısından bazı kilit operasyon örnekleri yaşandı. Bunlardan biri 90 Rus askerinin öldüğü saldırıdır. 4 Ocak 2023'te Ukrayna'nın Makeyivka şehrinde geçici bir askeri tesise yapılan saldırıda 90 Rus askeri hayatını kaybetti.

Bu Rusya açısından bir şoktu. İstihbarat tekniği açısından ise ilginç bir örnekti çünkü saldırının sebebi "cep telefonları" idi. Yasaklanmasına rağmen Rus askerleri kitlesel bir şekilde akıllı cep telefonu kullanmışlar, yılbaşı gecesinde epeyce etkileşim içine girmişlerdi. Belli bir bölgeden Rusya kökenli bir haberleşmenin yoğunlaşması, orada bir Rus birliğinin bulunduğu verisini sağlar. Cep telefonları üzerinden konum belirlemek çok kolaydır ve burada bir de yoğunluk olması, servislerin işini çok kolaylaştırır. Haberin ilk olarak İngiliz kamu yayın kurumu BBC tarafından servis edilmesi, Ukrayna İstihbaratı'na, İngiliz Dış İstihbarat Servisi'nin de yardımcı olduğu yorumlarına neden oldu. Neticede askerler yoğun şekilde akıllı telefon kullandılar ve yerleri tespit edilince, bu hatanın bedelini hayatlarıyla ödediler.

Geçmişte de böyle örneklerle karşılaşılmıştı. Amerikalılar bir yere askeri tesis kurdukları zaman "fitness" merkezi de kurar ve personel burada spor yapar. Suriye'de Amerikalıların izole bir alanda yaptıkları spor, mobil cihaz aplikasyonları tarafından tespit edildi. Bu uygulamaların yoğun şekilde sinyal vermesiyle Rusya, ABD üssünün yerini tespit edebilmiş ve deşifre etmişti.

Cep telefonları, özellikle de akıllı cep telefonları insan yaşamında büyük kolaylıklar sağlıyor. Görüşme yapmak, fotoğraf çekmek, not almak, adres bulmak, müzik dinlemek, film izle-

mek, rezervasyon yapmak, alışveriş yapmak gibi çok fazla iş, cep telefonları üzerinden gerçekleştirilebiliyor. Ancak doğru yerde doğru şekilde kullanılmadığında bedelini hayatla ödeme ihtimali de var.

Askeri birliklerin personeli, akıllı telefon uygulamaları ve yapılan paylaşımlar konusunda dikkatli olmalıdır. Sözgelimi Türkiye'nin de Irak, Libya, Suriye gibi alanlarda askerleri var. PKK'nın bu konuda istihbarat yapabilecek imkânı yok ancak hasım ülkelerden yapılacak bir yardımla Türk askeri birliklerinin yerini rahatlıkla öğrenebilir. Bu nedenle kritik sahalarda görev yapanların cep telefonlarına dikkat etmesi gerekir.

İnsanlar hata yapar. Bu nedenle disiplinin sıkı tutulması gerekir.

Rusya-Ukrayna Savaşı'na başından beri "Tiktok Savaşı" benzetmesi yapıyorum. Başlangıçta askerler çatışma görüntülerini, çektikleri videoları Tiktok üzerinden yayımladılar. Hatta canlı yayın yapanlar oldu. Sonra Telegram uygulaması da kullanılmaya başlandı. Askerler görüntüleri Telegram gruplarında paylaştılar. Oysa paylaşımlar askeri unsurların, silah envanterinin, koordinatların, hedeflerin ve bulunduğunuz yerin görünmesine neden olur. Bunları analiz eden yapay zekâ algoritmaları var. Bütün veriyi bir araya getiren ve oradan istihbarat sağlayan algoritmalar mevcut. Tek bir şahsın görüntüsü kimi zaman bir şey ifade etmese de birden çok görüntüyü birleştiren yapay zekâ algoritmaları, çok fazla veri elde edebiliyor.

90 askerini kaybeden Rusya, füzelerle misilleme yaptı ve yine insanlar öldü. Elbette savaş hukuku ve vicdanlarda Rusya haksız taraftır. Ukrayna'ya saldırması haksızdır. Bu savaşın bitmesi gerekir ve Türkiye de savaşın bitmesini isteyen ülkelerden biri. Avrupa da bitmesini istiyor ancak Putin'in ifade etiği gibi "ABD ve İngiltere bitmesini istemeyen" tarafta yer alıyor. Savaşın uzaması Putin iktidarının yıpranması, Rus ordusu ve siste-

minin yıpranması, dolayısıyla bu küresel gücün törpülenmesi anlamına gelir. Devletler arasındaki ilişkiler, çıkarlar çerçevesinde şekillenir. İnsanların ölmesi, iki üç milyon insanın göçmen durumuna düşmesi, Kiev gibi güzel bir şehrin mahvolması kimsenin umurunda olmaz...

Uzayan Savaşlar Kimin İşine Yarar?

Cephede askeri bir savaş, perde gerisinde ise istihbarat savaşı yapılıyor. Bugün devam eden tüm çatışmalar da aşağı yukarı bu şekilde ilerliyor. Rusya, Ukrayna'yı işgal edip hükümeti devirmeyi planlamıştı ve bununla birlikte toprak kazanmayı umuyordu. Fakat Batı blokunun Ukrayna'ya askeri yardım yanında istihbarat yardım yapacağı iyi hesaplanmadı.

Savaşta önemli kırılma noktaları yaşandı. Örneğin Kırım Köprüsü bombalandı, Karadeniz'de bulunan Ruslara ait amiral gemisi batırıldı. Rusya'nın ilan ettiği kısmi seferberliğin sorunlarla karşılaşmasına ek olarak Rusya, Herson şehrinden çekilmek zorunda kaldı.

Askeri uzmanlar, Herson'un Ukrayna tarafından geri alınmasında "özellikle bu ülkeye verilen yüksek teknoloji ürünü silahların etkili olduğu" yorumunu yapıyor. Burada Türk İHA ve SİHA'larının da etkisi olduğu ifade ediliyor. Ukrayna bu askeri unsurları iyi kullandı ve Rusya'yı Dinyeper Nehri'ne doğru çekilmek zorunda bıraktı.

Bu çekilmenin Rusya açısından, stratejik bir adım olması da söz konusuydu çünkü seçkin ve savaş tecrübesi olan birliklerini koruma altına almış ve daha fazla yıpranmasını engellemiş oldu. Sebep ne olursa olsun, Rusya adına bir geri çekilme ortaya çıktı.

Rusya'nın askeri daha çok olsa da savaşta Ukrayna'nın daha fazla teknoloji kullandığını gördük. Ukrayna teknolojisi, Batı teknolojisidir. Bu, askeri açıdan önemli çünkü savunma sanayiine Türkiye de büyük yatırım yapıyor. Yüksek teknoloji ürünü savunma sanayii ürünleri, artık savaşların gidişatını değiştiriyor.

2023 sona ererken gelinen nokta, Kırım Yarımadası'nın lojistiğinin Ukrayna kontrolüne geçmesi odu. Bu bölgeye verilecek suyun kontrolü bile Ukrayna'ya geçti. Kırım, Rusya tarafından ilhak edilmiş görünüyor ama lojistiğini Ukrayna sağlıyor! Kırım, soydaşlarımız olan Tatarların ülkesi olduğu için bizim için de önemli.

Savaşın sürdüğü yerler Napolyon'un, Hitler'in ordularının başarısız olduğu yerler. Coğrafi açıdan oldukça zorlu bölgeler.

Aktif tarafsızlık politikası güden Türkiye, SVR Direktörü Sergey Narişkin ile CIA Direktörü William J. Burns'ün görüşmesini sağladı. Hedef ise bir ateşkesin sağlanmasıydı. 14 Kasım 2022'de üçüncü ülke olarak belirlenen Türkiye'de, Ankara'da bir görüşme yaptılar. İstihbarat servisleri arasında böyle üst düzey görüşmeler de yapılabilir ancak asıl karar verici olan, bağlı oldukları siyasi otoritedir: Biden ve Putin...

İki ülke savaşıyor ve yıpranmaya devam ediyorsa, savaşın bitmesi değil uzaması yönünde çabalar, destekler varsa, genellikle üçüncü ülkelerin bu işten kârlı çıktığı söylenebilir.

Rusya İçine Taşınan Savaş

Ukrayna, Rusya ile girilen savaşta başlangıçta ciddi bir direnç gösterdi ve hasmını şaşırttı. Sonrasında ise savaşı Rusya içine taşıma stratejisine geçti. Moskova'nın 2023'ün yaz aylarında İHA ile saldırıya uğraması, Kırım Köprüsü'nün bombalanması ve Rus amiral gemisinin vurulması, savaşı Rusya içine taşımaya yönelik çabalar. Kör dövüşüne dönen bu "donmuş" savaş, sivilleri yerinden etmeye devam ediyor. Ukrayna, Rus kamuoyunda savaş karşıtı bir hava oluşturmaya hedefliyor.

2022 yılı ağustos ayında, Ukrayna ve Rusya, aylarca kapalı kalan Ukrayna'nın üç limanının yeniden açılması için anlaşma imzaladı. BM ve Türkiye'nin girişimleriyle yapılan bu anlaşma "Tahıl Anlaşması" olarak biliniyor çünkü bu sayede Ukrayna tahılı dünyaya yeniden gönderilebildi. Daha sonra yine Türkiye'nin arabuluculuğuyla üç kez uzatılan anlaşma 2023'ün temmuz ayında Rusya'nın çekilmesiyle sona erdi. Rusya 7 maddelik bir şartlar listesi duyurdu.

Tahılın fakir ülkelere gitmesi ve bu sayede açlık krizi yaşanmaması, küresel olarak da gıda fiyatlarının artmaması hedefleniyordu. Özellikle fakir Afrika ülkelerine gitmesi beklenen buğday, 951 gemi ile taşınmıştı ve miktarı da 30,2 milyon tondu. Bunun yüzde 40'ının Avrupa ülkelerine, yüzde 30'unun zengin Asya ülkelerine, yüzde 13'ünün Türkiye'ye, yüzde 12'sinin Afrika'ya ve yüzde 5'inin Ortadoğu'ya gittiği ortaya çıktı.

Yoksul Afrika ülkeleri ve Ortadoğu'ya giden buğday oranının yüzde 17 civarında kalması, Rusya'nın önemli eleştiri konularından biri.

Rusya'nın anlaşmadan çekilmesinin ardından Odesa Limanı vuruldu. Ukrayna ise Tuna Nehri'nden demiryoluyla Romanya

ve Polonya üzerinden Avrupa pazarına tahıl göndermek istedi. Ancak Tuna üzerindeki limanlar da vuruldu. Rusya, tahıl anlaşmasının sağlanması için "kendisine yönelik ambargoların kaldırılması" şartını getirdi.

Dünya yine Türkiye'nin "şapkadan tavşan çıkarmasını" beklese de Rusya anlaşmaya dönmeye niyetli olmadığını gösterdi. Savaşın bir olumsuz etkisi de bu şekilde dünyada ve beraberinde Türkiye'de gıda fiyatlarındaki artış oldu.

Rusya ve Ukrayna arasında yine Türkiye'nin girişimleriyle esir takası da yaşandı. Rusya, Azov Taburu isimli birliklerin 5 komutanının, anlaşma gereği savaş bitinceye kadar Türkiye'de kalması gerekirken, Ukrayna'ya gönderildiğini belirterek tepki gösterdi. Rusya yine aynı şekilde İsveç'in NATO üyeliğine Türkiye'nin yeşil ışık yakmasına da tepki gösteriyor.

Bütün bunlara rağmen Türkiye, savaşın ilk gününden itibaren gerçek anlamda barışı isteyen, barışın sağlanması için elini taşın altına koyan tek ülke olmaya devam ediyor. Türk kamuoyu savaşın hem insani hem ekonomik nedenlerle bitmesini istiyor. Gıda sorunu yaşayan Afrika ülkelerinden, ekonomisi zarar gören Almanya'ya kadar birçok ülke de savaşın bitmesini istiyor. Ancak bitmesini istemeyen, uzamasında çıkarı olan ülkeler de var. Bu nedenle savaş sadece cephede yapılmıyor.

Rusya'da Yüksekten Düşenler!

Siyasal gücün birkaç kişiden oluşan küçük bir grubun elinde olduğu sistemlere "oligarşi" deniyor. Bu terimden türetilmiş "oligark" kelimesi ise 1990'lı yılların başında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla özellikle Rusya, Ukrayna, Belarus gibi ülkelerde ortaya çıkan yüksek gelir kaynağına sahip ve yönetimlerle yakın ilişkilerde olan iş insanları için kullanılıyor.

Rusya'da Putin'e yakınlığı ile bilinen Gazprom'un eski Başkan Yardımcısı Vladislav Avayev, dairesinde ailesiyle birlikte ölü bulundu.

Novatek'in eski Başkan Yardımcısı Sergey Protesanya da İspanya'daki evinde ailesiyle birlikte ölü bulundu.

Lukoil'in eski yöneticisi Aleksandır Subbotin, bir başka evde ölü bulunurken, iş insanı Yuri Voronov havuzda ölü bulundu.

Lukoil Genel Müdürü Ravil Maganov hastane penceresinden düşerek hayatını kaybetti.

Rus iş insanı Mikhail Watford ise İngiltere'deki evinde ölü bulundu.

Buna benzer başka örnekler de var ve bunların bir kısmının yüksekten düşme yoluyla ölmüş olması dikkat çekici!

Aslında bu tarzın bir çeşit "FSB imzası" olduğunu iddia eden çevreler de var. Rus oligarklar doğup, büyüyüp balkondan düşerek ölmüyorlar. Hayatın doğal akışı böyle değil ama düşme, merdivenden kayma gibi sebeplerle ölen sayısı dikkat çekici.

Rusya'da eski istihbarat, emniyet, ordu gibi güvenlik kurumlarından görev yapmış siyasetçi ve bürokratlara "siloviki" ismi veriliyor. Kelimenin anlamı "güçlü insan" demek. 1998 yılında Putin, Soğuk Savaş'ın tam bir kriz döneminde, Birinci Çeçen Savaşı'nı kaybetmiş, her yönden geriye düşmüş

ve ekonomik kriz yaşayan bir Rusya'da iktidara geldi. St. Petersburg'da bazı çevrelerin de desteğiyle iktidar oldu. Sonra Rusya'da sivillere dönük bazı saldırılar yapıldı, apartman patlamaları oldu ve bu saldırıları Çeçenlerin yaptığı iddiası ortaya atıldı. Apartman temellerine büyük patlayıcılar konularak yapılan bu organizasyonların FSB tarafından gerçekleştirildiğini iddia edenler de oldu ama sonuçta bu olaylar bahane edilerek İkinci Çeçen Savaşı başlatıldı. Bu savaşın kazanılması, Putin'in Rus halkından teveccüh görmesini sağladı ve farklı bir şekilde de olsa, "tek adam yönetimine" evrilen bir Rusya görüntüsü ortaya çıktı.

Yeltsin döneminden itibaren Rus devlet yöntemine hâkim olmaya başlayan, genellikle eski Rus istihbarat çalışanı ya da güvenlik bürokrasisi üyesi zengin iş insanlarının oluşturduğu bir halka ortaya çıktı. Rusya'daki sistemi yönetenler temelde bunlar. Çeşitli şekillerde hayatını kaybedenler de bu sistemin bir parçasıydı.

Kimi iddialarda oligarkların balkondan, pencereden düşerek ölmelerin sebebi, "Rusya'nın Ukrayna ile girdiği savaşa destek vermemeleri" olarak gösteriliyor. Muhalif bazı söylemlerde bulunmaları, belki maddi açıdan yeterince destek vermemeleri –ki savaş maliyeti oldukça yüksektir– buna sebep gösterilebilir. Silovikiler ya da oligarklar, bu sistem sayesinde çok zengin oldular ve karşılığını vermediklerinde başlarına bir şeyler gelmeye başladı. Rusya-Ukrayna Savaşı'nın başlattığı atmosfer, Rusya'nın askeri açıdan zorlanması, maliyetlerin çok artması, çok büyük paraları kontrol edenlerin isteksiz davranması, bu şüphe duyulan ölümleri meydana getirdi ve geride kalanlara mesaj oldu. İddialar büyük oranda bu yönde...

Tabii ki dünyanın en zenginleri listesinde yer alan yedi sekiz tane yakın zamanlarda ve şüphe duyulacak şekilde hayatını kaybetmesi, soru işaretlerine yol açıyor. Belki de "Benim siste-

mime, bu savaşa değer verdiğiniz sürece varlığınız var, yoksa yoksunuz!" denilmek isteniyor.

Putin Rusya'sının yönetim sisteminde istihbarat sistemiyle oluşturulan denge önemli. Dış istihbarat SVR, askeri istihbarat GRU, iç istihbarat FSB birbirini dengeleyecek şekilde kurgulanmış durumda. Güç hem istihbarat hem de zenginlik açısından birbirini dengeleyecek şekilde yayılıyor. Bunlar içinde yer alan GRU'nun başındaki isim İgor Sergun, 2014 yılındaki ilk Ukrayna savaşında popüler bir figür haline geldi. Rus ordusu ve istihbaratı başarılı oldu ve başarının mimarının Sergun olduğu anlaşıldı. Sergun da genç yaşına rağmen odasında kalp krizinden ölmüş halde bulundu. Onunla birlikte GRU sistemde öne çıkmış, belki de yönetim için bir alternatif olmaya başlamıştı.

Aslında dünyada "diktatörlüğe" doğru evrilen sistemlerde böyle olaylara sık rastlanır. Bir çıkar halkası ve birbirini dengeleme üzerine kurgulanmış sistem, yönetime hâkim olur. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin de eski bir istihbaratçı, dünyanın önemli liderlerinden biri, kurt bir politikacı, tecrübeli ve insan yönetmekte uzman. Ancak 2022'de başlayan Ukrayna savaşında ilk kez karizması zarar gördü, itibarı zedelendi. Bunda da yine istihbarat etkili oldu.

Rusya, başlangıçta tüm Ukrayna'yı yutmayı hedefliyordu ama 2023 sonunda Kırım'ı elde tutup Donbas'ı almaya bile razı konuma geldi. Ukrayna'ya Batı'dan verilen askeri ve istihbari destek, savaşı kör dövüşü haline getirdi. Dar alana sıkışmış bir çatışma süreci ve bunu isteyen, Putin'in ifadesiyle "Anglosaksonlar", savaşın uzamasını sağladı. Zarar gören Almanya ve Avrupa ile birlikte tüm dünya oldu.

Göç, Tüm Dünyanın Sorunu

2023'ün yaz aylarında Fransa'da 17 yaşında bir gencin polis şiddeti sonucu hayatını kaybetmesi ve görüntülerin sosyal medyaya düşmesi, toplumsal bir tepki ve hareketliliğe neden oldu. Başta Paris olmak üzere birçok şehirde geniş katılımlı eylemler, yakıp yıkmalar, polisle çatışmalar görüldü. Bu olaylara karışanların çoğunun 16-17 yaşlarında olması ve sosyal medya üzerinden örgütlenmesi nedeniyle Fransız kamu yönetimi, bazı mahallelerde bant daralmaya kadar gitti.

Bant daraltarak interneti yavaşlatmak büyük çaplı olaylarda, terör olaylarında, kamu otoritesini sarsan sıra dışı örneklerde başvurulan bir yöntem. Türkiye'de de Savcı Selim Kiraz'ın rehin alınarak şehit edildiği terör saldırısında, 48 saat boyunca aynı yönteme başvurulmuştu. Böyle durumlarda kırk sekiz saat propagandaya izin veremezsiniz ve bant daraltmaya gidersiniz.

Fransa'da Kuzey Afrika kökenli göçmenler oldukça yoğun ve artık dördüncü nesil bu ülkede yaşıyor. Bunların çoğu bir gelecek umudu kalmamış, sistemden yeterince pay alamayan, kendileri için olumlu bir gelecek göremeyen kesimler. Bu geniş kitlenin varlığı, aslında Fransa'nın "entegrasyonda" başarılı olamadığının da göstergesi.

Öte yandan Fransa'da sokak zaten geleneksel olarak bir siyaset enstrümanı. Fransızlar, 1789 İhtilali'nden beri sokağa siyasetin bir unsuru olarak kullanıyorlar. 1968 yılında Fransa'da başlayan ve tüm dünyaya yayılan üniversite öğrencilerinin eylemleri, 2018'de "Sarı Yelekliler" olarak bilinen eylemler, emeklilik yaşının 62'den 64'e çıkarılmasını protesto için yapılan sokak eylemleri bunun örnekleri arasında. Hatta aşırı sağcı bir

Fransız'ın PKK'lı bazı isimleri öldürmesi üzerine de sokaklar savaş alanına dönmüştü.

Sonuçta 17 yaşında bir Kuzey Afrika kökenli gencin öldürülmesinden, Polis Sendikası'nın "Artık olaylara müdahalede yetersiz kalıyoruz! Polisler emre itaatsizlik göstermeye başladı. OHAL ilan edilmeli!" açıklamasına kadar giden bir süreç yaşandı. Sonrasında olaylar yatıştı ve günlük rutine dönüldü ancak entegrasyon bugünden yarına çözülebilecek bir sorun değil. Bugün bir gencin öldürülmesi, yarın başka bir sorunla olaylar yeniden patlak verebilir. Bu, tüm ülkeler için geçerlidir. Mülteciler, göçmenler, düzensiz göçmenleri sisteme entegre edemezseniz, toplumsal güvenlikte sorun yaşarsınız. İngiltere ve Almanya'da da çok fazla göçmen var ama oralarda aynı sokak hareketliliği görülmüyor. Tarihe baktığınızda İngilizlerin sömürgecilik günahlarının Fransızlardan fazla olduğunu görürsünüz. Ancak Paris'te yaşanan görüntüler Londra'da oluşmuyor. Keza Hollanda, küçük bir ülke olmasına rağmen sömürgecilik günahları çoktur ama aynı olaylar Amsterdam gibi büyük şehirlerinde yaşanmıyor ya da daha küçük çaplı oluyor. Almanya yüksek sayıda göç aldığı halde orada olmuyor, Belçika ise kısmen yaşıyor.

Eğer ülkenize mülteci, göçmen, düzensiz göçmen, kaçkın, sığınmacı vs. kabul ediyorsanız, sisteme entegre etmeniz gerekir. Gettolaşmaya izin vermemeniz gerekir. Fransa'da göçmenlerin gettolaşması, bu sorunun büyümesinde etkili oldu. Ayrıca polis şiddeti sarmalı yaratmaktan kaçınmak gerekir. Şiddet, karşı şiddeti yaratır ve önünü alamazsınız. Üstelik böyle olaylar, Fransa'da ve diğer ülkelerde aşırı sağın, ırkçılığın, şiddet yanlılarının yükselişini getirecektir. İtalya'da aşırı sağın yükseldiği görüldü, Fransa'da da uzun süredir yükselişini sürdürüyor. İtalya'da "Meloni Hükümeti"nin iktidara gelmesi gibi, Fransa'da olayların devam etmesi durumunda "Le Pen Hükümeti"

görülmesi kaçınılmaz hale gelecek. Siyasette daha küçük olan radikal gruplar, popülist söylemlerle iktidara doğru yükselmeye eğilimlidir. Şiddet şiddeti doğurmaya devam ettikçe, Fransa belki de tarihinde olmayan bir aşırı sağ iktidarla karşı karşıya kalacak.

Baskı kurmak, herkesi sınır dışı etmek çözüm değil. Ne kadar düzensiz göçmeni geri gönderirseniz gönderin, gelmeye devam ediyorlar. Deyim yerindeyse "bataklığın kurutulması" gerekir. Bu insanların Avrupa'ya gelme sebeplerinin bulunup çözüm getirilmesi gerekiyor. Sonuçta Batı Avrupa'da zengin ve refah toplumlar oluşturuldu ancak Afrika, Güney Amerika, Asya, Ortadoğu gibi zengin bölgeler sömürülerek bu yapıldı. Şimdi o bölgelerden refah toplumuna bir akış olması şaşırtıcı değil.

Avrupalılar ise refahı paylaşmak istemiyor. Bazı ülkeleri "göçmen hendeği" yapmak, düzensiz göçmenleri orada tutmak istiyorlar. Bunun için para vermeye razılar. Bu da çözüm değil. Nitekim eski ABD Başkanı Trump'ın Meksika sınırına duvar örmesi sorunu çözmedi.

Elbette "açık kapı" politikası da güdülemez ancak entegrasyonun doğru yönetilmesi, ülkelerin varlığı için hayati önemdedir. Aksi takdirde hem düzensiz göçmenler hem de aşırı sağ büyüyen bir sorun olur.

Almanya'da NSU isimli terör örgütü, 8'i Türk, 10 kişiyi öldürdü. Norveç'te Anders Behring Breivik isimli terörist 77 kişiyi öldürdü ve çoğu öğrenciydi. Bu küçük yapılar daha örgütlü daha kapsamlı hale gelebilir. Hıristiyanlıktan ve "Batı üstünlüğü" fikrinden ilham alan terör örgütleri ortaya çıkabilir. Bunları kapatarak kurtulamazsınız çünkü yeraltına iner. O zaman da daha tehlikeli, daha çözümsüz hale gelir. Popülist söylemlerle de bu meselelere bakamazsınız. Halının altına süpürmek çözüm değildir. Düzensiz göçmenlerin geliş sebeplerinin ortadan kaldırılması, gelenlerin de sisteme entegre edilmesi gerekir.

İstihbarat Mücadelesi Fransa'ya Taşınınca...

Fransa Devlet Başkanı Emanuel Macron, sokak olaylarına ilişkin yaptığı bazı değerlendirmelerde, "yabancı istihbarat servislerinin de olayları kışkırttığı" anlamında ifadelerde bulundu. Macron isim vermese de kastettiği istihbarat servisinin Rusya'ya ait olduğu yorumları yapıldı.

Bir istihbarat servisinin yabancı bir ülkede sokakta manipülasyon yapması kolay değildir ancak sosyal medya üzerinden çok rahat manipülasyon yapabilir. Fransa ile Rusya, Wagner meselesi üzerinden, Afrika'daki güç mücadelesi üzerinden bir nüfuz yarışı içindeler. İki ülkenin Afrika'da bir didişme içinde olduğu biliniyor. Öte yandan Avrupa'da yükselen aşırı sağın desteklenmesi, Ukrayna ile girdiği savaşta sıkışan Rusya'nın da rahatlaması anlamına gelecek. Bu nedenle Avrupa ülkelerinin kendi içlerinde sorun yaşaması Rusya'nın çıkarınadır. SVR'nin tüm Avrupa'da örtülü operasyonlar planlaması Rusya açısından doğru tercih olur.

Fransa büyük bir devlet. Küresel güç olup olmadığı tartışılsa da güçlü bir ekonomisi, askeri gücü ve kamu otoritesi olduğunu unutmamak gerekir. Bu nedenle Macron'un, ülkesinde yabancı istihbarat servislerinin çeşitli organizasyonlara girdiğinden şikâyet etme hakkı yoktur. Güçlü devlet şikâyet etmez, yakalar.

Burada elbette siyasette çok fazla karşılaşılan "dış güçler" konusu da akıllara geliyor. Tüm dünyada siyasetçiler sıkıştıkları zaman meseleleri dış güçlere havale ederler. "Dış güçler işin içinde olduğu için çözemiyoruz..." demeye getirirler. Emin olun ki dış güçler gerçekten vardır. Eğer sizin bir yaranız, açığınız varsa, dış güçler hatta dost ve müttefik dış güçler bile bunu ka-

rıştırmayı, rahatsız etmeyi, kullanmayı ister. Ancak sizin bunu bahane etme hakkınız yoktur. Çözümden sorumlu olan sizsiniz ve bahaneler ne olursa olsun, ister içeriden ister dışarıdan gelsin, çözmeniz gerekir.

Kamu otoritesinin sarsılması, yağmanın başlaması, devlet dairelerinin basılması, arabaların yakılması gibi durumlarda, kolluk güçlerine olağanüstü yetkiler tanınabilir. Türkiye bunu daha önce tecrübe etti ve bölücü terör örgütü tarafından benzer görüntüler ortaya kondu. Böyle dönemlerde kolluk kuvvetleri kanunun verdiği yetkiye dayanarak, kontrollü bir şiddet de uygulayabilir. Tabii bu insanların öldürülmesi anlamına gelmez.

6.
ORTADOĞU'DAKİ MÜCADELE

Şehir Efsaneleriyle Büyüyen MOSSAD ve Algı

MOSSAD dünyanın güçlü, yüksek teknoloji kullanabilen, etkili istihbarat örgütlerinden biri. Bir ekolü var ve özel faaliyetleri icra eden, suikastlar, bombalamalar yapabilen bir örgüt. Operasyon icra ederken özellikle dünyaya yayılmış olan Yahudi diyasporasından faydalanıyor.

MOSSAD'ın en önemli meselesi, İsrail için tehdit gördüğü İran'dır. Bu ülkenin nükleer silah yapma kapasitesinin engellenmesi, 1990'lı yıllarla birlikte MOSSAD'ın "1 numaralı hedefi" haline gelmiş durumda. Bunu engellemek için büyük gayret sarf ediliyor, suikastlar icra ediliyor, örtülü ve açık operasyonlar yapılıyor.

Ayrıca İsrail'e muhalif, radikalleşme eğilimi içindeki yapıların engellenmesi de MOSSAD'ın bir başka önemli hedefi. Bunlar Irak'taki Şii gruplardan Avrupa ya da Amerika'daki Ortadoğu kökenli kişilere kadar geniş bir yelpazeyi kapsıyor.

Ancak MOSSAD'ın özellikle Hollywood filmleri ya da dizilerle, olduğundan daha etkili daha güçlü gösterilmesine yönelik bir algı olduğu da açıktır. Filmlerde MOSSAD "ne isterse yapabilen çok muktedir bir örgüt" olarak gösteriliyor. Bu algı oluşturuluyor. Gerçekte ise her istediğini yapmaya muktedir bir istihbarat örgütü yoktur.

Türkiye ile İsrail istihbaratı arasındaki ilişkiler Merkezi Anlaşma Teşkilatı (Central Treaty Organization – CENTO) dönemine dayanıyor. 1955 yılında Türkiye, İran, Irak, Pakistan ve

Birleşik Krallık arasında kurulan örgüt, 1979 yılında sona erdi. CENTO Ortadoğu'da Sovyetler Birliği'nin nüfuz elde etmesine karşı faaliyet göstermek amacıyla kurulmuştu.

İran da rejim değişikli öncesinde bu yapının içindeydi ve İsrail ile istihbarat ilişkileri bulunuyordu. Humeyni rejiminin bu ülkeye hâkim olmasıyla çekildi.

Türkiye ile İsrail arasında bir güvenlik anlaşması vardı. Bu anlaşma CENTO döneminden beri sürdü. Anlaşmaya göre İsrail, Türkiye aleyhine doğrudan bir istihbarat faaliyetinde bulunmamayı tercih eder. Türkiye de aynı şekilde bir politika izler. İsrail, Ortadoğu'da Türkiye'ye rağmen bir politika icra etmeye çalışır ama dirençle karşılaşır. Türkiye ise İsrail'e rağmen bir politika icra eder ve yine dirençle karşılaşır. İki ülkenin birbirini engelleme çabasında olmadığı ancak zaman zaman karşı karşıya geldiği gerçektir. Bu denge dönem dönem çeşitli nedenlerle zorlandı. *Mavi Marmara*, İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırıları, Filistinliler, Doğu Akdeniz'de İsrail-Yunanistan yakınlaşması gibi nedenlerle ilişkilerin gerildiği dönemler oldu. Yine de hiçbir dönem tam bir kopuş yaşanmadı. Nitekim 2010 yılında Gazze'ye yardım götüren *Mavi Marmara* isimli gemide Türk vatandaşlarının İsrail askerlerinin baskını ile hayatını kaybetmesi, iki ülke arasında en önemli krizlerden biri olarak kayıtlara geçti. İki ülke arasında uzun süren bir soğuk dönem yaşanmasına neden oldu ve İsrail'in üç yıl sonra resmi özür dilemesi ile normalleşme yönünde adımlar atılabildi.

İstihbarat boyutunda MOSSAD'ın Türkiye'de de operasyonlar icra ettiği biliniyor. Özellikle İran'ın nükleer programındaki bazı nükleer fizikçi personel ile üçüncü ülke buluşmaları için Türkiye'nin tercih edilmesi, İran rejimine yakın bazı kişilerin kaçırılması gibi olaylar yaşandı. Bunların bir kısmı kamuoyu tarafından bilinmiyor ve bilinmesi de gerek-

miyor. Ancak Türkiye, faaliyetleri yakından takip ediyor. Söz konusu anlaşmanın ise 2021 ve 2022'de MİT'in MOSSAD'a yönelik iki kontrespiyonaj operasyonuyla askıya alındığı söylenebilir.

MOSSAD'ın En Başarısız Operasyonu

Büyük ve köklü istihbarat servislerinin de zaman zaman hatalar yapması kaçınılmazdır. Bunun istihbarat tarihi açısından önemli örneklerinden biri MOSSAD tarafından ortaya konuldu. 1997 yılında Ürdün'ün başkenti Amman'da, MOSSAD tarafından Hamas'ın siyasi kanat liderlerinden Halid Meşal'e suikast yapılmaya çalışıldı.

Suikast için zehirli, nükleer bir madde tercih edilmişti. Bu madde hedefin cildine temas ettiği anda zehirlemeye başlıyor ve ölmesine neden oluyor.

Meşal Ürdün'de, 25 Eylül 1997'de yanında iki korumasıyla birlikte sokakta yürürken, iki MOSSAD ajanı yaklaştı ve kola kutusu açarmış gibi yaparak zehri püskürttü. Ancak korumalar durumdan şüphelenerek, MOSSAD ajanlarını kovalamaya başladılar. Sonuçta MOSSAD üyeleri yakalandı. Bu operasyona yardım eden dört MOSSAD ajanı da İsrail Büyükelçiliği'ne kaçmak zorunda kaldı ve orada hapsoldu.

Halid Meşal hastalanmıştı ancak kozlar Hamas'ın elindeydi. Hamas ile MOSSAD anlaşma için masaya oturdular. MOSSAD, Meşal'e panzehri göndermek zorunda kaldı. İki ajanını geri alabilmek ve elçilikteki ajanlarının ülke dışına çıkabilmesi için takas yaptı. Çok sayıda Hamas üyesini ve bazı önemli isimleri serbest bırakmak, iade etmek zorunda kaldı. Meşal'in tedavisi İsrailli doktorlar tarafından yapıldı.

Operasyon tam bir başarısızlık olarak nitelendi çünkü acemice planlanmıştı. Öncelikle kola kutusu kullanmak çok yanlış bir seçimdi. Nitekim aynı maddenin daha önce kapı koluna sürülerek ya da çatal, tabak gibi yemek yerken kullanılan eşyalara sürülerek kullanıldığı daha "akılcı" örnekler var. İkinci olarak

da Ürdün, Ortadoğu'da ABD ve İsrail'in en önemli müttefikidir. Operasyonun Ürdün makamlarına da haber vermeden yapılmış olması, bu ülkeyle ilişkilerin gerilmesine neden oldu.

Nihayetinde o dönem iktidarda olan Netanyahu Hükümeti iç siyasette zor durumda kaldı. Kurban seçilen MOSSAD Direktörü ve tüm örgüt üst yönetimi istifa ettirildi. Hamas açısından ise olay, psikolojik bir zafer atmosferine dönüştürüldü. MOSSAD, avcı olmak isterken av oldu ve istihbarat tarihine geçen başarısızlıklardan birini hanesine yazdırdı.

Rus Yöntemi

Nükleer madde ile zehirleme yeni nesil bir yöntemdir. Özelikle Rusların bu yöntemi başarılı ve değişik yöntemlerle kullandığı biliniyor. Bu tür suikastların en ünlüsü, MI6 için çalışan eski Rus ajanı Alexander Litvinenko'nun 2006'da öldürülmesidir. Arsenal ve CSKA Moskova takımları arasında oynanacak maçı bahane ederek bu ülkeye giriş yapan iki Rus ajanı, Litvinenko ile bir barda buluştu. Buluşma sonrasında Litvinenko rahatsızlandı ve hastaneye kaldırıldı. Sonrasında ise kurtarılamayarak hayatını kaybetti.

Sonradan yapılan araştırmalarda olay büyük oranda çözüldü. Zehirli maddenin İngiltere'ye diş macunu tüpü içinde sokulduğu, maç nedeniyle Londra'da çok fazla Rus futbolsever olmasından yararlanıldığı tespit edildi. Litvinenko'nun bardaki görüşmede içkisine ve oteldeki görüşmede de çayına bu madde eklenmişti.

Bir başka olayda ise Rus istihbaratı zehirli maddeyi kapı tokmağına sürerek bir suikast gerçekleştirdi ancak aynı tokmağa dokunan bir ihtiyar komşu da olayda hayatını kaybetti.

Sonuç olarak MOSSAD, aynı maddeyle yaptığı operasyonla oldukça kötü bir duruma düşerken SVR, hedefini ortadan kaldırdı.

Olayın kamuoyuna yansımasının ardından özellikle İngiliz medyasında yoğun kampanyalar yapıldı ancak Rus hükümeti bir açıklama yaparak "Litvinenko'nun zehirlenmesiyle bir ilgilerinin olmadığını" açıkladı.

Filistin direnişinin sembol isimlerinden Yaser Arafat'ın da ölümünde benzer şüpheler ortaya çıkmış ancak otopsi yapılmamıştı.

MOSSAD'ın Meşal operasyonu konusunda daha sonra belgeseller yapıldı. Bu olayla ilgili konuşan eski MOSSAD üyelerinin genellikle birbirini suçladığı görüldü. Başarının sahibi çoktur, herkes üstüne almak ister ama başarısızlığı kimse sahiplenmez. O dönemdeki MOSSAD Direktörü Danny Yatom, "Hiç bu kadar utandığımızı hatırlamıyorum..." yorumunu yapıyor.

Böyle önemli operasyonlar öncesinde istihbarat örgütlerinde bir toplantı yapılması gerekir. Her türlü fikrin duyulması, alternatif, muhalif görüşlerin de alınması ve akla gelmeyecek tüm risklerin elenmesi gerekir. Temel kural ise en ufak bir risk, şüphe varsa operasyonu yapmamaktır. Hasıla çok başarılı olacak diye personelin kaptırılması göze alınamaz. Sonuçta İsrail hem uluslararası kamuoyunda suçlu durumuna düştü, hem Ürdün'le arası bozuldu, hem de psikolojik olarak zafer duygusu Hamas'ın eline geçti.

MOSSAD'ın "örtülü operasyon (covert action operation)" adı verilen bu operasyonları icra etme yeteneği yüksektir ancak "her şeyi kontrol eden, her şeye muktedir" bir örgüt olmadığını da ortaya koyan örneklerden biridir.

Elbette böyle örnekler yaşanmış olması, MOSSAD'ı küçümsemeyi gerektirmez ancak kendilerinin de kabul ettiği "başarısızlıklar" vardır. Nitekim Rus istihbaratı da Ukrayna savaşında önemli hatalar yaptı.

İstihbarat her zaman zekâ işidir, pratik çözüm meselesidir. Hazırlanan planları soğukkanlılıkla sahada tatbik edecek personel gerektirir. Böyle bir operasyonu üzerine kola dökerek yapmak, baştan saçmadır.

MİT'in Çökerttiği MOSSAD Şebekesi

İsrail istihbaratı içeride Şin Bet dışarıda ise MOSSAD tarafından yürütülüyor. Türkiye gibi kilit ülkelerde özellikle İsrail rejimine muhalif ya da radikalleşme eğilimi içinde olan, İsrail'in bakış açısı ile düşünmeyen Filistinli ve Suriyeli öğrenciler, Hamas mensubu ya da sempatizanı kesimler takip edilmeye çalışılır. Bunlardan birinde MİT, İsrail'in operasyonunu ortaya çıkardı. 2021 yılı ekim ayında, basına "MİT'in 15 MOSSAD ajanı yakaladığı" yönünde bilgiler sızdı.

Açık kaynaklara yansıyan bilgilere göre operasyon bir yıl öncesinden başlatılmıştı. MOSSAD tarafından bu şahıslar doğrudan Türkiye içinde sevk ve idare edilmedi. Bu riskli bir durumdur ve Türkiye ile ilişkilerin bozulmasına neden olur. Üçüncü ülke buluşması olarak isimlendirilen Avrupa ya da Afrika'da yapılan görüşmelerde talimatlar alınması, verilmesi söz konusudur. Ortaya çıkarılan MOSSAD çalışanlarının Filistinli ve Suriyeli şahıslarla ilgili bilgi topladığı anlaşıldı. Türk savunma sanayii ile ilgili şirketlerde ve yakın pozisyonlarda bulunan bazı kişilerin de kendilerine gelen bu tür bilgileri İsrail istihbarat personeline aktardıkları belirlendi. Temel olarak Hamas'a yakın isimler MOSSAD'ın hedefiydi ancak Türk savunma sanayii ürünleriyle ilgili bilgiler de ekstra olarak edinilmişti.

Medyaya yansıyan bilgilere göre MOSSAD, Türkiye'de öğrenim gören ihtiyaç sahibi Filistinli öğrencilere sosyal medya üzerinden ulaştı. Muhbirlik karşılığında 2-3 bin dolar arasında ödemeler yaptı. Ancak profillerdeki mesleklerin sıkça değiştiği, şüpheli yer paylaşımları yapıldığını fark eden Filistinli öğrenciler, durumu güvenlik birimlerine bildirdi ve MİT harekete geçti. Öğrenciler MİT safına katıldı ve yanlış bilgilerle MOSSAD'ı bir yıldan uzun bir süre oyaladı.

MİT, MOSSAD'ın angaje ettiği casuslara gönderdiği paranın izini sürerek istihbarat sağlayan ajanları tek tek tespit etti. Bir bölümünü haber kaynağı haline getirdi. Bir bölümünü tutukladı. Hatta sosyal medya üzerinden bir sahte öğrenci topluluğu kurdu. Sonuç olarak 15 MOSSAD casusu yakalanarak cezaevine gönderildi.

MOSSAD elbette dış operasyonlar icra eden bir istihbarat örgütü. Filmvari faaliyetler, cinayetler, patlamalar, örtülü faaliyetler icra ediyor. Ancak hiçbir istihbarat servisinin her şeye muktedir olmadığını, yakaladığı ajanlarla MİT de göstermiş oldu.

Bu arada operasyona ilişkin ilginç detaylar da kamuoyuna yansıdı. Örneğin İsrail'e çalışan bazı kişilerin kaybolduğuna dair polise bildirimde bulunulmuş olması dikkat çekicidir. Neden böyle bir tercihte bulunulduğu belli değil ama yapılan "amatörlük" kabul edilebilir. Yine MOSSAD'ın bazı kişileri yalan makinesine soktuğu ortaya çıktı. Bu da MOSSAD'ın angaje ettiği kişilerden şüphelendiğini gösteriyor.

Ekip ne kadar büyürse, sevk ve idaresi de o kadar zorlaşır. Birkaç kişiyi idare etmek, 15 kişiyi idare etmekten daha kolaydır. MOSSAD, bu şahısları İsrail merkezli bir özel istihbarat servisi aracılığıyla görevlendirmişti. Bunun en önemli nedeni "Türkiye aleyhine bir faaliyet içinde görünmemek" olsa gerek. Olay, tam da Türkiye-İsrail arasındaki ilişkilerin yumuşama sürecine girdiği bir dönemde meydana geldi.

Yine burada Türk tarafının olayı doğrudan resmi ağızdan duyurmak yerine basın aracılığıyla duyurması da bu yumuşama niyetini gösteriyor. Resmi bir ağızdan sert bir açıklama ile duyurmak yerine, basına sızması tercih edildi. Duyuran Dışişleri Bakanlığı olmadı. Bunun mesajı, "Seninle iyi ilişkileri sürdürmek istiyorum ama ülkemde muhaliflerine yönelik faaliyet yapmanı da istemiyorum. Diplomatik ilişki kurarım ama ülkemde istihbarat faaliyeti yapmana izin vermem..." şeklindedir.

İnsan Kullanmanın Önemi

Bir operasyon yapılacaksa her şeyden öne tespit ve planlama yapılması gerekir. Teknik belgelerle size çalışacak grupları belirlersiniz ve sonra bilgi toplama aşamasına geçersiniz. Bilgi toplama aşamasında da zaman zaman değerlendirmeler yapılarak ara kararlar verilir. Teknik takip mi yoksa manipülasyon mu yapılacağı, karşı tarafa yanlış bilgiler sızdırılıp sızdırılmayacağı konusunda karar alınır. Eğer bir casusluk şebekesi tespit edildiyse, önce izlenir, bağlantıları ortaya konulur. Sonra tutuklanabilir ya da onlar üzerinden karşı tarafa hatalı bilgiler gönderilerek, hata yapması sağlanabilir.

Nihayetinde bir tutuklama ile faaliyete son veriliyorsa bunun kamuoyuna duyurulup duyurulmayacağı, duyurulacaksa Dışişleri Bakanlığı ile birlikte yapılıp yapılmayacağı konularında detaylı planlama gerekir. İstihbarat başkanlığı bütün bunları bir rapor haline getirir ve devlet başkanının önüne koyar. Nihayetinde son kararı verecek olan, halkın seçtiği siyasi otoritedir. Devlet başkanı ise çoğunlukla dışişlerinin görüşünü de alarak nihai yönteme karar verir.

Haber toplama tekniklerinde insan kullanımı (HUMINT) her zaman en önemli unsurların başında gelir. Teknolojik olarak ileride olabilirsiniz, veri elde edebilirsiniz ama nihayetinde çözüm insan unsurunda yatar. Bu nedenle personele iyi eğitim verilmesi gerekir. Bu eğitimlerde usta-çırak ilişkisi de oldukça yararlıdır.

Türkiye de elbette farklı ülkelerde operasyonlar gerçekleştiriyor. Terör örgütü PKK'nın elebaşı Öcalan'ın yurtdışında takip edilmesi, yakalanıp Türkiye'ye getirilmesi, DHKP-C'ye dönük faaliyetler, Libya'da, Suriye'de yürütülen faaliyetler, Ku-

zey Irak'ta yürütülen faaliyetler, Balkanlar ve Orta Asya'da FETÖ'cülere yönelik faaliyetler bunlara örnektir. Türkiye gibi çok fazla tehditle uğraşan bir ülkenin başka şansı yoktur. Bu nedenle MİT çok komplike sorunlarla mücadele edebilen, ustalaşmış bir teşkilattır.

Hamas Saldırısı Neden Bilinemedi?

Hamas'ın 7 Ekim 2023'te İsrail'e yönelik başlattığı saldırı, ölçek ve şiddet açısından eşi benzeri görülmemiş bir olaydı. Örgütün "Aksa Tufanı" adını verdiği bu saldırıda yüzlerce kişi öldü, 100'den fazla kişi de esir alındı.

Hamas'ın Aksa Tufanı'na karşılık İsrail'in başlattığı "Demirden Kılıçlar" operasyonuyla birlikte Ortadoğu'daki bu gerilim savaşa dönüştü. Hiçbir uyarı ve önceden alınan bir istihbarat olmadan başlayan Aksa Tufanı operasyonu, aslında İsrailliler ve Filistinliler arasında on yıllardır süregelen gerginliğin bir sonucuydu.

İsrail istihbaratı neden bu saldırıyı önceden haber alamadı? Kimi çevrelerce dünyanın en güçlü istihbarat servisi olarak bilinen MOSSAD, neden bu saldırıyı önceden öğrenemedi?

Bu soruların cevaplarını aramadan önce İsrail istihbarat yapısını hatırlamak gerekir. İsrail istihbarat yapısında üç temel örgüt bulunuyor: Bunlar İsrail iç istihbaratı Şin Bet, İsrail dış istihbaratı MOSSAD ve İsrail Savunma Bakanlığı (IDF) bünyesinde bulunan Aman'dır. Bu üç istihbarat servisi de Hamas'ın Aksa Tufanı operasyonunu önceden öğrenememiştir ve başarısız olmuştur. Bu bir gerçekliktir. Bu durumu bazı çevreler çeşitli komplo teorileriyle açıklamaya çalışıyor. Aslında bu komplo teorilerinin bazıları mantıklı olarak gözükse de hiçbiri somut delile dayanmıyor.

Öncelikle, istihbarat servislerinin her şeye muktedir yapılar olmadıklarını, hatalara ve fiyaskolara neden olduklarını hatırlamak gerekir. İstihbaratta başarısızlık ve fiyasko halleri sanıldığından daha yaygındır. İsrail istihbarat yapısı da bundan muaf değildir ve hataya neden olan "gereksiz bir özgüven hali"

olduğu bellidir. Ayrıca İsrail istihbaratının Hollywood filmleri, dijital platformlarda yer alan çeşitli belgesel ve diziler, kimi akademik yayınlar ve kitaplar kapsamında yaratılan "güçlü ve her şeye muktedir" imajı, temelde bir propaganda tekniğidir. Bu algı, düşmanlarına karşı İsrail istihbaratının oluşturduğu yapay bir caydırıcılık enstrümanıdır. İsrail istihbaratı, elbette ki çok güçlü ve etkili bir istihbarat ancak başarıları gibi örneklerini verdiğimiz başarısızlıkları da var.

Aksa Tufanı operasyonu, Hamas'ın dayak yiye yiye, dayak atmayı öğrenen bir boksöre dönüştüğünün de ipuçlarını verdi. Hamas, hatalarından ders almış, bu operasyona çok iyi hazırlanmıştı. Ortaya çıkan çatışma görüntülerinde Hamas üyelerinin moral olarak üst seviyede oldukları ve çok profesyonel davrandıkları görüldü.

Olayda dikkat çeken bir başka nokta, Hamas'ın Aksa Tufanı operasyonuna dair planlamayı gizlemeyi başarmasıdır. Bunun en önemli nedeni olarak ise planın tümünü bilen kişi sayısının çok az olması gösteriliyor.

İsrail istihbaratının Hamas içinde de ajanları olması muhtemel. Ancak Aksa Tufanı operasyonunun önceden haber alınamaması, bu ajanların çekirdek kadroya ulaşamadığını gösterdi. Buna ek olarak Hamas'ın kendi içinde İsrail ajanları olduğunu bilerek kasıtlı yanlış bilgi vermiş olması ve hasmını yanıltmış olması da mümkündür. Hamas, etkili kontrespiyonaj stratejisi uygulamayı öğrenmiş, teknik istihbarata karşı tedbirler geliştirmiş hatta kasıtlı olarak iletişim kanalları üzerinden hatalı bilgiler yayarak, İsrail'i maniple etmiş görünüyor.

İsrail istihbaratının Aksa Tufanı'nı atlamasının nedenlerinden biri olarak ülke içindeki yargı reformunun oluşturduğu çalkantılı ve gergin siyasi atmosfer de gösterildi. Bu gerginlik ve çekişmelerin İsrail istihbarat kuruluşlarına da yansıdığı iddiaları bulunuyor.

Hamas açısından düşünüldüğünde, geniş kapsamlı bir saldırı hazırlamak, mevcut teknolojik gelişim ve imkânlar dikkate alındığında artık daha az zaman gerektiriyor. Nihayetinde "çok güçlü" bir istihbarat yapısı olduğu düşünülen İsrail istihbaratı, ülkeye Arap-İsrail Savaşı'ndan beri en güçlü şekilde yapılan saldırıyı önceden öğrenememiş oldu.

Sosyal medyada yer alan kimi manipülatif haberlerde, "Mısır'ın saldırıyı on gün önceden bildiği ve İsrail'e bildirdiği" iddiaları da var. İstihbaratta yabancı bir servisten gelen bu tür bilgilere "outsorcing" denilir. Doğru olabileceği gibi gelen bilginin kendisi bir manipülasyon olabilir. Bu nedenle teyit ve tekzip edilmelidir. Sosyal medyadaki bu iddialar doğruysa, İsrail istihbaratı burada teyit mekanizmasını çalıştırmamış görünüyor.

Yine sosyal medya hesaplarında İsrail istihbaratının "Hamas'ın geniş bir tatbikat yaptığını öğrendiği ancak yanlış bir analiz yaptığı" yönünde iddialar de yer aldı.

Sonuç olarak, Hamas başarılı oldu ve İsrail istihbaratı başarısız oldu. Ancak bu başarısızlığın faturası, İsrail tarafından günlerce bombalanan ve aralarında yüzlerce bebeğin de bulunduğu, Gazze'de yaşayan Filistinlilere kesildi.

7.
TÜRKİYE'NİN KUZEYDOĞUSU

Azerbaycan'ın Terörle Mücadele Başarısı

Sovyetler Birliği dağılırken, Azerbaycan da yeniden bağımsızlığını ilan ederek özgürlüğüne kavuştu. Ancak Azerbaycan içinde, Sovyet döneminde başka yerlerden getirilip Dağlık Karabağ bölgesine yerleştirilen Ermeniler tarafından bir işgal başlatıldı. Terörist bazı faaliyetlerle buradaki Türk nüfus katliama uğratıldı. Binlerce Azerbaycan Türkü ya öldürüldü ya da canını kurtarmak için kaçmak zorunda kaldı. Hocalı gibi yerleşimlerde Ermenilerin yaptığı katliamlar soykırım düzeyine ulaştı.

Azerbaycan, 2020 yılında "44 Gün Savaşı" olarak da bilinen bir askeri harekâtla, işgal altında tutulan topraklarını geri almayı başardı.

Azerbaycan'da, Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan'ın da kontrol edemediği, Karabağ Hankendi merkezli bir ayrılıkçı hareket vardı. 2023'te mayınlı saldırı ile Azerbaycanlıların şehit olmasına neden oldular. Yeniden mevziler kazdılar ve harekât başlatmak üzere harekete geçtiler. Gayri kanuni bir referandum uydurarak Karabağ'ı ayrılıkçı bir cumhuriyetmiş gibi göstermeye çalıştılar. Buradaki ayrılıkçı terör gruplarının dağıtılması gerekiyordu. İkinci Karabağ Savaşı'ndan (44 Gün Savaşı) sonra ateşkes sağlanmış ancak kalıcı bir barış antlaşması imzalanmamıştı. Ermenistan, Karabağ'da iddia ettiği haklardan vazgeçtiğini dünyaya duyurmadı. Bütün bunların üstüne referandum hilesine başvurulması ve radikal Ermeni grupların sürdürdüğü saldırıların giderilmesi, terörün son bulması için Azerbaycan 25 Eylül 2023'te bir askeri harekât başlattı. 23 saat 43 dakika süren bu operasyon ile bölgedeki yapılar dağıtıldı ve 44 Gün Savaşı'ndaki zafer perçinlenmiş oldu.

Bölgede artık topyekûn, geniş kapsamlı bir savaş hali yok. Kısa süreli bir terörle mücadele operasyonu ile sonuca ulaşıldı. Uluslararası literatürde bu kısa süreli operasyonlar "zorlayıcı diplomasi" kavramı ile analiz edilir. Zorlayıcı diplomasi, bir ülkenin dış politikada hedef olarak gördüğü konuya, hedefe ulaşmak için dışişleri bakanlığı ile ordusunu planlı şekilde kullanmasıdır. Bir yandan masada müzakereler sürerken, diğer yandan askeri olarak yapılabilecekler karşı tarafa gösterilir ve masadaki direncin kırılması sağlanır. Zorlayıcı diplomasiye örnek olarak 1963 yılındaki Küba Krizi gösterilebilir. ABD, uyguladığı ablukayla, Sovyetler Birliği'nin Küba'daki füzelerini geri çekmesini sağladı. Sahada güçlü bir ordunuz varsa, masada istenileni almanız daha kolaydır. Nitekim Azerbaycan, Ermeni ayrılıkçıları baskılayarak müzakere masasını tekrar kurdu.

İlginçtir ki ateşkes masası kurulduğunda da fonda silah sesleri duyulmaya devam ediyordu. Bu tür zorlayıcı diplomaside kritik nokta, askeri kapasiteyi topyekûn bir çatışmaya dönüşmeden kullanabilmektir. Zaten Ermenistan'ın topyekûn bir çatışma yapacak gücü yok. Mevcut durumda Azerbaycan ile Ermenistan arasında sıklet farkı var. Azerbaycan'ı ağırsıklet olarak düşünürseniz, Ermenistan tüysıklettir ve bunu ifade etmek hamaset değil gerçekçilik olur. Elbette bu, bugünkü durum için yapılan bir değerlendirme ancak Azerbaycan ordusu profesyonel ve güçlü bir ordu.

Barış İsteyenler ve İstemeyenler

Azerbaycan'ın elde ettiği başarılarda yalnızca istihbarat desteği değil tümüyle bir Türkiye katkısından söz edilebilir. Kendini "bir millet iki devlet" olarak tanımlayan Türkiye ve Azerbaycan arasında savunma işbirliği anlaşması var. TSK kurmay heyeti, MİT, siyasi yapı, açık ve bilinen anlaşmalar çerçevesinde Azerbaycan'a her türlü desteği veriyor. Bazı örtülü destekler de söz konusu ki Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in operasyonun ardından Nahcivan'da beraber basın toplantısı düzenlemesi, dünyaya verilmiş bir mesaj oldu.

Ermeni ayrılıkçıların artık daha marjinalleşmesi, "gerilla savaşı" olarak nitelenen vur-kaçlara yönelmesi, mayınlama yapmaya çalışması gibi eylemleri görülebilir. Ancak gidişatın ana istikametini değiştirme gücü bulmaları çok zor.

Aslında bu sorunun çözülmeyecek bir durumu da yoktur. Tüm dünya Karabağ'ın Azerbaycan toprağı olduğunu biliyor ve kabul ediyor. Bunu Paşinyan Hükümeti de biliyor ancak eski Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan'ın başını çektiği bir grup ve dünyadaki Ermeni diyasporası, barışın önündeki en büyük engel olmaya devam ediyorlar. Paşinyan'a yönelik radikal gruplardan tehditler var. Mevcut durumu yolsuzluk yapmak için değerlendiren, ticari kazanç sağlayan gruplardan, sorunlardan siyasi çıkar sağlamaya çalışan radikal gruplara kadar çözüme karşı olan odaklar var. 8 kişilik bir grup, "Paşinyan'a darbe girişimi" iddiasıyla gözaltına alındı. Dünya kamuoyuna duyuruldu ancak Ermenistan'da darbe yapacak bir ordu da yok. Darbe girişimi yapacak insanlar ise var... Paşinyan da bunu bilerek böyle grupları baskılıyor.

Ermenistan'da bir kargaşa var. Paşinyan barış masasına oturup Türkiye'nin de desteğini alırsa, ülke olarak normalleşecek ve zenginleşecekler. Aklı başında tüm Ermeniler, Türkiye ve Azerbaycan'la olan sorunlardan bıkmış durumda. Ancak baskılar nedeniyle barışın "B"sini ağızlarına almaya korkuyorlar. Yıllardır şiddet yolunu tercih eden Ermenistan, bir arpa boyu yol alamadı. Ortada net bir Azerbaycan başarısı var. Ermenistan'da ise darmadağın bir yapı söz konusu. Kafkasya için en güzel çözüm, masaya oturmak, barışı sağlamak ve normalleşmektir. Tabii Fransa, Rusya ve ABD'nin de barışı istemesi lazım çünkü bu ülkeler de çeşitli açılardan konuya müdahil olmaya devam ediyor. Kafkaslardaki durumu, Ukrayna'daki savaştan bağımsız düşünmek mümkün değil.

Azerbaycan'ın ülkesini savunurken şehit olan tüm evlatlarına rahmet olsun.

İran'ın Tavrı

44 Gün Savaşı'nda Azerbaycan ordusu, Türkiye'nin de desteğiyle Karabağ'ı Ermeni işgalinden kurtardı. Bir ateşkes imzalandı ve Nahcivan'ı Azerbaycan'a bağlayacak bir ulaşım hattı yapılmasında anlaşıldı. "Zengezur Koridoru" olarak isimlendirilen bu hattın yapılması, dış meselelerde bir blok olarak hareket eden Türkiye ve Azerbaycan'ı daha da güçlendirmiş olacak.

Öte yandan Azerbaycan ordusunun gücünü sahada göstermesi, gelişimi, kendi imkân ve kabiliyetlerine kavuşması gerçeği var. Bu gelişmeler İran'ı rahatsız etti çünkü öncelikle kendi içinde Güney Azerbaycan bulunuyor. 10 Şubat 1828'de Rusya ve İran, "Türkmençay Anlaşması"nı imzalayarak, Azerbaycan'ı aralarında bölüştüler. Bugün dünyanın Azerbaycan olarak bildiği Kuzey Azerbaycan, Rusya tarafında kalırken, yaklaşık iki katı büyüklüğündeki Güney Azerbaycan ve Azerbaycan Türkleri de İran sınırları içinde kaldı. Kuzey Azerbaycan, daha sonra özgürlüğünü kazandı ancak Güney Azerbaycan, İran sınırları içinde kalmaya devam ediyor. İran'da bu nedenle çok büyük bir Türk nüfus bulunuyor ve ülkede en çok konuşulan ikinci dil Türkçe.

İran, tüm bu sebepler nedeniyle Azerbaycan'ın yükselişinden ve bölgede etkin bir güç olarak ortaya çıkmasından rahatsızlık duyuyor. Buna önlem olarak Ermenistan'la iyi ilişkiler geliştirme gayreti içinde. Ayrıca Zengezur Koridoru'na misilleme olarak Ermenistan'ın Kapan kentinde bir konsolosluk açtı.

Türkiye-Azerbaycan ilişkileri gelişiyor, Azerbaycan güçleniyor ve büyüyor, İran ise bundan rahatsız oluyor.

İran, Azerbaycan'la arasında sınır olan Aras Nehri yakınında askeri tatbikatlar yaparak gözdağı vermeye çalıştı. Bu

tatbikatlarda sanki sınır geçilecekmiş havası verilmek istendi. Ayrıca içeride özellikle genç nüfusu çok hareketli olan ve çok ciddi toplumsal muhalefetle karşılaşan İran, toplumun dikkatini dışarıya çevirmeye çalışıyor.

İran'da 2022 yılında başörtüsü kurallarına uymadığı gerekçesiyle gözaltına alındıktan sonra hayatını kaybeden Mehsa Emini protestoları uzun süre devam etmişti. Zorla başörtüsü örtmek istemeyen gençlere, diğer konularda da molla rejimini protesto edenlerin katılması nedeniyle İran içeride zor bir dönem yaşadı. Olaylarda kesin olmayan rakamlara göre 490 eylemci ve 62 güvenlik görevlisi hayatını kaybetti. "Olayları kışkırtmakla" suçlanan bazı kişiler idam edildi.

İran rejimi de protestoları dış mihraklara dayandırdı ve "ABD-İsrail kışkırtması" olduğunu öne sürdü. Elbette bu ülkelerin bir kışkırtması olabilir ancak bu kadar basit açıklanamaz. İran sisteminin ciddi sorunları var.

İran'ın rahatsız olduğu bir başka konu ise Azerbaycan ile İsrail arasındaki iyi ilişkiler... İsrail, 44 Gün Savaşı'nda Azerbaycan'a destek verdi ve yakınlaşma sağlandı. İsrail yapımı kamikaze dronlar, terörle mücadelede Azerbaycan ordusuna güç kattı. Dolayısıyla Azerbaycan-İsrail ilişkileri artık hiç olmadığı kadar iyi. Medyaya yansıyan bazı haberlere göre MOSSAD, Azerbaycan içinde bir istihbarat üssüne sahip oldu ve İran'a yönelik elektronik ve sinyal istihbaratı (ELINT) imkân ve kabiliyetini güçlendirdi.

Türkiye, Türk milletinin devleti olan Azerbaycan'ın yanında olmaya kayıtsız şartsız devam eder. Azerbaycan, Türkiye için siyaset üstü bir mesele, milli bir politikadır. Bu nedenle herhangi bir karşılık beklemez. Ancak İsrail karşılık bekler çünkü devletler arasında dostluk, düşmanlık yoktur, çıkarlar vardır. İsrail için en önemli istihbarat konusu ise İran'ın nükleer silah edinme çalışmalarıdır. Azerbaycan'la yakınlaşan İsrail, İran'ın

nükleer programına yönelik istihbarat çalışmalarını daha fazla genişletmiş oldu.

Öte yandan MOSSAD'ın İran içinde de nükleer programa yönelik operasyon icra edebildiği görülüyor. Bu da İran istihbaratının kontrespiyonaj açısından zafiyeti olduğunu gösteriyor. İran'ın nükleer programının mimarlarından olan Muhsin Fahrizade, 2020 yılında MOSSAD tarafından parça parça bu ülkeye sokulan, yüz tanıyabilen bir yapay zekâ algoritması ile çalışan bir silahın monte edildiği kamyonetin patlatılmasıyla öldürüldü.

Türkiye'nin Tarzı

Türkiye-İran sınırı, 1639 yılında imzalanan Kasrı Şirin Antlaşması'ndan beri değişmedi. Osmanlı'nın devamı gibi düşünülürse, Türkiye'nin en eski sınırı burası. En uzun süreli barış yapılan ülke de İran oldu. Ancak Türkiye ile İran arasında, kadim bir rekabet de var. Bu rekabetin kökü çok eskilere gidiyor ve denge üzerine oturuyor. Türk medeniyeti ile Fars medeniyeti arasındaki bu dengenin, Azerbaycan'ın güçlenmesiyle bozulacağına dair İran'ın endişeleri var. Türkiye ve Azerbaycan'ı "Türk bloku" olarak görüyor.

İran'ın en önemli hedefi nükleer silah sahibi olmak ve ABD-İsrail ikilisinin amacı da bunu engellemek. Ancak İran'ın nükleer silah kapasitesine ulaşması, Türk-Fars dengesinde de bozulmaya neden olacaktır. Böyle bir durumda denge, Türkiye aleyhine bozulur. Bu dengenin korunması gerekiyor. Uluslararası ilişkilerde ülkelerin bir bakış açısı, diplomasi tarzı vardır ama devletler çıkarlarla yönetilir. Türkiye, İsrail'in özellikle Filistin politikasından rahatsız olurken, İran'ın nükleer programına dönük politikaları ise lehinedir.

Türkiye, uzun süredir barış içinde olduğu İran'ın zarar görmesini istemez ancak Azerbaycan'a verilecek bir zarar Türkiye'ye verilmiş bir zararla aynı görülür. Diplomaside bu nedenle çok açılı bakmak, başta istihbarat olmak üzere faaliyetleri buna göre planlayıp icra etmek gerekir.

İran-Azerbaycan İstihbarat Mücadelesi

44 Gün Savaşı, Türkiye'nin yarattığı bir sinerjiyle, bir buçuk ay gibi bir sürede ama çok çetin doğa şartlarında ve çok şehit verilerek Karabağ'ın kurtarılması, İran açısından bölgede gücünün biraz kırılması anlamına geldi. Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin stratejik ortaklık ötesine geçmesi, aynı zamanda Azerbaycan'ın İsrail'le yakın ilişkilerine iki ülke arası istihbarat servisleri arasında yaşanan gerginlik de eklendi. Burada avcı olan Azerbaycan istihbaratı, av olan ise İran istihbaratıydı. Azerbaycan ordusu nasıl 44 Gün Savaşı'nda kendini sahada ispat ettiyse, Azerbaycan istihbaratı da gelişim gösterdiğini kontrespiyonaj faaliyetleriyle ortaya koydu.

2022 yılının kasım ayında, Azerbaycan istihbaratı, İran'ın Azerbaycan'da kurduğu casus ağını ortaya çıkardı. 5 kişi "devlete ihanet" suçundan gözaltına alındı. Gözaltına alınan kişilerin İran istihbaratı tarafından angaje edildiği, Azerbaycan'ın petrol ve enerji faaliyetleri, savunma sanayii, Teknofest'te sergilenen araçlar gibi askeri ve stratejik hava savunma, radar sistemlerinin fotoğraf ve video görüntülerini çekerek aktardıkları belirlendi.

Azerbaycan istihbaratının bu başarısı bir değişimin sonucunda geldi. 2015 yılında istihbarat yeniden organize edildi. Dış istihbarat hizmetleri Azerbaycan Cumhuriyeti Dış İstihbarat Hizmeti'ne, iç istihbarat hizmetleri ise Milli Güvenlik Bakanlığı ve Azerbaycan Fevkalade Komisyonu'na verildi.

Azerbaycan silahlı kuvvetlerinin eğitimi ve kapasite artırımında Türkiye'nin oldukça fazla yardımı bulunuyor. İstihbarat kapasitesinin yükseltilmesi konusunda bir ortaklık olup olmadığıysa, açık kaynaklara yansımadığı için bilinmiyor.

İki ülkenin ortak bir sinerji oluşturduğu gerçek. Azerbaycan potansiyeli yüksek bir ülke, kendi enerji kaynaklarına sahip ve Türkiye'nin tecrübelerinden faydalanma imkânı var. Bu da ekonomik, siyasi, sosyal, savunma, diplomasi gibi birçok alanda hızlı yol almasına katkıda bulunuyor.

Azerbaycan'ın büyümesi, gelişmesi, İran'ın küçümsenmesi anlamına gelmez. İran gerçekliktir. Fars medeniyeti önemli bir medeniyettir ve önemli bir ülkedir. Molla rejimi nedeniyle uluslararası sistemden dışlanmış olsa da İran, küçümsenecek bir ülke değildir. Ortadoğu'da etkili bir ülkedir. Türkiye'nin komşu ülkesidir ve ikili ilişkilerde gergin dönemler de huzurlu dönemler de olmuştur.

İran'ın içinde bir sıkışma ve hareketlilik var. Humeyni Devrimi'nden sonra 1980'lerden itibaren İran İstihbarat Bakanlığı ve Devrim Muhafızları yapısı, insan haklarını çok dikkate almayan bir yapıya büründü. Başlangıçta, Ortadoğu coğrafyasına rejim ihracı yapmak isteyen İran'ın bugün içeride iktidarı korumaya daha fazla odaklandığı gerçektir. Son dönemde İran istihbaratının sorunlar yaşaması küçümsenebileceği anlamına gelmese de kontrespiyonaj sorunları yaşadığı ortadadır. Özellikle çok önem verdiği ve gizli tuttuğu nükleer programının başındaki insanlara yönelik suikastlar gerçekleştirildi ve bunları engelleyemedi. "MOSSAD'ın İran içinde cirit attığı" yönünde bir hava oluştu. Nükleer programın başındaki insanları koruyamıyorsanız, bunlar yapay zekâ algoritmasıyla çalışan bir silahla öldürülebiliyorsa, sorun var demektir.

2009 yılında İsrail tarafından, ABD desteğiyle geliştirilen "Stuxnet" yazılımı, İran'ın nükleer çalışmalarını sekteye uğratmak için kullanıldı. 2010'da varlığı ortaya çıkan virüs, İran'ın Buşehr ve Natanz'daki nükleer tesislerine sabotaj yapılmasında kullanılmıştı. İlginç olanı, saldırının bombayla değil yüklenen bir yazılımla gerçekleştirilmesiydi. İran kapalı bir toplum oldu-

ğu için çok fazla bilgi sızmasa da santralde yazılım nedeniyle gerçekleşen patlamalarda 5 kişinin öldüğü ve İran nükleer programının da 5 yıl geriye gittiği iddia edildi.

İran Devrim Muhafızları'nın başındaki isim olan Kasım Süleymani, ABD tarafından 2020 yılının ocak ayı başında Irak'ta öldürüldü. Süleymani, Bağdat Havaalanı'ndan ayrılırken yapılan İHA saldırısı sonucunda yanındaki 9 kişiyle birlikte hayatını kaybetti.

İran istihbaratındaki bu gerilemenin en önemli nedeni olarak "politize olma" gösteriliyor. Rejimin güvenliğini koruma konusunda faaliyet göstermeye başlayan bir teşkilatın içe kapanması, sorunlar yaşaması ve ülke içi güç mücadelesinin bir parçası haline gelmesi kaçınılmazdır. Bu da ülke güvenliğini tehlikeye atar. Enerjinizi ne kadar içeri verirseniz, dışarıdan gelecek tehlikeye karşı o kadar korunmasız olursunuz.

Tüm bunlara rağmen İran istihbaratı halen güçlü bir ekol, Devrim Muhafızları ise güçlü bir yapıdır.

Şii Hilali Meselesi

Şiilik, İslam Peygamberi Hz. Muhammed'den sonra devlet yönetiminin Hz. Ali'ye ve onun soyundan gelenlere ait olduğu fikrini savunan ve temelde İran'ın kendi gelenekleriyle şekillenmiş bir mezheptir. Dünyadaki Müslümanların yüzde 10-15 kadarı Şiilik mezhebindedir. Sünnilikten farklı olarak hiyerarşik bir imam sistemi bulunur.

İran, Şiiliği bir devlet politikası olarak dış ilişkilerinde de kullanıyor. Bu nedenle Lübnan'da Hizbullah, Suriye'de Nusayri Esad rejimi, Irak'taki Şii yapı, Yemen'de Husiler gibi grup ve yapıları, kendi etkisi altında tutmaya çalışıyor. İran'ın Ortadoğu'daki konumunda koruyucu bir halka gibi görünen bu dağılıma "Şii Hilali" adı veriliyor.

İran'ın kendisi için koruma duvarı gibi kullandığı Şii Hilali, Şiilik ve İran etkisi altındaki grupların konsolide edilmesi ve İran çıkarlarına uygun faaliyet göstermesini, İran'ın güvenliğini bu açıdan desteklemesini kapsıyor. Şii Hilali'nin desteklenmesinde Devrim Muhafızları'nın çok büyük rolü var. ABD suikastıyla öldürülen Devrim Muhafızları Komutanı Kasım Süleymani, Şiiler arasında oldukça popüler bir figürdü.

Şii Hilali'nin, İran'ın bir ön savunması olduğu düşünülebilir. İran, Şii Hilali'ye Ortadoğu'da taşeron gruplarla, ikincil aktörlerle etkinlik gösteriyor. Suriye İçsavaşı'nda, Yemen'deki çatışmalarda, Irak'ta yönetimde de etkili olan Şii gruplarla Ortadoğu'da etkinliğini artırmak istiyor. Şii Hilali'nin dinamik muhafaza edilmesi, İran rejiminin güvenliği açısından çok önemli.

Nükleer silah sahibi olmak birçok ülkenin açık ya da gizli planlarında yer alıyor çünkü bu güce sahip olmak, "dokunulmazlık almak" anlamına geliyor. "Dehşet Dengesi" diye bir

durum var ve nükleer silahı olan bir devlete saldırırsanız, son noktada kendini savunmak için bu silahları kullanabilir. Nükleer bir savaşın ise kazananı yoktur. Dolayısıyla İran, rejimin güvenliğini sağlamak için nükleer kapasiteye ulaşmak adına çok çaba gösterdi ve gösteriyor. İsrail ve ABD ise bunu önlemek için çaba göstermeyi sürdürüyor. Bunun gelecekte bir askeri müdahaleye sebep olma ihtimali de var. Nitekim *Top Gun* filminde nükleer programa sahip olmak isteyen bir ülke imha ediliyordu. Hollywood, istihbarat birimlerinin kimi zaman kamuoyunu hazırlamak için kullandığı enstrümanlardan biridir. Adı belirtilmese de filmde İran'ın anlatıldığı biliniyor. Böyle bir askeri müdahale ihtimali varsa, toplum da bunun için hazırlanıyor. Bu açıdan filmlerin alt metinlerinin de iyi okunması gerekiyor.

Bununla birlikte İran, bir Irak ya da Suriye değildir. Askeri müdahale yapılırsa, Irak ya da Suriye'dekinden çok farklı bir durumda karşılaşmak kaçınılmaz olur.

8.
YUNANİSTAN VE KIBRIS

Yunanistan'ın Tele Kulak Skandalı

Yunanistan 2022 yılında büyük bir istihbarat skandalıyla çalkalandı. Geçmişte de önemli skandalların yaşandığı ülkede elliye yakın ismin dinlendiği ortaya çıktı. Sağ görüşlü bir iktidar olan iktidar, sol görüşlü, komünist, muhalif pek çok ismi araçlarına kamera koyma, takip için GPS cihazı yerleştirme, cep telefonlarına yazılım yükleme gibi yöntemlerle dinlemişti. Yunanistan Ulusal İstihbarat Teşkilatı (EYP) Başkanı Panagiotis Konteleon istifa etmek zorunda kaldı. Soruşturma açıldı ve siyasi bir kriz yaşandı. Sonrasında Başbakan Kiriakos Miçotakis, Türkiye ile ilişkileri germe ve dikkatleri dış politikaya yöneltme çabasına girdi.

Akıllı telefonla, bankacılık işlemlerinden haberleşmeye, rota bulmadan eğlenceye kadar pek çok hizmet insanların ayağına geliyor. Bu açıdan büyük kolaylık ama kolayca istihbarat toplanmasına, kişinin konumunun neredeyse santimetre ölçüsünde belirlenebilmesine, harcamalarının kontrol edilebilmesine, görüntü ve ses kaydının alınabilmesine de imkân veriyor. Özellikle hedef şahısların cep telefonlarına bir siber espiyonaj yazılımı yüklenmesi durumunda, neredeyse tüm hayatını takip etmek mümkün oluyor.

Elbette bu, demokratik ülkelerde kabul edilemez bir durum...

Genel olarak siber espiyonajı "internet imkânları kullanılarak yapılan istihbarat faaliyetleri" olarak tanımlayabiliriz. Günümüzde bu faaliyetler çoğunlukla akıllı cep telefonu ve kişisel bilgisayarlar üzerinden yapıldığı için, siber espiyonajın da öncelikli hedefi bu cihazlar oluyor. Geçmişte İsrail'de üretilerek dünyanın çeşitli ülkelerine satılan ve kullanılan "Pegasus" isimli

yazılımın siber espiyonaj yaptığı ortaya çıkmıştı. Yunanistan'daki tele kulak skandalında ise "Predator" adlı bir uygulamanın kullanıldığı anlaşıldı. Bu yazılım da İsrail kökenli bir şirket tarafından geliştirilmiş ve cep telefonu, bilgisayarları hedef alan bir casusluk programı olarak biliniyor.

Pegasus yazılımı neredeyse dünyanın her ülkesine satılmış ve dinlenilmeyen insan kalmamıştı. Bu tür yazılımları üretenler, kendi çıkarlarına uygun olan alıcılara satarken, hedef aldıkları ülkelere ise satmıyorlar.

Predator yazılımının göstermelik olarak Makedonya'da bir şirket lisansı aldığı ve Yunanistan'a satıldığı anlaşıldı.

Bu skandalın ortaya çıkma şekli de ilginçtir. Skandalı kamuoyuna duyuran muhalefet partisi PASOK'un lideri Nikos Andrulakis'in "Geçen yıl EYP tarafından konuşmalarımın dinlendiğini öğrendim..." açıklaması oldu. Andrulakis, Avrupa Parlamentosu'nun haziran ayında verdiği bir hizmetten faydalanarak, "telefonunda casus yazılımla izleme olup olmadığını kontrol ettirince" durum anlaşıldı. "Predator" yazılımı olduğu tespit edildi. Aynı zamanda Yunan gazeteci Tanasis Kukakis'in de dinlendiği ortaya çıktı.

ABD'nin Yunanistan'ın Türk bölgesi olan Batı Trakya'da, Dedeağaç'ta bir üssü bulunuyor. Bu üs nedeniyle Yunanistan'da artan bir Amerikan varlığı söz konusu. Bu üssün Rusya'ya karşı oluşturulduğu kadar Türkiye'ye karşı da oluşturulduğu yönünde iddialar var. Artan Amerikan etkisi, Yunanistan'ın artan borç krizi nedeniyle Almanya'nın da aleyhine bir durum oluşturuyor. Yunanistan'ın, büyük bölümü AB üyesi ülkeler olmak üzere yüz milyarlarca avro burcu bulunuyor.

Olaya istihbarat açısından bakılacak olursa, ciddi bir başarısızlıktır. Muhalefetin hatta iddialara göre bakanların dinlenmesi söz konusu ve bu faaliyet de deşifre oldu. EYP açısından büyük bir skandal yaşandığı söylenebilir.

Yunan İstihbaratı ve Terörist Öcalan

Yunan istihbaratında görevli Savvas Kalenderidis, ailesi mübadele yıllarında Karadeniz'den Yunanistan'a giden bir isim. Bu nedenle Türkçeyi ve birkaç dili daha, iyi derecede konuşuyor. Aşırı bir Yunan milliyetçisi ve Türklerden nefret ediyor.

Kalenderidis 1990'lı yıllarda Yunanistan'ın İzmir Başkonsolosluğu'nda diplomat maskesiyle görevlendirildi. "Cover story" yani "maske hayat hikâyesi" oluşturuldu ve diplomatik pasaport verildi. Agresif bir çalışma tarzına sahip olan Kalenderidis, Türkçe konuşabildiği için temas kurduğu Türklerden genel olarak sempati toplamayı başardı. Örneğin bir Alman, Almanca konuştunuz diye sizi sempatik bulmaz ama Türklerde, Türkçe konuşan yabancılara karşı hemen bir sempati gelişmesi sık karşılaşılan bir durumdur. Kalenderidis, bunu avantajlarını da kullanarak turistik vize işleri vesilesiyle tanıştığı kişilerle ilişkilerini geliştirdi.

Kalenderidis, kendi iddiasına göre Karadeniz'de "Pontusçuluk" faaliyetlerini teşvik etmek istiyordu. Bu sebeple Karadeniz bölgesinden bulduğu doktora öğrencilerini Yunanistan'a göndermiş ve eğitimleri bittikten sonra Türkiye'de Pontusçuluk yapmalarını sağlamıştı! Yine kendi iddiasına göre 3 Temmuz 1997'de Kırıkkale Silah Fabrikası'nda yaşanan patlamayı, yapılan sabotajı planlayan da oydu. Bu iddiaların ne kadar doğru olduğu teyit edilemese de 3 TSK mensubunu EYP'ye angaje ettiği biliniyor.

Diplomatik görünümüyle, başkonsoloslukta çalışan bir personel aracılığıyla TSK mensupları ile de tanışan Kalenderidis, gece hayatına düşkün olan bir Türk pilotunu "bal tuzağı" yöntemiyle kendi yanına çekmeyi başardı. Çok kısa zamanda su-

bayı EYP'ye angaje eti ancak Yunan karargâhı şüpheye düştü. Bir Türk subayının bu kadar kolay kendi saflarına geçmesini beklemiyorlardı. Bu nedenle Yunanistan'a ait adalardan birine götürülerek kendi F-16'larından birini kullandırdılar ve pilot olduğuna emin oldular. Kalenderidis, bu yolla 3 kişilik bir şebeke oluşturdu ve para alışverişi ile o dönemde gizli kalması gereken askeri, mahrem sırların Yunanistan'ın eline geçmesini sağladı.

Bu arada Türk istihbaratı da uyumuyordu. Casusluk faaliyeti dış politikayla da ilgilidir. Belli bir seviyede belki faaliyet kontrol altında tutulduğu sürece Türk istihbaratı izlemeyi ve mümkün olursa karşıya kontrollü haber vermeyi yöntem olarak benimseyebilir. Ancak vatana ihanet unsuru bulunduğu için, bu yola girenlerin nihayetinde suçüstü yakalanıp delillendirilmesi ve hâkimin önüne çıkarılması gerekir.

MİT bir yandan kontrespiyonaj birimleriyle Kalenderidis ve irtibatlı olduğu kişileri izlemeye alırken bir yandan da başka bir gelişme ortaya çıktı. Bu üç subaydan birinin eşi, "kocasının çok fazla para harcamasından" şüphelenerek durumu eşinin amirine bildirdi.

Kalenderidis, fanatik manada Türk düşmanı bir karakterdi. Pontusçuluk faaliyetleri yanında Ege bölgesinde bazı orman yangılarına karıştığı da düşünülüyordu. Sonunda yaptıkları tespit edildi, Türk subaylardan itiraflar alındı ve Kalenderidis sınır dışı edildi.

Diplomatik kimliği olduğu için gözaltına alınması, tutuklanması mümkün olmasa da deşifre olması aslında kariyerinin bitmesi için yeterlidir. Ancak Kalenderidis, 1990'ların sonunda bu defa terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın Suriye'den çıkarılmasından sonra yine gündeme geldi.

Türk istihbaratı terörist Öcalan'ı İtalya, Rusya gibi sığınmaya çalıştığı ülkelerde kovaladıktan sonra Kenya'da yakalayıp

Türkiye'ye getirdi. Burada Öcalan'a eşlik eden Yunan istihbarat elemanı ise Kalenderidis'ti. Garip bir şekilde Kalenderis'in Öcalan'a mihmandarlık yaptığından, dönemin Yunanistan Başbakanı Kostas Simitis'in de haberi yoktu. Yunan istihbaratı ve Dışişleri Bakanlığı, Öcalan'a Yunan pasaportu sağlamış, Kenya'daki Yunanistan Büyükelçiliği'nde emniyette olacağı düşünülmüştü.

Kalenderidis, sonraki yıllarda kendini sosyal medya üzerinden pazarlamaya çalıştı. Sonuçta büyük bir başarısızlık ve fiyasko ile deşifre olarak yolun sonuna geldi ancak Türk subayları angaje edebilmesi onun açısından bir başarıydı.

Düşmanlık Üzerine Kurulu Siyaset!

Terör örgütü elebaşı Öcalan'ın Suriye'den çıkartılması merhum Org. Atilla Ateş'in tehdit konuşmasıyla başlayan bir süreçtir. Aslında Ateş daha önce de benzer açıklamalar yapmıştı ancak 16 Eylül 1998'de bu kez Suriye sınırına giderek, "Sabrımız taşıyor!" demesi süreci hızlandırdı. Hafız Esad'a bu konuda "gerekirse bedel ödeneceği ve ödetileceği" net biçimde gösterilmiş oldu.

Öcalan'ın yakalanmasından sonra ise kimi çevrelerde "Öcalan'ı Türkiye'ye ABD verdi" şeklinde yorumlar yapıldı. Bunun doğrusu "Vermek zorunda kaldı..." olabilir çünkü Öcalan saklandığı delikten çıktığı anda zaten kurtulma şansı kalmamıştı. Türk devleti ve kurumları onu nereye kaçarsa kaçsın yakalayacaktı. Önemli olan bu ciddiyetin gösterilmesi, bu baskının kurulmasıdır. Kenya'da ya da başka bir yerde paketlenmesi çok önemli değil çünkü zaten yakalanıp getirilecekti.

Yunanistan'da bu olayın ardından ciddi bir hükümet krizi yaşandı. Üzücü ki bu ülkede siyaset gereğinden fazla Türk düşmanlığı üzerine kuruluyor. Bu sağlıklı bir bakış açısı değil. Türkiye düşmanlığı üzerinden bir siyaset dizayn etmek, Yunanistan'daki siyasetçilerin de ciddi hatalar yapmasına neden oluyor. Türkiye aleyhine kullanabilecekleri her olayı kullanıyorlar. Bunun bir başka örneği de Kardak Krizi olmuştu. Sonra Türkiye geliyor, müdahale ediyor ve bir hükümet krizi yaşıyorlar.

Öcalan'ın yakalanıp getirilmesinden sonra EYP Başkanı, Yunanistan Genelkurmay Başkanı, kuvvet komutanları hatta bakanlar istifa etti.

Hem size yönelik faaliyetleri öğrenebilmek hem de karşı tarafın faaliyetlerini öğrenebilmek için istihbarat teşkilatına ih-

tiyacınız vardır. İstihbarat servisleri devletin kanun ve nizam içinde görev yapan anayasal kuruluşlarıdır. "Derin Devlet" iddiaları, Susurluk Skandalı sonrasında ortaya atılan iddialar gibi durumlar, demokratik hukuk devletlerinde olmaz. İstihbarat çalışmalarında böyle yollara girenlerin bu kurumlarda meslek yaşamları uzun sürmez. İstihbarat görevi kanunlara bağlı olarak ve iyi yapılırsa devlete ve millete faydalıdır. İstihbarat teşkilatı görevini doğru şekilde yaparsa, siyasi karar vericiler de doğru kararları alabilir. İstihbarat görevini iyi yapamazsa siyasi otoritenin vereceği hatalı kararların bedelini tüm toplum öder.

Kalenderidis örneği, Türkiye'ye sanıldığı kadar büyük bir zarar vermedi. Bölümleme sistemi olduğu için onun ele geçirdiği bilgiler konusunda hasar tespiti yapıldı ve yeni planlar hızlı bir şekilde hazırlandı.

İstihbaratta yurtdışı görevi legal ve illegal görünümlerle yapılabilir. Legal görünümde olan çalışmalar, diplomatik görev maskesi ile yerine getirilir. Yakalandıkları zaman tutuklanamaz, alıkonulamazlar. En fazla "istenmeyen adam" ilan edilebilirler. Belki ülkeye nota verilir, protesto edilir...

İllegal görüntüyle yurtdışında çalışma durumunda ise yakalanan meslek memuru, cezaevine konulabilir, kötü şartlarda tutulabilir ve takas edilinceye kadar alıkonulur.

Legal görünümlü görevlerde büyükelçiliklerdeki kriptolu haberleşme merkezleri aracılığıyla merkezle iletişim kurulur. Bu kriptoların kırılması zordur. Ayrıca diplomatik kuryeler vardır. Bu kuryelerin taşıdığı yükü kontrol edemezsiniz, açıp bakamazsınız. Viyana Sözleşmesi gereği mütekabiliyet vardır. Sizin yurtdışındaki diplomatik görevlileriniz de aynı haklara sahiptir. Bir operasyonun legal mi illegal mi görüntüyle yapılacağına planlama aşamasında karar verilir.

Kıbrıs'ta Bitmeyen Çekişme

Osmanlı Devleti'nin Venedik'ten aldığı Kıbrıs Adası'nın kullanımı, 1877-1878 yıllarındaki Osmanlı-Rus Savaşı döneminde "yardım" karşılığında İngiltere'ye verildi. 1914 yılında ise Osmanlı Birinci Dünya Savaşı'na girince, İngiltere adayı geri vermeyerek ilhak etti.

Ada, 1960 yılına kadar Britanya İmparatorluğu'nun bir sömürge yönetimi olarak kaldı. Adayı elinde tutamayacağını anlayan İngilizler, burada bağımsız bir devlet kurulması ve İngiltere, Türkiye, Yunanistan'ın garantör olması şartlarıyla, adadaki askeri üs bölgelerini koruyarak çekildi.

Sonrasında EOKA ve benzeri terör örgütleri ortaya çıktı. Adadaki Türk nüfusu yok ederek Yunanistan'a bağlamak için kanlı terör eylemleri yaptı. 1964 yılında adaya ilk uyarısını yapan Türkiye, 1974'te garantörlük hakkını kullanarak çıkarma yaptı ve Türkleri kurtardı. Bugün adanın güneyinde Rum Yönetimi var ve Kıbrıs'ı tek başına temsil ettiğini savunuyor. Kuzeyinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) ayrı bir devlet olarak bulunurken, Yeşil Hat olarak bilinen ara bölge ise BM kontrolünde. Bu hattın en dar yeri 3 buçuk metre, en geniş yeri ise 7 kilometre.

2023'ün yaz aylarında KKTC yönetimi, bu hat üzerinde bulunan Pile köyüne yol yapmak istedi. Bu köyde Türk ve Rumlar birlikte yaşıyor ve Rum tarafına uygun bir yol bulunurken, Türk tarafına gelmek isteyenler için sağlıklı bir yol yoktu. Oldukça önemli ve insani bir ihtiyaç söz konusuydu. Günlük ihtiyaçlarını karşılamak isteyen köy sakinleri, Rum tarafından geçmek zorunda kalıyordu.

KKTC, bu köye yol yapmak için harekete geçince BM, "Burası benim alanım!" diyerek zorluk çıkardı. Yol yapılmasın diye

araçlar dizildi, askerler getirildi, dikenli teller çekildi. Ancak Türk tarafı dozerlerle araçları, dikenli telleri bir yana atarak yolu açtı.

Kıbrıs Adası, dünya açısından ilginç bir örnektir çünkü Türk tarafı, anlaşmalara rağmen mağdur edilmeye, tecritte tutulmaya devam ediyor. AB, 2004 yılında sınır sorunlarını çözememiş bir Kıbrıs'ı, sanki tek bir ülkeymiş gibi tam üye olarak kabul etti ve sorunu daha da büyüttü. Tam üye adayı Türkiye'nin, tam üye olan bir ülkeyi işgal etmiş görünmesi sağlanmaya çalışıldı. KKTC'yi korumak üzere orada bulunan Türk askeri gücünü "işgalci" durumuna düşürmek için atılan bu adım, sorunu iyice karmaşık hale getirdi. Oysa garantörlük anlaşması gereği Türkiye'nin orada bulunma hakkı olduğu biliniyordu.

İkinci Dünya Savaşı'nda galip gelen ülkeler güç dengesini gözetmek için Milletler Cemiyeti'nin yerini alacak bir teşkilat olarak Birleşmiş Milletler'i oluşturdu. Bu uluslararası örgütün Güvenlik Konseyi, 5'i daimi olmak üzere 15 üyeden oluşuyor. Bu beş üye Çin, Fransa, Rusya, Birleşik Krallık ve ABD. Eğer alınacak bir karara bunlardan biri katılmayıp veto ederse, 193 üyeli BM, karar dahi alamıyor! Son yıllarda Türkiye'nin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın "Dünya 5'ten büyüktür!" diyerek sık sık gündeme getirdiği sorun da tam olarak bu...

Bu yapı Bosna'da kararların geç çıkmasına neden oldu. Rusya ve Fransa veto ettiği için zamanında müdahale edilemedi ve katliamlar yaşandı. İnsani bir konu olduğunda dahi, bu komisyondan karar çıkartmak mümkün olamayabiliyor. Nitekim Filistinlilere yönelik İsrail şiddeti konusunda da daimi olarak ABD vetosu nedeniyle bağlayıcı bir karar yıllardır alınamıyor. Böyle bir yapının Kıbrıs'ta Türk vatandaşlara yol hizmeti götürülmesini sorun etmesi, ilginç bir durumdur.

Kıbrıs, Türkiye'nin dış politikada birinci öncelikli konusudur. Bunun ilk nedeni oradaki Türkleri korumaktır. Girit başta

olmak üzere Ege ve Akdeniz'deki adalarda yaşayan Türklerin tamamı ya yok edildi ya göçe zorlandı. Kıbrıs'ta yaşayanların sayısı da 1923 ile 1974 arasında sürekli azaltıldı.

İkinci neden ise Türkiye'nin güvenliğidir. Kıbrıs, Akdeniz'in ortasında bir uçak gemisine benzer. Eğer burada Türk askeri varlığı bulunmazsa, Türkiye'ye hasım bir yönetim olursa, Antalya-Mersin hattının güvenliği tehlikeye girer. Anadolu'nun güvenliği açısından ve Türkiye'nin Ortadoğu'daki rolü açısından önemlidir.

Bütün bunlara ek olarak Doğu Akdeniz'de bulunan ve trilyon dolarlık rezervlerle ifade edilen karbon kaynaklarının paylaşımı konusunda da Kıbrıs meselesi çok önemlidir. Akdeniz'in doğusunun altında petrol ve doğalgaz rezervleri olduğu biliniyor ve Türkiye, bunun bölgeye komşu ülkeler tarafından değerlendirilmesini savunuyor. Oysa tüm gelişmiş ülkeler ve büyük şirketler bölgede... Bu kaynakları kimin çıkaracağı, nasıl işbirlikleri yapılacağı, kimin ne kadar pay alacağına ilişkin temaslar yürütülüyor.

Buradan çıkarılacak doğalgazın uluslararası dolaşıma nasıl aktarılacağı da önem arz ediyor. Türkiye burada kilit ülke konumunda ve Kıbrıs meselesi kullanılarak bu paylaşımın dışına itilmesine razı olmayacaktır.

Türkiye sadece kaynaklara sahip olmakla kalmayacak, diğer ülkelerle birlikte geçiş güzergâhlarına da sahip olacaktır. Dolayısıyla Kıbrıs, hem güvenlik hem de ekonomik değer açısından çok önem arz ediyor. Siyasi hükümetler gelip geçse de Kıbrıs milli bir mesele olmaya ve siyaset üstü değerlendirilmeye devam edilecek.

Üçüncü Ülke Buluşmaları

Kıbrıs Adası, istihbarat çalışmaları anlamında da yoğun bir bölgedir. Türk-Rum gerginliğinin olası seyri, Türk askerinin varlığı, Doğu Akdeniz karbon rezervleri, enerji nakil hatları, Yunanistan, Fransa, İtalya, ABD, İspanya, İngiltere, Mısır, İsrail'in olası stratejileri açısından Kıbrıs'ın sürekli hareketli olması beklenmelidir. Bütün bunların iyi takip edilmesi ve doğru zamanda ilerlemesi, karar verici otoritenin önüne doğru raporlar konulması, doğru kararlar alınması için hayati derecede önemlidir. Bu nedenle Kıbrıs Adası'nda ciddi bir istihbarat servisleri mücadelesi var. Türkiye, Yunanistan, ABD, İsrail, İtalya, Fransa, İngiltere, Mısır hatta Rusya... Soruna taraf olan herkes orada...

Kıbrıs Adası'nın bir başka özelliği de "üçüncü ülke buluşmaları" için tercih edilen adres olmasıdır. Örneğin MOSSAD'a çalışan bir İran nükleer programı mühendisi, Kıbrıs Adası'nda ailece tatil yapıyormuş gibi görünebilir, burada bir otelde MOSSAD elemanlarına bilgileri aktarabilir ve ülkesine dönebilir. Aynı otelde kalmaları yeterlidir. Elbette otel olması da gerekmez. Belirlenen bir adreste de buluşulabilir. Bunu bir aile tatili gibi gösterebilir ve hayatın olağan akışına gayet uygundur. Kıbrıs Adası bu açıdan İsrail, İngiltere, Rusya gibi ülkeler açısından önemlidir.

Geçmişte Kıbrıs Adası'nda Türkiye'yi hedef alan eylemler de yaptırılmaya çalışıldı. 14 Ağustos 1996'da Gazimağusa sınır kapısına gelen fanatik bir Rum, göndere tırmanıp Türk bayrağını indirmek istedi. EOKA terör örgütü motosiklet çetelerinden olan Rum, Türk tarafından açılan ateşle hayatını kaybetti. Türk bayrağını indirmek isterken, kendisi indi. Türkiye'nin Kıbrıs Adası'ndaki duruşunu göstermesi açısından örnek bir olaydır.

Kıbrıs'ta BM Barış Gücü'ne güvenilemez. Oradaki Türkler, BM'ye emanet edilemez. BM Barış Gücü oldukça pasiftir. Bosna'da, Srebrenitsa'da Hollandalı Barış Gücü askerlerinin gözü önünde 16-60 yaşında 8 binden fazla Boşnak erkek Müslüman, Sırplar tarafından akü fabrikasında kurşuna dizildi. Sonra bu katliam erik rakısı içilerek kutlandı ve Hollandalı Barış Gücü Komutanı, kendi ülkesinden madalya aldı!

Böyle bir Barış Gücü'ne güvenmek, romantik gelebilir ama hayati derecede tehlikelidir. Bosna'da aradan geçen yıllara rağmen halen Barış Gücü'nün göz yumduğu katliamların kurbanlarının cesetleri aranıp bulunmaya çalışılıyor. Bu, abartılı bir yorum değildir.

9.
DEPREM VE OHAL DURUMLARINDA İSTİHBARAT

Deprem, Olağanüstü Durumdur

6 Şubat 2023, saat 04.17'de Kahramanmaraş merkezli olmak üzere 7,7 şiddetinde bir deprem meydana geldi. 13.24'te ise yine Kahramanmaraş'ta 7,6 şiddetinde bir deprem oldu. Birçok uzmana göre bu "Asrın Felaketi" idi çünkü bu büyüklükte iki depremin aynı yerde bu kadar kısa aralarla görülmesi çok sıra dışı bir durumdur. Binlerce artçı sarsıntı kaydedildi. Deprem, Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Adana, Adıyaman, Osmaniye, Hatay, Kilis, Malatya ve Elazığ'ı adeta yıktı. 50 binden fazla kişi hayatını kaybetti, yüz binlerce kişi yaralandı. On binlerce kişi evsiz kaldı.

Her zaman söylenir: Türkiye bir deprem ülkesidir ve daima çok şiddetli depremler olacaktır.

Yine her zaman söylenir: Deprem değil, binalar insanları öldürüyor...

Bunun yine örneklerini yaşadık ve bundan sonrası için tedbir alınmasını diliyorum. Aynı şiddette sarsıntıda yan yana iki binadan biri çatlama bile yapmadan ayakta kalabiliyor, yanındaki ise yerle yeksan oluyorsa, insanların ölümüne sebep olan şey deprem değildir!

Türkiye'nin güvenlik kurumlarının böyle olağanüstü hallere ve tabii ki depreme yönelik de hazırlıkları var. Bunların bir kısmının depremde yaralanan vatandaşlara, enkaza, arama-kurtarma çalışmalarına ve yardımların yerine ulaştırılmasına yönelik görevleri bulunuyor. Örneğin TSK ve Emniyet mensupları bu tip görevler üstlenir. Ancak bir güvenlik teşkilatı olarak MİT'in böyle bir görevi yoktur. İstihbaratın görevi dep-

rem sonrasında ortaya çıkacak ve ülke güvenliğini riske atacak durumlara karşı hazırlıklı olmaktır.

Depremler can kayıplarının, maddi kayıpların yaşandığı, kargaşa ve kaos ortamlarıdır. Önemli toplumsal, ekonomik, sosyal ve güvenlik sorunları ortaya çıkar. Bu artçı sorunların toplumsal güvenliği, ülke ekonomisini, ülkenin nüfus yapısını akamete uğratacak şekle dönüşmemesi, iç ve dış odaklar tarafından istismar edilmemesi, Türk vatandaşlarının "görünmeyen" emniyetinin sağlanması, istihbarat teşkilatının işidir.

Yabancı servislerin bu uygun ortamdan yararlanıp yararlanmadıkları, manipülasyon yapıp yapmadıklarını anlamak gerekir. Bu, dünyanın her yerinde istihbaratın görevidir. Depremin yarattığı olumsuz sonuçların ulusal ve uluslararası güvenliğe etkisi, karar vericilere zamanında istihbarat sağlanması ve doğru tedbirlerin alınması, istihbaratın etkin çalışmasıyla sağlanır.

MİT'in görevi, enkazdaki yaralıyı çıkarmak değil, bu ortamı kullanarak toplumsal bir çatışma ve huzursuzluk ortamı yaratmaya çalışan provokatör varsa, onu tespit edip engellemektir. Devletin arama-kurtarma için zaten AFAD gibi gayet başarılı çalışan teşkilatları vardır. Yasalarla arama-kurtarma, yardım gibi faaliyetler konusunda yetki AFAD'a verilmiştir.

Yabancı Yardım Organizasyonları

Kahramanmaraş Depremi sonrasında Türkiye'ye 5 bine yakın yabancı arama kurtarma personeli geldi. Kimin ne niyetle geldiğini bilme şansınız yoktur. Bu nedenle bu olağanüstü durumda dahi uyanık olmanız gerekir. Sivil toplum kuruluşları (STK), organizasyonlar, birçok örnekte görüldüğü üzere, farklı amaçlarla kullanılabilir. STK görünümlü casusluk faaliyetleri yapılabilir. Hatta misyonerlik faaliyetleri bile böyle dönemlerde yapılmaktadır.

İstihbarat örgütlerinin hangi STK'ların yardım amaçlı, hangilerinin paravan görüntüler arkasında farklı amaçlarla geldiğini tespit etmesi gerekir. Bu durum bir gerçekliktir ama paranoya haline getirmeye de gerek yoktur. Türkiye aynı felaketi yaşayan tüm ülkeler gibi uluslararası yardım çağrısı yaptı ve sonrasında dünyadan ekipler yardım için geldi. İyi niyetli olanlarla kötü niyetli olanların ayrılması gerekir. MİT de zaten bunu yapıyor.

Deprem sonrasında sosyal medya üzerinden hatalı yorumlar yapanlar oldu. Türkiye'nin çok başarılı bir istihbarat teşkilatı olmasına ve görevini yürütmesine rağmen, adeta "uzmanmış" gibi yanlış yorumlar yapanlar, toplumu da bu konuda yanlış yönlendirmeye çalıştı. İstihbarat teşkilatının depremden etkilen tüm illerde daire ve bölge başkanlıkları düzeyinde teşkilatlanması bulunuyor. Örneğin böyle bir durumda Türkiye'ye gelen herkesin arşiv taraması yapılır ve durum kontrol altında tutulur. Oysa yardıma koşan uzman İsrail ekibi, İspanya ekibi üzerinde spekülasyonlar yapıldı. Hatta bazı arama-kurtarma ekipleri gereksiz şekilde rahatsız edilerek Türkiye'den erken ayrılmalarına sebep olundu. Oysa bu ekipler yardım için gelmişlerdi ve belki daha fazla faydalı işler de yapacaklardı. Bu

nedenle, böyle dönemlerde Türk vatandaşlarının nereden kaynaklandığı belli olmayan "uzmanlıklarıyla" sosyal medyada ahkâm kesenlere değil, devletin kurumlarına güvenmesi gerekir.

Türkiye'ye doğal ve beklenildiği gibi deprem sonrasında ilk koşan ve en çok yardım eden ülke Azerbaycan oldu. Bu doğaldır. İnşallah yaşanmaz ama aynı durum yaşanırsa Azerbaycan'ın yanında olacak ilk ülke Türkiye'dir. İkinci sırada kapsamlı yardıma koşan ülke ise İsrail oldu. Bunda, Türkiye-İsrail ilişkilerinde yumuşama dönemine girilmesi ve ilişkilerin daha olumlu düzeye taşınmasının bir etkisi var. Fakat İsrail'den gelen ekiplere "MOSSAD üyesi, Şin Bet elamanı" gibi yakıştırmalar yapıldı. Oysa gelenler İsrail ordusuna mensup, İsrail Devleti'nin bu amaçla oluşturduğu profesyonel bir arama-kurtarma ekibiydi. Elbette bu ekiplerin içinde istihbarat personeli de olabilir ama bununla ilgili çalışmayı yapmak, Türkiye'nin istihbarat teşkilatının görevidir. Nitekim İsrail ekibi "tehditler aldığını" belirterek erken ayrılan ekipler arasında yer aldı.

Aynı şekilde özellikle Akdeniz'deki karbon kaynaklarına yönelik diplomatik konularda Türkiye ile birlikte hareket eden İspanya ve İtalya gibi ülkelerin ekiplerinde de böyle rahatsızlıklar oldu. İspanyol konvoyun fotoğraflarının çekilip "Yabancılar cirit atıyor!" gibi ifadelerle yayımlanması yanlıştır. İspanyolların böyle bir niyeti yok. Türkiye işgal de edilmedi. Böyle yorumlamak en başta Türkiye Cumhuriyeti'ni âciz görmek, göstermektir.

Türkiye demokratik bir ülkedir ve tüm vatandaşlarının kendisine ait olan devleti ve kurumlarını eleştirme hakkı vardır. Ancak sorumluluk duygusu da gerekir. Kriz anlarında devleti eleştirirken cimri, överken bonkör olmakta fayda var. En azından sahada çalışan ekipler için moral olmaya çalışmak gerekir. Kötü niyetle ortalığı birbirine katmaya, elinde tüm bilgiler olmadan ortalığı karıştırmaya gerek yoktur. Bunun zararı Türkiye ve Türk milletine olur.

Kahramanmaraş Depremi, terörün çirkin yüzünün de bir kez daha görülmesini sağladı. Terör örgütü, sanki ülke içinde operasyonel gücü varmış gibi, "TSK saldırmadığı sürece biz saldırmayacağız!" açıklaması yaptı. Zaten saldıracak gücü yok ancak depremden toplumsal sempati toplamaya çalıştı! Aynı terör örgütü, Almanya'da ise "Üzerinde Türk bayrağı var!" diyerek depremzedeler için toplanan yardımları yaktı. Terör tam da budur. Her şeyi istismar eder; insanlıkla ilgisi yoktur.

Kişisel Meselemiz Hatay

Asrın Felaketi de bize yeniden gösterdi ki Hatay Türkiye için kritik önemde bir şehir. Ne olursa olsun Hatay'daki nüfus yapısının asla ve asla değişmemesi lazım. Buradaki demografik yapı mutlaka korunmalıdır.

Terör örgütü PKK, dört parçalı bir Kürdistan hedefliyor ve bunun için Türkiye, Irak, İran ve Suriye'den toprak koparmayı amaçlıyor. Buna ulaşması mümkün değil ama hayali olarak bile bu planın bir açmazı var: Denize çıkışı yok...

Denize çıkışı olmayan, Türkiye ve İran gibi güçlü ülkelerin arasında kalacak bir uydu devletin de yaşama şansı yok. Bu nedenle terör örgütü, Hatay'ı uzun zamandır gözüne kestirmiş durumda. Hatay'da nüfus yapısının değiştirilmesi, bu ilimizin istikrarsız ve güvensiz gösterilmesi, burada yaşayan insanların şehri terk etme psikolojisine girmesi konusunda kötü niyetler var.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, "Hatay benim şahsi meselemdir..." derken bugünleri işaret ediyordu. Suriye, halen haritalarında Hatay'ı kendisine aitmiş gibi göstermeyi sürdürüyor. Bütün bunlar uyanık olmak için yeterlidir. Hatay, İskenderun, Mersin gibi şehirlerin çok iyi korunması, demografik yapısının değişimine izin verilmemesi gerekir. Gerekirse yasal düzenlemelerle burada yerleşime sınırlama getirilmelidir. Sonradan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı kazanan, göçle gelmiş kişilerin de belli bir süre buralara yerleşmesi yine yasayla engellenmelidir. Ülke içi göç hareketlerine sınırlama getirilmesi, kanunla düzenlenebilecek konular arasında yer alıyor ve demokrasiye uygundur. Kamu güvenliği söz konusu ise önlem alınmasında gecikmemek gerekir. Bu konu ihmal edilirse, terör örgütü istismar eder.

Hatay, hepimizin şahsi meselesi olmalıdır!

Deprem Türkiye'nin Suriye sınırına yakın bölgede meydana geldi. Bu nedenle sınırın Suriye tarafında da etkili oldu. Burada arama-kurtarma çalışmaları yapan "Beyaz Baretliler" olarak bilinen grupla ilgiliyse farklı iddialar ortaya atıldı.

Beyaz Baretliler örneği, istihbarat servislerinin kriz, çatışma, doğal afet, kaos anlarında nasıl negatif faaliyet gösterebileceğinin en tipik örneklerinden oldu. Özellikle İngiltere ve ABD başta olmak üzere Batı blokunda devletlerin yardım ve finans sağladığı bir STK olarak görünüyor. Ancak "Suriye'de kara propaganda yaptığı, istihbari faaliyetler gerçekleştirdiği" Rusya tarafından dile getirildi.

İlginç bir durum ki Beyaz Baretliler'in İstanbul'daki merkezinde yönetici olan eski bir MI6 çalışanı James Le Mesuer da balkondan düşerek 2019 yılında hayatını kaybetmişti...

Depremde Sosyal Medya ve Dezenformasyon

"Kitlelerin düşünce ve davranışlarını etkilemek amacıyla önceden planlanmış mesajların bütününe" "propaganda" deniyor.

Propaganda, kaynağına göre beyaz, kara ve gri olarak üçe ayrılıyor. Beyaz propaganda kaynağı belli olan, amacını saklamayan propaganda şeklidir. Partilerin seçimde yaptığı propagandayı buna örnek verebiliriz. Kara propaganda ise asıl hedef olan kişiler tarafından oluşturulmuş imajı verilen propaganda türüdür. Yalanla, çarpıtma, entrikayla, ahlaksızca haberlerin yayılması ve kitlelerin etkilenmesine deniyor.

Gri propaganda kitlelerde şüphe uyandırmak amacıyla yapılan propaganda faaliyetidir. Örneğin HAARP meselesi ve sanal deprem iddiaları...

Yüksek Frekans Aktif Auroral Araştırma Programı (High-Frequency Active Auroral Research Program – HAARP) aslında 1993 yılında Alaska'da başlatılan bir araştırmanın adı. Amacı atmosferin iyonosfer tabakasını araştırmaktı ve Fairbanks Üniversitesi tarafından desteklenen çalışma, gündeme geldiği günden beri komplo teorilerine konu oldu. Uzaydan yüksek frekanslı dalgalar gönderilerek "zihin kontrolü yapılacağı", "uydulardan gönderilen yüksek frekanslı dalga ile yerkabuğunun kırılıp büyük deprem oluşturulacağı" gibi iddialar ortaya atıldı. Son olarak Kahramanmaraş Depremi'nin ardından da bu saçma iddialar yine sosyal medya aracılığıyla yayılma fırsatı buldu.

Aklı başında bütün uzmanlar bunların "saçmalık" olduğunu ısrarla anlatmasına rağmen, ABD'nin "Kahramanmaraş'a husu-

meti olduğuna" inanmış bir grup, bu görüşü savunmaya devam ediyor. ABD'nin küresel olarak kendisine tehdit gördüğü, rakip kabul ettiği yerler Rusya ve Çin olmasına rağmen, "niçin Kahramanmaraş'ta deprem yaptığına" ilişkin cevap yok. Diyelim ki Türkiye'yi hedef aldı, neden İstanbul gibi çok büyük zarar verebileceği bir şehri değil de Kahramanmaraş'ı seçtiğine ilişkin bir cevap da yok... Ayrıca böyle bir güce sahip olan ülkenin niye tüm dünyaya hâkim olmak yerine Kahramanmaraş'la uğraşmak istediği de bilinmiyor ancak uzman (!) komplo teorisyenleri, konuyu her deprem sonrasında gündeme getiriyor. İşte bu, gri propagandaya çok güzel bir örnektir.

Bu tip iddiaları siyasi amaçlarla yapanlar da var, bilmediği için rasgele yazıp çizenler de... Ancak sonuçta insanların kafasında bir soru işareti yaratmayı amaçlıyor ve bunu da başarıyorlar.

Dezenformasyon konusu da en az kara ve gri propaganda kadar zararlı hale geldi. Dünyada artık mobil cihazlar ve hızlı internet dönemi yaşanıyor. Bu nedenle internete bağlı mobil bir cihaza sahip olan herkes, kendine sahte bir profil oluşturup dilediği kadar gerçekleri çarpıtabilir, yani dezenformasyon yapabilir... Nitekim depremden sonra özellikle Suriyeli düzensiz göçmenlerle ilgili dezenformasyon örnekleri görüldü. İnsanları Suriyelilere düşman etmek adına dezenformasyon amaçlı iddialar yayıldı. Buna inananlar da oldu.

Ayrıca yine kötü bir örnek olarak, bir sosyal medya karakteri tarafından "Yarseli Barajı patladı!" iddiası yayılınca, arama-kurtarma çalışmaları durdu ve belki de kurtarılabilecek birçok kişi enkaz altında kalmaya devam etti. Dezenformasyonun ne kadar zararlı olduğu, özellikle Kahramanmaraş Depremi'nden sonra çok somut örneklerle görüldü.

Geçmişte de ünlü dezenformasyon örnekleri görülmüştü. Örneğin İkinci Körfez Savaşı'ndan önce ABD tarafından

"Irak'ta kitle imha silahları var!" algısı yaratıldı fakat yoktu. Bu dezenformasyonun maliyeti, Irak'ta yüz binlere insanın kaybedilmesi ve insanların refahı için kullanılabilecek trilyonlarca doların savaşa harcanması oldu.

Avrupa'da aşırı sağcıların "Müslümanlar Avrupa'yı işgal edecek!" şeklinde yaptıkları kara propaganda, ABD Başkanı Trump'ı destekleyenlerin "Seçimler maniple edildi!" kara propagandası ve sonrasında 6 Ocak 2021'de ABD Kongre binasının Trump taraftarları tarafından basılması gibi olaylar yaşandı. İnanılması güç ama dünyada özellikle de ABD'de "Dünya'nın düz olduğunu" iddia eden yüzlerce dernek ve üyesi var.

Sosyal medya imkânları var oldukça, dezenformasyonu önlemek mümkün olmayacaktır. Ancak dezenformasyon yapılıyor diye de özgürlüklerden feragat edilemez. Yani deprem sonrası gibi durumlarda interneti yavaşlatmak, sosyal medya platformlarına ulaşımı zorlaştırmak çözüm değildir. Çözüm, aynen medya okuryazarlığı gibi "sosyal medya okuryazarlığı" konusunda da vatandaşların eğitilmesidir. Dezenformasyonla mücadele, bilinçli bir kitle ve dezenformasyona karşı doğruları yine aynı platformdan yayımlayan teyit hesaplarıyla olur. Nitekim Türkiye'de bunun önemi anlaşılınca, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Anadolu Ajansı (AA) gibi kurumlar ve bazı gönüllü topluluklar, teyit amaçlı hizmetler vermeye başladılar.

Dezenformasyona alet olmamak için önüne gelen mesajı yeniden yayımlamamak, görüp duyduğun bilgiye hemen inanmayıp soru işaretiyle yanaşmak ve mümkünse kaynağını araştırmak, bilinçli tüm vatandaşların görevidir.

İstihbarat Servisleri ve Sosyal Medya

Bir televizyon kanalı kurmak, bir gazete açmak isterseniz devasa maliyetlerle karşılaşırsınız. Oysa sosyal medyanın neredeyse hiç maliyeti yok ve para harcamadan, eleman çalıştırmadan bir anda beş yüz bin, bir milyon kişiye ulaşmanız mümkün. Üstelik burada kimliğinizi gizleyebiliyorsunuz. Bu, istihbarat örgütleri için de bulunmaz bir nimettir. Sosyal medya, istihbarat örgütlerine hem dezenformasyon yapma hem de veri toplama imkânı sağlıyor.

Bir dönem FETÖ'cüler tarafından açılan "Fuat Avni" isimli sosyal medya hesabı, bunun ilginç örneklerinden biri oldu. Bu havuz hesap FETÖ'cüler tarafından bir yıl boyunca kullanıldı ve algı yaratma aracı haline getirildi.

Sosyal medya sayesinde bilgiyi kıtalararası yaymak, kitlesel iletişime sokmak mümkündür. Türkiye'den atılan bir sosyal medya mesajı, peşinden etkileşim gelirse kısa zamanda tüm dünyada "Trend Topic (TT)" olabiliyor. Daha iyi görsellerle, mizahla, dehşet görüntüleri kullanılarak süslenen ve çekici hale getirilen bir mesajın milyonlara ulaşması çok daha kolay ve hızlı oluyor.

Sosyal medyanın bir başka avantajı ise "silebilme" imkânıdır. Diyelim ki bir dezenformasyon amaçlı mesaj yayımlandı ancak ters tepti... Hemen onu silmek, geri almak ya da peşine başka bir mesajla farklı bir boyuta taşımak mümkündür.

Bu özellikleri nedeniyle sosyal medya hem terör örgütlerinin hem de onlarla mücadele eden istihbarat servisleri ve güvenlik güçlerinin çok önemsediği bir alan haline geldi.

Rusya-Ukrayna Savaşı'nda da sosyal medyanın nasıl kullanıldığını dünya şaşkınlıkla izledi. Özellikle cephede bulunan

askerlerin canlı yayın yapması, propaganda için sosyal medyayı kullanması örnekleriyle karşılaşıldı. FETÖ, DEAŞ, PKK gibi terör örgütleri sosyal medya ve haberleşme uygulamalarını yoğun olarak kullanıyor. Sosyal medya üzerinden sürekli olarak dezenformasyon yapılırken, haberleşme uygulamalarında oluşturulan gruplarla propaganda yürütülüyor. Örneğin Türkiye'de başlayan bir yangından saniyeler sonra ABD'de olmuş bir orman yangını görüntüleri kullanılarak, "Devlet ormanları yakıyor!" gibi garip mesajlar paylaşılabiliyor.

Sosyal medya platformları da bu konuda artık eskiye göre daha dikkatli davranmaya çalışıyor. İlk dönemlerde olmayan bazı denetim mekanizmaları devreye sokuldu. Artık paylaşımlar hakkında şikâyetçi olmak, bildirimde bulunmak, kaldırılmasını talep etmek gibi mekanizmalar var. Yine de tamamen temizlenmiş bir alan değil. Twitter'ı satın almasının ardından ABD'li iş insanı Elon Musk, önceki yönetime bu yönde eleştirilerde bulundu. Türkiye ise çıkardığı bir yasal düzenleme ile sosyal medya platformlarının Türkiye'de temsilci bulundurmasını zorunlu hale getirdi. İşin görünmeyen yüzünde istihbarat örgütleri ülke güvenliği için çalışmayı sürdürüyor. Yine de en önemli görev sosyal medya kullanıcılarına düşüyor. Kimi durumlarda birçok insan farkında bile olmadan terör örgütü propagandasına alet olabiliyor. Bu nedenle dikkatli olmak gerekiyor.

OHAL

Olağanüstü Hal ya da kısaca "OHAL", olağanüstü bir yönetim düzeninin gerekli olduğu doğal afet, tehlikeli salgın hastalık, ekonomik bunalım, kamu düzenini tehlikeye sokan yaygın şiddet, terör hallerinde idareye Anayasa'nın 119 ve 120. maddeleriyle verilmiş bir yetkidir. Hükümet tarafından TBMM onayına sunulur ve kabul edilirse yürürlüğe girer. Dünyanın her yerinde zorunlu hallerde uygulanan bir yönetim şeklidir.

Türkiye'de geçmişte Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde terörün geniş zemin bulabildiği dönemlerde OHAL ilan edildi ve OHAL Valiliği oluşturularak, etkin mücadele edilmesi için çalışıldı. 15 Temmuz 2016'daki FETÖ'cü darbe girişiminden sonra ve Kahramanmaraş Depremi'nin ardından da yine OHAL ilan edildi.

Fransa, 2015 yılındaki DEAŞ saldırıları sonrasında, ABD ise 11 Eylül saldırıları sonrasında OHAL ilan etti. ABD'de eyalet sistemi olduğu için 2016 yılında doğalgaz sıkıntısı olunca Kaliforniya Eyaleti'nde bölgesel bir OHAL ilanı oldu.

Neredeyse tüm ülkeler bunu hukuk sistemine koymuş ve gerektiğinde yürürlüğe sokuyor.

Türkiye demokratik bir ülke. Siyasi iktidarların ülkeyi nasıl yöneteceği de Anayasa ile tanımlanmış durumda. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre normal bir yönetimden farklı olarak "sıkıyönetim, OHAL, seferberlik ve savaş" olmak üzere dört ayrı yönetim şekli daha bulunuyor. Bununla ilgili Anayasa'da açık ve net hükümler yer alıyor.

OHAL'de hak ve özgürlükler, belli kurallar çerçevesinde kısıtlanabilir. Yetkilerin bir bölümü hükümet tarafından görev-

lendirilen valilere devredilebilir. Sokağa çıkma yasağı, toplantı ve gösteri yürüyüşü ile ilgili yasaklar getirilebilir, STK faaliyetleri sınırlandırılabilir, silah taşıma ile ilgili yasaklar konulabilir.

Deprem bölgesinde kötü niyetli grupların, belki hasım istihbarat görevlilerinin çalışmaları olabilir. Bunlara ilişkin kararların hızlı alınabilmesi için OHAL idaresi yararlıdır.

Olağanüstü haller, olağanüstü kurallarla yönetilir. OHAL kararlarını aldığınızda komando taburlarının sahaya inmesi, emniyet mensubu sayısının artırılması, jandarma taburlarının çoğalmasıyla yağma, hırsızlık gibi faaliyetler de kendiliğinden azalır. Vakalar münferit olmaya başlar.

Bütün bu faydalarına rağmen OHAL, istisna bir yönetimdir. "Süreli" uygulanması gerekir. Daimi, kalıcı bir yönetim haline gelmemelidir. Nitekim Türkiye, deprem sonrası uygulamaya konulan OHAL'i de deprem yaralarının sarılmaya başlanmasıyla birlikte yürürlükten kaldırdı.

Depremde de devlet bütün kurumlarıyla ve hassas bir biçimde çalışmaya devam eder. Bir örnek vermek gerekirse hayatını kaybeden insanların kimliği tespit edilemeyenlerinden DNA örnekleri cumhuriyet savcıları ile birlikte alındı, değerli eşyaları ile birlikte adli emanette saklandı. Mümkün olduğunca hiç kimsenin kimliği meçhul kalmasına izin verilmedi.

Art niyetli olarak deprem bölgesine gelenler ise karşılarında açık ve gizli çalışan devlet görevlilerini buldu.

Bir daha böyle acı olaylar yaşamamak dileğiyle...

BİTİRİRKEN...

Kıymetli okuyucular, bu kitapta, Türkiye'nin yakın ve uzak çevresinde gelişen olayları ve bunlara karşı atılan stratejik adımları, istihbari bakış açısı üzerinden anlatmaya çalıştım.

Türkiye büyük bir ülke ve onun kurumları da bu büyüklüğe uygun biçimde çalışma gayreti içinde. Devletin bütün kurumları önemlidir çünkü Türk milletinin hizmetlerini yerine getirir. Bazı kurumlar ise önleyici hizmet de sundukları için biraz daha kritik görevler ifa ederler. İstihbarat kurumları bunlardan biridir.

Siz adlarını bilmeseniz de, yüzlerini tanımasanız da binlerce insan, sizin güven ve huzur içinde yaşayabilmeniz için ter döker. Kimi zaman bu uğurda kayıplar yaşanır. Ancak bu meslek şan, şöhret mesleği değildir. Kalbinde vatan, millet sevgisi olanların yapabileceği, fedakârlığın çok olduğu bir meslektir.

Bu mesleğe, vatan ve millet hizmetine ömrünü adayanlara teşekkür borçluyuz. Onları minnetle, sevgiyle selamlıyorum.

Ve diliyorum ki okuduğunuz bu kitap, sizlere Türkiye'nin iç ve dış meseleleriyle ilgili ufuk açmış, farklı boyutlarını görme imkânı vermiş olsun. Okuyan, araştıran, düşünen bireyler, sağlıklı ve gelişen toplumun dinamolarıdır.

Yeni kitaplarda buluşmak üzere...

Son

DİZİN

44 Gün Savaşı 47, 151, 152, 155, 156, 159

A

Abdo Mustafa Abdi 58, 197
Abdullah Öcalan 26, 29, 31, 62 170
Abdülfettah El Sisi 90
Ajan 613 102, 104
Aksa Tufanı 145, 146
Aleksander Dugin 112
Aleksandır Subbotin 123
Alexander Litvinenko 138
Anders Behring Breivik 128
Andrew M. Clark 73
Angela Merkel 81
Anna Lindhi 87
ASELSAN 34
Atilla Ateş 172
Azov Taburu 122

B

Bafel Talabani 53, 54, 55, 57
Bahoz 27, 28, 31, 63
Balyakov 97
Barış Gücü 178
Barış Pınarı 69
Barzani 47, 54, 58
Beşar Esad 63
Beyaz Baretliler 187
Binyamin Netanyahu 91
Birinci Çeçen Savaşı 123
Birinci Dünya Savaşı 174
Boko Haram 25, 95
Brunson Krizi 59
Bush 78
Bülent Karasu 63

C

Celal Talabani 53, 57
Cemil Bayık 27, 28, 63, 65
CENTO 133, 134
CIA 6, 16, 42, 76, 77, 93, 97, 98, 100, 102, 103, 120
CYBINT 16

D

Darya Dugina 112
DEAŞ 21, 23, 24, 25, 26, 49, 57, 58, 60, 63, 64, 95, 99, 192, 193
Demirden Kılıçlar 145
Deprem 8, 181, 183, 187, 194
Devrim Muhafızları 160, 161, 162
DHKP-C 21, 143
Duran Kalkan 27, 63

E

Ebu Bekir El Bağdadi 25, 77
Ebu Hüseyin El Kureyşi 23
Edward Snowden 77, 89
El Kaide 19, 77, 93, 95

Emanuel Macron 48, 129
EOKA 174, 177
Ermeni Diyasporası 153

F
FBI 76, 77, 78
Ferhat Abdi 53
FETÖ 15, 23, 44, 86, 87, 89, 90, 100, 104, 144, 191, 192, 193
FININT 16
Fırat Kalkanı Harekâtı 99
FSB 16, 78, 109, 123, 124, 125
FSO 78
Fuat Avni 191

G
Gazprom 123
GRU 16, 78, 125

H
HAARP 188
Hafız Esad 62, 68, 172
Hakan Fidan 20, 21, 41, 42, 44, 47, 48, 100, 101
Halid Meşale 136
Hamas 7, 17, 136, 137, 139, 140, 145, 146, 147
Hamza Gürgüç 103
Hanssen 78, 97
HAVELSAN 34
Hulusi Akar 57
Humeyni Devrimi 160
HUMINT 15, 16, 17, 33, 77, 91, 143
Husiler 162

I
IDF 145
İbrahim Kalın 5, 20, 21, 22, 100, 101
İgor Girkin 109
İgor Sergun 125
İHA 24, 34, 35, 64, 69, 74, 100, 119, 121, 161
İkinci Çeçen Savaşı 124
İkinci Dünya Savaşı 18, 72, 83, 86, 107, 175
İkinci Karabağ Savaşı 151
İlham Aliyev 153
İran Rejimi 134, 156, 162
İsrail Rejimi 140

J
Jack Douglas Teixeira 89
James Le Mesuer 187
Joe Biden 78
Julian Assange 89

K
Karabağ Savaşı 47, 151
Kardak Krizi 172
Kasım Süleymani 161, 162
KGB 16, 18, 77, 78, 109
Kiriakos Miçotakis 167
Kirilo Budanov 112
Kostas Simitis 171
Kuzey Akım Boruhattı 81

L
Lahur Talabani 53, 57
Lars Findsen 80
Le Pen Hükümeti 127

Lukoil 123
Lütfi Hasan Mastu 93

M

MASINT 15, 33
Mavi Marmara 134
Mazlum Kobani 31, 49, 53, 55, 65
Mehmet Eymür 102
Mehsa Emini 156
Meloni Hükümeti 127
Meşal Operasyonu 139
Mevlüt Çavuşoğlu 20
MI5 16
MI6 16, 20, 21, 103, 138, 187
Mike Pence 100
Mike Pompeo 43, 98
Mikhail Watford 123
Molla Rejimi 156, 160
MOSSAD 7, 17, 91, 92, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 145, 156, 157, 160, 177, 184
Muhsin Fahrizade 157
Murat Karayılan 27, 28, 31, 63
Mustafa Kemal Atatürk 186

N

NATO 6, 28, 45, 60, 72, 73, 74, 75, 80, 83, 84, 86, 87, 100, 102, 107, 108, 122
Nikos Andrulakis 168
Novatek 123
NSA 76, 77, 79
Nusayri Esad Rejimi 162

O

OHAL 8, 127, 179, 193, 194
Olof Palme 87
Omes 97
Osmanlı-Rus Savaşı 174
Outsorcing 142
Özgür Alparslan 29, 30

P

Panagiotis Konteleon 167
PASOK 168
Paşinyan Hükümeti 153
Patrick Rydera 60
Pegasus 167, 168
Pençe Kılıç 47, 49, 55, 67
Pençe Kilit 47, 49
Pentagon 16, 77
PKK 5, 15, 21, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 46, 47, 48, 50, 53, 55, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 86, 87, 94, 95, 117, 127, 143, 186, 192
Pontusçuluk 169, 170
Predator 168
PYD 21, 27, 46, 53, 57, 58, 63, 65, 68, 69, 95, 99, 100

R

Ravil Maganov 123
Recep Tayyip Erdoğan 20, 42, 45, 153, 175
Richard Moore 21
Robert Hanssen 78
Rusya-Ukrayna Savaşı 42, 46, 74, 75, 81, 83, 116, 117, 124, 191

S

Sabahattin Savaşman 102, 103

Sabri Ok 63
Savvas Kalenderidis 169
Sergey Narişkin 112, 120
Sergey Protesanya 123
Serj Sarkisyan 153
SIGINT 16, 33, 73
SİHA 27, 31, 34, 35, 49, 53, 61, 63, 64, 69, 74, 93, 94, 100, 119
Sofi 27, 28, 63
Soğuk Savaş 6, 18, 72, 77, 78, 102, 103, 104, 107, 123
Stuxnet 160
Susurluk Raporu 29
SVR 16, 42, 78, 112, 120, 125, 129, 138
Şervan Kobani 58
Şii Hilali Meselesi 7, 162
Şin Bet 17, 140, 145, 184

T
TAK 67
Talabani 47, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 197, 198
Tanasis Kukakis 168
TECHINT 16
Teknofest 159
Tel Abyad 64
Tolkaçev 97
Trump 59, 89, 98, 128, 190
Türk Akım Boruhattı 82
Türk Bloku 158
Türkmençay Anlaşması 155

U
Usame Bin Ladin 77

V
Varşova Paktı 72, 73, 107
Viyana Sözleşmesi 173
Vladimir Putin 43, 48, 78, 125
Vladislav Avayev 123
Vladlen Tatarski 112
Volodimir Zelenski 48

W
William J Burns 120

Y
Yaşar Güler 54
YPG 21, 27, 30, 53, 57, 58, 60, 63, 65, 68, 69, 95, 99, 100
Yuri Voronov 123

Z
Zakhar Prilepin 112
Zengezur Koridoru 155
Zeytindalı 69

İSTİHBARAT ENTELEKTÜEL BİR FAALİYETTİR.

İstihbarat, zekâ ve tecrübenin birlikte harmanlandığı entelektüel bir faaliyettir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de istihbarat kavramı komplo teorileri, derin devlet söylemleri, örtülü operasyonlar veya insan haklarına aykırı fiiller kapsamında korkulan ve çekinilen bir kavram olarak görülür. Halbuki istihbari faaliyetler, nitelikli, eğitimli ve entelektüel personellerin icra ettiği son derece profesyonel bir alandır. Bu profesyonel alan, bir devletin içeride ve dışarıda kendisine, ülkesine ve vatandaşlarına yönelik tehdit ve riskleri zamanında analiz edebilmesi ve karşı tedbirler geliştirmesi çerçevesinde hayati öneme sahiptir.

Bu bağlamda elinizde tuttuğunuz kitabımızda, Türkiye'nin yakın tarihi ile ilgili önemli istihbari olay ve meseleler, belirli bir analitik bakış açısıyla ele alınmakta, siz okuyucuların ilgi ve tartışmasına sunulmaktadır.

Uzun yıllar Milli İstihbarat Teşkilatı'nda görev yapan Doç. Dr. Ali Burak Darıcılı'nın kaleme aldığı bu kitap, istihbarat örgütlerinin nasıl çalıştığını ve sırlarını ortaya çıkarıyor.

DESTEK Yayınları

KDV'den muaftır.
www.destekmedyagrubu.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari

DESTEK DÜKKÂN
www.destekdukkan.com

ISBN: 978-625-6608-18-4
9 786256 608184